

**ЭРОН ИСЛОМ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИДАГИ ЭЛЧИХОНАСИ ХУЗУРИДАГИ
МАДАНИЯТ ВАКОЛАТХОНАСИ**

Шамс Табризий

ҒАЗАЛЛАР

**Форсийдан Асқар Маҳкам
таржимаси**

**«O‘QITUVCHI» НАШРИЁТ- МАТБАА ИЖОДИЙ УЙИ
ТОШКЕНТ - 2006**

ШАМС ТАБРИЗИЙ ҒАЗАЛЛАР

Форсийдан Асқар Маҳкам
таржимаси

Техник муҳаррир *С. Турсунова.*

Босишга 18.09.06 й. да рухсат этилди
Қоғоз бичими 84x108/32. Босма табағи 6,75.
Шартли босма табағи 11,34. Адали 1000 нусха.
Буюртма № 140
Баҳоси шартнома асосида.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг «O'qituvchi»
нашриёт-матбаа ижодий уйида чоп этилди.
Тошкент, Юнусобод даҳаси, Муродов кўчаси, 1-уй.

© ЭРОН ИСЛОМ РЕСПУБЛИКАСИНING ЎЗБЕКISTОН
РЕСПУБЛИКАСИДАГИ ЭЛЧИХОНАСИ ХУЗУРИДАГИ
МАДАНИЯТ ВАКОЛАТХОНАСИ

Масъул муҳаррир

Жаъфар МУҲАММАД

* * *

Фурсча сўзбоши муаллифи
Доктор Аббосали ВАФОИЙ

انتشارات بین‌المللی الهدی
تهران - صندوق پستی ۴۳۶۳-۱۴۱۵۵
تلفن: ۶۴۰۶۲۶۱، فاکس: ۶۴۰۶۲۴۰



غزلیات شمس تبریزی

ناشر: رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در تاشکند

مترجم: اصغر محکم

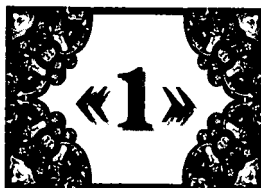
نوبت چاپ: اول

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

تاریخ انتشار: تابستان ۱۳۸۵ هجری شمسی

چاپ: انتشارات بین‌المللی الهدی و انتشارات اوقیتوچی

شابک: ۷ - ۱۵۲ - ۴۳۹ - ۹۶۴



ای رستخیز ناگهان وی رحمت بی منتها

ای آتشی افروخته در بیشه‌ی اندیشه‌ها

Эй, ногаҳоний растахез,¹ эй, раҳмат, эй, беинтиқо,
Андишалар ўрмонига ўт қўйган, эй, соҳиб жазо.

امروز خندان آمدی، مفتاح زندان آمدی

بر مستمندان آمدی چون بخشش و فضل خدا

Қошимга хандон кел-кел, мифтоҳу зиндон² кел-кел,
Бул мустамад аҳли учун, эй, бахшишу фазли Худо.

خورشید را حاجب تویی، امید را واجب تویی

مطلب تویی، طالب تویی، هم منتها، هم مبتدا

Хуршидга ҳожиб ўзинг, уммидга вожиб ўзинг,
Матлаб ўзинг, толиб ўзинг, ҳам мунтаҳо, ҳам мубтадо.

در سینه‌ها بر خاسته، اندیشه را آراسته

هم خویش حاجت خواسته، هم خویشان کرده روا

Андишага оро бериб, ҳар сийнага ғавғо бериб,
Ҳоҷатни ҳам истар ўзинг, ҳам они қилгувчи раво.

ای روح بخش بی بدل، وی لذت علم و عمل

باقی بهانه‌است و دغل، کین علت آمد وان دوا

.....
¹ Қиёмат, Жазо кунӣ.

² Бу ўрида очик, ошкор ва яширин маъноларида.

Эй, руҳбахши бебадал, эй, лаззати илму амал,
Қолган ҳама доғу дағал, бул иллату улдир даво.

ما زان دغل كزبين شده، با بی گنه در كين شده

گه مست حور العين شده، گه مست نان و شوربا

Шундан дағал кажбинмиз, бор бегуноҳга кинимиз,
Гоҳ масти «хурул айн»миз³, гоҳ масти нону шўрво.

اين سكر بين هل عقل راوين نقل بين هل نقل را

کز بهر نان و بقل را چندين نشايد ماجرا

Бу суқр⁴ ила ҳалдир ақл, бу нақл ила ҳалдир нақл,
Бу сақлу нону дон учун ҳеч арзимайдир можаро.

تدبير صد رنگ افكنی، بر روم و بر زنگ افكنی

وندر میان جنگ افكنی فی اصطناع لایری

Юз рангдир тадбирларинг, ҳам руму ҳам зангиларинг,
Сўнг ўртада бу жангларинг «фий истиноъу ло яро»⁵ .

می مال پنهان گوش جان، می نه بهانه بر کسان

جان رب خلصنی زنان والله که لاغست ای کیا

Пинҳона жонни ёрлақаб ҳам ўзгаларни эркалаб,
«Холлисний»⁶ ҳам нондан ажаб, валлоҳ, ўйиндир бу қазо.

خامش که بس مستعجلم، رفتم سوی پای علم

کاغذ بنه بشکن قلم، ساقی درآمد الصلا

Хомуш қил-эй, шошди қадам, бошимда қалқийдир алам,
Қоғоз бериб синдир қалам, соқий келибдир, ас-сало!⁷

³ Қора кўзли, биҳишнинг гўзал аёллари.

⁴ Мастлик.

⁵ «Яратмоқда кўрмади...»

⁶ «Асра».

⁷ Муборак, офарин.



ای طایران قدس را عشقت فزوده بالها

در حلقه‌ی سودای تو روحانیان را حالها

Ишқинг бу қуддус қушларин¹ жонига бермиш боллар,
Савдойи ҳалқангда бу руҳ аҳлида кечмиш ҳоллар.

در لا احب الا فلین پاکي ز صورتها یقین

در دیده‌های غیب بین هر دم ز تو تمثالها

Ҳам «ло уҳуббил офилийн»да² пок сувратдан яқийн,
Бу дийдаларким ғайббин сендан эрур тимсоллар.

افلاك از تو سرنگون، خاک از تو چون دریای خون

ماهت نخوانم، ای فزون از ماهها و سالها

Афлок сендан сарнагун, тупроқ бўлиб дарёйи хун,
Сен ой эмассан, эй фузун, ойларда қотмиш доғлар.

کوه از غمت بشکافته، وان غم به دل در تافته

یک قطره خونی یافته از فصلت این افضالها

Ғуссангда тоғлар дарз кетиб, кўнглида ғамлар нақш этиб,
Қонлар ютиб, қонлар ютиб фазлинг ила ифзоллар.³

.....

¹ Мажозан, фаришталар.

² «Мен ботиб кетгувчиларни суймайман». («Анъом» сураси, 74-оят).

³ Афзаллик.

ای سروان را تو سندی، بشمار ما را زان عدد

دانی، سران را هم بود اندر تبع دنبالها

Сарварки бор сенсан санад, биз ҳам ўшандай бир адад,
Лекин билурсан ҳамма вақт сарварда бор думболлар.⁴

سازی ز خاکی سیدی، بر وی فرشته حاسدی

با نقد تو جان کاسدی، پامال گشته مالها

Саййид яратдинг хокдан, ҳосид келиб афлокдан,
«Сенсан» дея жон-жондан поймол бўлгай моллар.

آن کو تو باشی بال او، از رفعت و اجلال او

آن کو چنین شد حال او، بر روی دارد خالها

Улдирки сенсан боли ҳам, эй рифъату ажлоли⁵ ҳам,
Улким шудир аҳволи ҳам ойдек юзида холлар.

گیرم که خارم خاربد، خار از پی گل می زهد

صراف زر هم می نهد جو بر سر مثقالها

Уздимки хорим хордир, хор гул пайдан зордир,
Сарроф буғдой ҳам берар зар ўрнига мисқоллар.

فکری بُدست افعالها، خاکی بُدست این مالها

قالی بُدست این حالها، حالی بُدست این قالها

Фикрий экан афъоллар⁶, хокий экан бу моллар,
Қолий экан бу ҳоллар, ҳолий экан бу қоллар.

آغاز عالم غلغله، پایان عالم زلزله

عسقی و شکری با گله، آرام با زلزلالها

Олам бошида гулғула, поёнида ҳам зилзила,
Ишқ бер, шуқр қил бу гала, оромдир зилзоллар⁷.

.....

⁴ Бу ўринда, думлар.

⁵ Юксаклик ва қудрати.

⁶ Феъл-ҳаракатлар.

⁷ Титратмоқ.

توقيع شمس آمد شفق، طغرای دولت عشق حق

فال وصال آرد سبق، کان عشق زد این فالها

Кундан нишон бўлди шафақ, давлатга тўғро Ишқи Ҳақ,
Васлига еткургай сабақ, ишқдан келар бу фоллар.

از رحمت للعالمین اقبال درویشان ببین

چون مه منور خرقةها، چون گل معطر شالها

Гар «раҳматиллилолабийн» дарвиш иқболи бутун,
Ойдек мунаввар хирқалар, гулдек муаттар шоллар.

عشق امر کل، ما رقعهای، او قلزم و ما جرعهای

او صد دلیل آورده و ما کرده استدلالها

Ишқ амри қулл, биз руқъамиз, у Қулзуму биз журъамиз,
У юз далил келтирдию бизларда истидлоллар.

از عشق گردون مؤتلف، بی عشق اختر منخسف

از عشق گشته دال الف، بی عشق الف چون دالها

Ишқдан самолар мўъталиф⁸, беишқ юлдуз мунхасиф⁹,
Ишқдан бўлиб дол ҳам алиф, беишқ алиф ҳам доллар.

آب حیات آمد سخن، کاید ز علم من لدن

جان را ازو خالی مکن، تا بر دهد اعمالها

Оби ҳаёт сўз эрди чун, келмиш у илми мин ладун,
Жонингни айро қилмагин, ундан эрур аъмоллар.

بر اهل معنی شد سخن، اجمالها تفصیلها

بر اهل صورت شد سخن تفصیلها اجمالها

Сўз — аҳли маънига бўлиб ажмоллар, тафсиллар,
Сўз — аҳли сувратга бўлиб тафсиллар, ижмоллар.

.....

⁸ Улфат, дўст.

⁹ Ёпиқ, қоронғу, йўқлик.

گر شعر گفتند پر، پر به بود دریا ز در

کز ذوق شعر آخر شتر خوش می کشد تر حالها

Шеър айтдилар ғоятда зўр, зўрдир агар дарёда дур,
Шеър завқидан ҳам тевада кечгай ажиб аҳволлар.



ای دل چه اندیشیده‌ای در عذر آن تقصیرها؟

زان سوی او چندان و فا زین سوی تو چندین جفا

Эй, дил, ўшал тақсирлар узрига не кўрдинг раво?
Ундан сенга меҳру вафо, сендан унга жабру жафо.

زان سوی او چندان کرم، زین سو خلاف و بیش و کم

زان سوی او چندان نعم، زین سوی تو چندین خطا

Ундан сенга лутфу карам, сендан хилофу бешу кам.
Ундан сенга инъомлар, сендан унга саҳву хато.

زان سوی تو چندین حسد، چندین خیال و ظن بد

زان سوی او چندان ککش چندان چشم چندان عطا

Сендан унга бухлу ҳасад, қанча гумон, афкори бад,
Ундан сенга лаззат ва жўш, чандон хуш, қанча ато.

چندین چشم از بهر چه؟ تا جان تلخت خوش شود

چندین ککش از بهر چه؟ تا در رسی در اولیا

Лаззатга боис не эрур? Аччиқ бу жоннинг хушлиги,
Хушликка боис не эрур? То бағрин очгай авлиё.

از بد پشیمان می‌شوی، الله گویان می‌شوی

آن دم تو را او می‌کشد، تا وا رهاوند مر ترا

Баддан пушаймонлар бўлиб, «Оллоҳ» дея гўё бўлиб,
Ул дам сени ўлдиргуси, сендан сени қилгай жудо.

از جرم ترسان می شوی، وز چاره پرسیان می شوی

آن لحظه ترساننده را با خود نمی بینی چرا

Журму гуноҳдан қўрқасан, «чора» дея бонг урасан,
Шул лаҳза қўрқитгивчи ҳам ёнингда-ку, эй бедаво!

گر چشم تو بر بست او چون مهره ی در دست او

گاهت بغلطاند چنین، گاهی ببازد در هوا

Гар кўзларинг боғлабдир у, мунчоқ каби доғлабдир у,
Гоҳо йиқитгай шундайин, гоҳ ўйнатар дашту ҳаво.

گاهی نهد در طبع تو سودای سیم و زر وزن

گاهی نهد در جان تو نور خیال مصطفی

Табъингни боғлар гоҳ аёл, савдойи сийму зар билан,
Гоҳо берар жонингга у нури хаёли Мустафо.

این سو کشان سوی خوشان وان سو کشان با ناخوشان

یا بگذرد یا بشکند کشتی درین گردابها

Тортар гаҳи хушлар томон, гоҳида нохушлар томон,
Ўтгай ва ё чўккай қайиқ дарёда гирдоблар аро.

چندان دعا کن در نهان چندان بنال اندر شبان

کز گنبد هفت آسمان در گوش تو آید صدا

Шундай дуо қилгил ниҳон, тунларда чеккил оҳ-фигон,
То етти гумбад осмон ортида янграйдир нидо.

بانک شعيب و ناله اش وان اشک همچون زاله اش

چون شد ز حد، از آسمان آمد سحر گاهش ندا

Оҳ, у Шуайбнинг ноласи, кўзлардан оққан жоласи,
Ҳаддидан ошди шу қадар кўкдан саҳар келди садо.

گر مجرمی بخشیدمت وز جرم آمرزیدمت

فردوس خواهی دادمت خامش رها کن این دعا

Мужрим эдинг кечдим сени, журмингни бахш этдим сени,
Жаннат дединг бердим, фақат хомуш менга йўлла дуо.

گفتا: نه اين خواهم نه آن دیدار حق خواهم عیان

گر هفت بحر آتش شود من در روم بهر لقا

Деди: керакмас ҳеч бири, менга етар Ҳақнинг юзи,
Гар етти денгиз ёнса-да кечгум уни кўрсам лиқо.

گر راندهی آن منظرم، بستست ازو چشم ترم

من در جحیم اولی ترم جنت نشاند مر مرا

Қувди мени ул манзарим, ҳалқобадир чашми тарим,
Хўбдир менга асли жаҳим, жаннат керакмас мутлақо.

جنت مرا بی روی او هم دوزخست و هم عدو

من سوختم زین رنگ و بو کوفر انوار بقا

Жаннат недир бўлмаса у, дўзах эрур ҳамда адув,
Ёқди мени бу рангу бўй, айт, қайда анвори бақо.

گفتند: باری کم گری تا کم نگرده مبصری

که چشم نابینا شود چون بگذرد از حد بکا

Айтди, юкинг кам бўлса хўб, тушмас нигоҳинг ичра чўп,
Гоҳида кўз ҳам кўр бўлур ҳаддидан ошса оху воҳ.

گفت: اردو چشمم عاقبت خواهند دیدن آن صفت

هر جزو من چشمی شود کی غم خورم من از عمی؟

Дедики, кўзлар оқибат кўргай недир олий сифат,
Ҳар жузв кўз бўлгай фақат, бўлсам-да не ғам нобино.

ور عاقبت این چشم من محروم خواهد ماندن

تا کور گردد آن بصر کو نیست لایق دوست را

Оҳ, оқибат бу кўзларим маҳрум бўлгайлар маним,
Бўлсин сўқир ул дийдаким дўст юзидан бўлгай жудо.

اندر جهان هر آدمی باشد فدای یار خود

یار یکی انبان خون یار یکی شمس ضیا

Оламда борки одамий ёрга фидо жону тани,
Ул ёр бири қонхўр эса, ул ёр бири Шамси зийё.

چون هر كسى در خورد خود يارى گزید از نيك و بد

ما را دریغ آید که خود فانی کنیم از بهر لا

Яхши-ёмонми ҳар киши лойиқ ўзига ёр этар,
Бизлар, дарифгим, «Ло» учун бўлдик фидо, бўлдик фидо.

روزی یکی همراه شد با بایزید اندر رهی

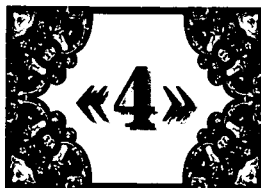
بس بایزیدش گفت: چه پیشه گزیدی ای دغا؟

Бир кун сафарда Боязид ҳамроҳ бўлди кимсага,
Ундан савол қилди: «Нени мақсад қилибсен, ошно?»

گفتا که: من خربنده ام بس بایزیدش گفت: رو

یا رب خرش را مرگ ده تا او شود بنده خدا

Кимса дер: «Эшшак қулимен». Шайх қўлларин ёзди деди:
«Улдир бу шулнинг эшшагин, у сенга шул билсин, Худо!»



ای یوسف خوش نام ما، خوش می‌روی بر بام ما

ای درشکسته جام ما ای بردریده دام ما

Эй, Юсуфи хушномимиз, хуш бор, бизимдир томимиз,
Чил-чил синибдир жомимиз, ҳам йиртилибдир домимиз.

ای نور ما، ای سور ما، ای دولت منصور ما

جوشی بنه در شور ما تا می‌شود انگور ما

Эй, нуримиз, эй, суримиз, эй, давлати Мансуримиз,
Жўш урдирибсен шўримиз, пишмай ҳануз ангуримиз!¹

ای دلبر و مقصود ما، ای قبله و معبود ما

آتش زدی در عود ما، نظاره کن در دود ما

Эй, дилбари мақсудимиз, эй, қиблаи маъбудимиз,
Оташ урибсен удимиз, наззора қилгил дудимиз.²

ای یار ما عیار ما، دام دل خمار ما

پا وا مکش از کار ما، بستان گرو دستار ما

Эй, ёримиз, айёримиз, доми дили хамморимиз,
Тортма аёғинг коримиз, ёзгил чигал дасторимиз.

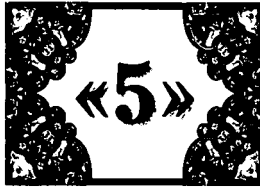
در گل بمانده پای دل جان می‌دهم چه جای دل!

وز آتش سودای دل، ای وای دل ای وای ما

.....
¹ Узум.

² Тутун.

Гулга қўйиб дил пойини, жоним берай, дил жойими?
Дил оташи савдосидан, эй, вой дил, эй, воймиз!



ای از نظرت مست شده اسم و مسما

ای یوسف جان گشته ز لب‌های شکر خا

Эйким, назари маст этибон исму мусаммо,

Эй, Юсуфки жон бўлди Зулайхо шакархо.

ما را چه از آن قصه که گاو آمد و خر رفت

هين وقت لطيفست از آن عربده بازا

Бу қисса нечун: келди сигир, кетди эшак ҳам,

Бул вақт латифдур, латифдир, илоҳо!

ای شاه تو شاهي کن و آراسته کن بزم

ای جان ولی نعمت هر وامق و عذرا

Эй шоҳ, шоҳликни қилу базмни тузгил,

Эй, жон дегил қиссаи Вомиқ била Узро.

هم دايه‌ی جان‌هايی و هم جوی می و شیر

هم جنت فردوسی و هم سدره‌ی خضرا

Жон доясисен, сойсану ҳам сут эурсан,

Ҳам жаннату фирдавс ва ҳам садраи Хазро¹.

جز این بنگوییم و گر نیز بگوییم

گویند خسیسان که محالست و علا

Ҳеч ўзгасини сўзламагил, сўзласанг охир,

Дейди бу хасисларки маҳолдир ва муаммо.

خواهی که بگویم بده آن جام صبوحی

تا چرخ برقص آید و صد زهره‌ی زهرا

Гар сўзламагим истасанг ол жоми сабуҳни,

То чарх тушар рақс юз заҳраи Зуҳро.

هر جا تَرش‌ی باید اندر غم دنیایی

می‌غرد و می‌بُرد از آن جای دل ما

.....

¹ Саратоннинг сўнгги кечаларида осмонда пайдо бўладиган юлдуз.

Ҳар қайга оёқ қўйсанг бу оламни ғами бор,
Қочгай ўшал манзилни оша кўнглимиз, Оллоҳ!

برخیز بخیلانه در خانه فرو بند

كانجا كه توى خانه شود گلشن و صحرا

Тургил ва бахилларга ёпиб қўй бу эшикни,
Сен бор эсанг ул хона эрур гулшану саҳро.

این مه ز کجا آمد وین روی چه رویست

این نور خدایبست تبارک و تعالی

Қайдан келиб ул ой ва бу чеҳра нечукдир?
Бу нури Худодир – У таборак ва таъоло.

هم قادر و هم قاهر و هم اول و آخر

اول غم و سودا و به آخر ید بیضا

Ҳам Қодиру ҳам Қоҳиру ҳам Аввалу Охир,
Аввал ғаму савдо эса, охир яди байзо.

هر دل كه نلرزیدت و هر چشم كه نگریست

یارب خبرش ده تو ازین عیش و تماشا

Қай кўзки сира йиғламай, қай дилки ситилмас,
Ё Рабб! Хабар бергил ўзинг айшу тамошо.

تا شید بر آرد وی و آید بسر کوی

فریاد بر آرد که تمنیت تمنا

То ишва чекиб келса унинг кўйи сарига,
Фарёд солар, оҳ урар ҳамда таманно.

نگذاردش آن عشق که سر نیز بخارد

شایاش زهی سلسله و جذب و تقاضا

Ишқ ҳолига қўймас, бошини қашламас ҳатто,
Ҳам силсила, ҳам зикр, ҳам жазбу тақозо.

در شهر جو من گول مگر عشق ندیدست

هر لحظه مرا گیرد این عشق ز بالا

Билмасми шаҳар ичра мени гўл бу Ишқни?
Ҳар лаҳзада Ишқ элтади бу жонни, Худоёл!

هر داد و گرفتی که ز بالاست لطیفست

گر حاذق جدست و گر عشوهی تیبیا

Гар ўзидан эрса бу савдо, на латифдир,
Гар ҳозикӣ жаддир ва магар ишваи тийбо².

.....
² гўзал



بگریز ای میر اجل از ننگ ما از ننگ ما

زیرا نمی‌دانی شدن همرنگ ما همرنگ ما

Қочгил, ажал мири, бизим бу нангимиз, бу нангимиз,
Зеро, бўлолмассан, ахир, ҳамрангимиз, ҳамрангимиз.

از حمله‌های جند او وز زخم‌های تند او

سالم نماند یک رگت بر چنگ ما بر چنگ ما

Бизнинг бу лашкарлар чунон айлар хурушким, даргумон,
Бермас сенга зарра омон бу чангимиз, бу чангимиз.

اول شرابی در کشی، سرمست گردی از خوشی

بی خود شوی، آن گه کنی آهنگ ما آهنگ ما

Аввал шароб қўйгил майин, сармаст бўлгил биздайин,
Бехуд айлайдир сени оҳангимиз, оҳангимиз.

زین باده می‌خواهی برو اول تنک چون شیشه شو

چون شیشه گشتی بر شکن بر سنگ ما بر سنگ ما

Бу майдан истайсанми, бор, бўл шиша янглиқ тангу тор,
Гар шиша бўлсанг синдирур харсангимиз, харсангимиз.

هر كان می احمر خورد با برگ گردد بر خورد

از دل فراخی‌ها برد دلتنگ ما دلتنگ ما

Кимки майи аҳмар ичар, баргдєк ҳаволарда кечар,
Дилдан сиқар кенгликларин дилтангимиз, дилантгимиз.

بس جرھا در جو زند، بس بریط شش تو زند

بس باشهان پهلو زند، سرهنگ ما سرهنگ ما

Жарларни қўшгай жўй билан, барбатни қўшгай уд билан,
Шоҳларга тўш ургаи, кўринг, сарҳангимиз, сарҳангимиз.

ماده است مریخ ز من، اینجا درین خنجر زده

با مقنعه کی تان شدن در جنگ ما در جنگ ما

Миррих бўлиб биздан нишон ханжар урар ҳар тўрт томон,
Жон борки бори нотавон, бу жангимиз, бу жангимиз.

گر تیغ خواهی تو ز خور از بدر برسازی سپر

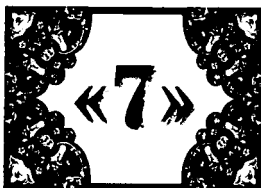
گر قیصری اندر گذر از زنگ ما از زنگ ما

Тиф истасанг нурдан, қилич истар эсанг бадр ойидан,
Қайсар-да бўлсанг қўймагай бу зангимиз, бу зангимиз.

اسحاق شو در نحر ما، خاموش شو در بحر ما

تا نشکند کشتی تو در گنگ ما در گنگ ما

Исҳоқ бўл, дарё бизим, Хомўш бўл, денгиз бизим,
Кеманг ҳалок бўлмас сира, асрайди бизнинг Гангимиз.



بنشستهام من بر درت تا بوکه بر جوشد وفا

باشد که بگشایی دری، گویی که بر خیز اندر آ

Остона қошида туриб дердимки жўш ургач вафо,
Зора, эшик очсанг, десанг, кир ичкарига, марҳабо!

غر قست جانم بر درت، در بوی مشک و عنبرت

از صد هزاران مرحمت بر روی خوبت دایما

Остонада ғарқ бўлди жон анбар ҳидига ногаҳон,
Эй, юз яна минг марҳамат ойдек юзингга доимо.

ماییم مست و سرگردان فارغ ز کار دیگران

عالم اگر بر هم رود عشق تو را بادا بقا

Саргаштаю мастмиз мудом, дунё иши ҳам нотамом,
Оламда қолмас бўлса ком ишқинг сенинг топгай бақо.

عشق تو کف بر هم زند، صد عالم دیگر کند

صد قرن نو پیدا شود، بیرون ز افلاک و خلا

Ишқинг агар қўл қоқса бир бунёд юз олам, ахир,
Юз қарн ҳам пайдо эрур, қолгай бу афлоку хало.

ای عشق خندان همچو گل، وی خوش نظر چون عقل کل

خورشید را درکش بحل ای شهسوار هل اتی

Эй, ишқи хандон мисли гул, эй, хушназар чун ақли кулл,
Хуршидни саргашта қил, эй, шаҳсувори «ҳал ато...»

امروز ما مهمان تو، مست رخ خندان تو

چون نام رویت می برم، دل می رود والله ز جا

Бул кун сенга меҳмонмиз, масти рухи хандонмиз,
Дийдоринг исмин айтаман, кўнгул бўлур ўздан жудо.

کو بام غير بام تو؟ کو نام غير نام تو؟

کو جام غير جام تو؟ ای ساقی شیرین ادا

Томингдан ўзга том йўқ, номингдан ўзга ном йўқ,
Жомингдан ўзга жом йўқ, эй, соқийи ширин адо.

گر زنده جانی یابمی، من دامنش بر تابمی

ی کاشکی در خوابم بنمودی لقا

Жонинг омон бўлса, топай, ҳам доманин юзга ёпай,
Энди кўз очмасдан ётай, уйқуда кўрсатдинг лиқо.

ای بر درت خیل و حشم، بیرون خرام ای محتشم

زیرا که سر مست و خوشم زان چشم مست دلربا

Эй, кўйида хайлу ҳашам, қилгил хиром, эй, муҳташам,
Зероки сармаст айлади кўзларки масту дилрабо.

افغان و خون دیده بین، صد پیرهن بدریده بین

خون جگر پیچیده بین، بر گردن روی و قفا

Афғону кўз қонини кўр, юз пираҳан чокини кўр,
Ҳам бу жигар ҳолини кўр, юзда, бўйинда, маҳлиқо.

آن کس که بیند روی تو، مجنون نگردهد کو؟ بگو

سنگ و کلوخی باشد او، او را چرا خواهیم بلا

Улким кўрар рўйинг сенинг, Мажнун бўлиб кезсин нечун,
Тупроқ ва тош бўлгай учун унга қандай истай бало?

رنج و بلایی زین بتر کز تو بود جان بی خبر

ای شاه و سلطان بشر لاتبل نفساً بالعمی

Ранжу бало сенсан батар, жон ўлди сендан беҳабар,
Эй, шоҳу султони башар, «ло таблу нафсан бил амо».

جان ها چو سيلابى روان تا ساحل دريائى جان

از آشنايان منقطع با بحر گشته آشنا

Жонлар чу селобдек равон, то соҳили дарёи жон,
Дўст-ёрлардан мунқатеъ, денгизга бўлдик ошно.

سيلى روان اندر وله، سيلى دگر کم کرده ره

الحمد لله گوید آن، وين آه و لاحول ولا

Селдир равон туғён билан, селдирки гумроҳ йўлидан,
«Алҳамдулиллоҳ», дейди бу, у дейди: «Ло ҳавла ва ло».

اى آفتابى آمده، بر مفلسان ساقى شده

بر بندگان خود را زده، بارى كرم بارى عطا

Эй, офтобим, кел ўзинг, муфлисга соқийми эдинг,
Банданга ҳам урдинг ўзинг, бир бор карам, бир бор ато.

گل دیده ناگه مر تو را بدریده جان و جامه را

وان چنگ زار از چنگ تو افکنده سر پيش از حيا

Гул кўрдию ногоҳ сени, йиртди бу жону жомани,
Ул зор чанг чангинг билан бошин тикибдир, осафо!

مقبل ترين و نيك پى در برج زهره كيست؟ نى

زيرا نهد لب بر لب تاز تا از تو آموزد نوا

Сўрдимки, ким мақбулроқ буржида Зухронинг? Деди:
«Найдир лабингга лаб қўйиб, ўргангай у сендан наво».

نى ها و خاصه نيشكر بر طمع اين بسته كمر

رقصان شده در نيستان يعنى تعز من تشا

Найлар ва хосса найшакар бул тамъ учун боғлаб камар,
Ҳам найситонда рақс этар, яъни «туиззу ман ташо».

بد بى تو چنگ و نى حزين، برد آن کنار و بوسه اين

دف گفت مى زن بر رخم تا روى من يابد بها

Сенсиз бу чангу най ҳазин, улдир канору бўса бул,
Даф айтдики юзимга ур, то юзларим топсин баҳо.

این جان پاره پاره را خوش پاره پاره مست کن

تا آن چه دوشش فوت شد آن را کند این دم قضا

Бул жонки пора-порадир, хуш пора-пора маст қил,

Улки тунов фавт айлади, бул дам уни қилгай қазо.

حیفست ای شاه مهین هشیار کردن این چنین

والله نگویم بعد از این هشیار شرحت ای خدا

Ҳайфдир, султоним маним, ҳушёр бўлмоқ инчунин,

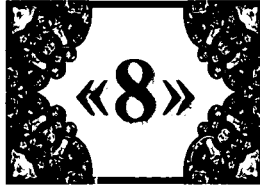
Валлоҳ, мен бундан кейин ҳушёр сўз айтмам, Худо.

یا باده ده حجت مجو یا خود تو برخیز و برو

یا بنده را با لطف تو شد صوفیانه ماجرا

Ё бода бер, ҳужжат дема, ё қўзғолиб кет, индама,

Лутфинг ила қул бошида бор сўфиёна можаро.



جزوی چه باشد کز اجل اندر ریاید کل ما

صد جان بر افشانم برو گویم هنیباً مرحبا

Ким ундан ўзга бу ажалдан ажратиб бўлгай паноҳ,
Юз жонни бахш этгум, дегумдир, эй, ҳанийян, марҳабо!

رقصان سوی گردون شوم ز آنجا سوی بی چون شوم

صبر و قرارم بردهای ای میزبان زودتر بیا

Рақс айлабон гардун томон, ундан ўтиб бечун томон,
Сабру қарорим қолмади, эй, мезбон, боққил қиё.

از مه ستاره می‌بری، تو پاره پاره می‌بری

گه شیرخواره می‌بری گه می‌کشانی دایه را

Ойдан ситора оласан, ҳам пора-пора оласан,
Гоҳ ширхора оласан, гоҳ оласан дояни ё.

دارم دلی همچون جهان، تا می‌کشد کوه گران

من که کشم که کی کشم، زین کاهدان و آخر مرا

Кўнглим маним мисли жаҳон, у тортадир тоғлар томон,
Мен тортамен сомон, бу сомонхонадан қутқар, Худо!

گر موی من چون شیر شد از شوق مردن پیر شد

من آردم گندم نیم، چون آمدم در آسیا

Гар сочларим чун ширдир¹ , мард шавқидан у пирдир,
Мен ун эдим буғдой эмас, неча тегирмондан жафо?

در آسیا گندم رود کز سنبله زادست او

زاده‌ای مهم نی سنبله، در آسیا باشم چرا؟

Буғдой тегирмонга борар бўлса, демак сунбуладир,
Сунбулада кўз очмадим, менга тегирмон нораво.

نی نی فتد در آسیا هم نور مه از روزنی

زانجا به سوی مه رود نی در دکان نانبا

Тушмас тегирмонга наво, ҳақ кундузи ойдан зиё,
Дўконгамас ойга томон ҳар лаҳза оққайдир наво.

با عقل خود گر جفتمی من گفتنی‌ها گفتمی

خاموش کن تا نشنود این قصه را باد هوا

Ақлим билан гар ёрмен, хўб қиссалар сўйлормен,
Хомуш қил, то билмасин бу қиссани боди ҳаво.

.....
¹ Сут.



مهمان شاهم هر شبی بر خوان احسان و وفا

مهمان صاحب دولتتم، که دولتش پاینده با

Ҷар кеча шоҳ меҳмониман, қилгай у эҳсону саҳо,
Давлатли шоҳ меҳмониман, қилсин унга давлат вафо.

بر خوان شیران یک شبی بوزینه‌ای همراه شد

استیزه رو گر نیستی او از کجا شیر از کجا

Шер базмига бир тун, кўринг, маймун қўшилмишдир, ажаб,
Истеза қилдингми наҳот, шер қайдаю у қайда, оҳ!

بنگر که از شمشیر شه در قهرمان خون می چکد

آخر چه گستاخی است این، والله خطا والله خطا

Боққилки шоҳ шамширидан қон томчилар қаҳр устига,
Бу қандайин густоҳлик, валлоҳ, хато, валлоҳ, хато!

گر طفل شیرى پنجه زد بر روی مادر ناگهان

تو دشمن خود نیستی، بر وی منه تو پنجه را

Ногоҳ она юзларига панжа солар бўлса бола,
Душман эрурсан ўзинга кўрсанг унга панжа раво.

آن کو ز شیران شیر خورد، او شیر باید نیست مرد

بسیار نقش آدمی دیدم که بود آن اژدها

Шердан сут эмган шер бўлар, бу ғояти кўҳна масал,
Не зоти одам кўрмишамким бари эрди аждаҳо.

نوح ار چه مردم وار بُد، طوفان مردم خوار بُد

گر هست آتش ذره‌ای، آن ذره دارد شعله‌ها

Нух гарчи мардумвор эди, тўфон мардумхор эди,

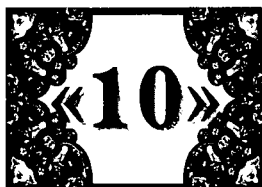
Оташ агар зарра, ўшал заррада ҳам бордир зиё.

شمشیرم و خون ریز من، هم نرمم و هم تیز من

همچون جهان فانی‌ام، ظاهر خوش و باطن بلا

Шамширману хунрезмен, юмшоқману ҳам тезмен,

Гарчи жаҳони фониям, зоҳир хушу ботин бало.



ای طوطی عیسی نفس، وی بلبل شیرین نوا

هین زهره را کالیوه کن زان نغمه‌های جان فزا

Эй, тўтийи Ийсонафас, эй, булбули шириннаво,
Бул Зуҳрани саргашта қил ул нағма бирлан жонфизо.

دعوى خويى کن بيا تا صد عدو و آشنا

با چهره‌ی چون زعفران با چشم تر آید گوا

Хўблиқни айла муддао, то юз адув ва ошно,
Заъфар юзу кўз ёш билан қилсин сенга аҳду вафо.

غم حمله را نالان کند تا مرد و زن افغان کند

که داد ده ما را ز غم کو گشت در ظلم ازدها

Ғам барчани нолон қилар, эркак-аёл афғон қилар,
Ким адлу дод айла бу ғам зулми бўлибдир аждаҳо.

غم را بدرانى شکم با دور باش زیر و بم

تا غلغل افتد در عدم از عدل تو ای خوش صدا

Қорнини ёр, ўчсин алам, ул сорига босма қадам,
Фулғулада қолсин адам, адлинг билан, эй, хуш садо!

ساقى تو ما را یاد کن، صد خيک را پر باد کن

ارواح را فرهاد کن در عشق آن شیرین لقا

Эй, соқий, бизни ёд қил, дунё ғамин барбод қил,
Арвоҳни Фарҳод қил, Ишқ кўйида Ширин лиқо.

چون تو سرافیل دلی، زنده کنی آب و گلی

در دم ز راه مقبلی در گوش ما نفخه ی خدا

Гар сен Сарофилсан¹ бу дам, жон бер суву тупроққа ҳам,
Дам ур қулоққа дам-бадам, англай надир нафхи Худо².

ما همچو خرمن ریخته، گندم بکام آمیخته

هین از نسیم باد جان که را ز گندم کن جدا

Хирмонмиз, хирмонмиз, бўғдоймиз, сомонмиз,
Бод жони бирла айлагил бўғдойни сомондан жудо.

تا غم به سوی غم رود، خرم سوی خرم رود

تا گل به سوی گل رود، تا دل بر آید بر سما

То ғам кетиб ғам сорига, хурсанд хуррам сорига.
То гул кетиб гул сорига, кўнгил қучиб аршу само.

این دانه های نازنین محبوس مانده در زمین

در گوش یک باران خوش موقوف یک باد صبا

Бул доналарким нозанин, маҳбус этиб жонин замин,
Ёмғир ҳақинда бер хабар, еткургуси боди сабо.

تا کار جان چون زر شود، با دلبران هم بر شود

پا بود اکنون سر شود که بود اکنون کهربا

То жон иши зар бўлғуси, дилбарга дилбар бўлғуси,
Энди оёқ сар³ бўлғуси, қаҳ⁴ эрди бўлди қаҳрабо.

خاموش کن آخر دمی، دستور بودی گفتمی

سری که نفکندست کس در گوش اخوان صفا

Дам урма, бўл Хомушлаб, айтгил бу дастур хушлаб,
Сиррини билмас, во ажаб, ҳатто бу ихвони сафо.⁵

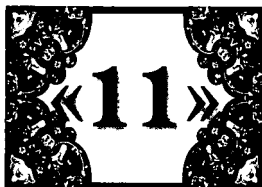
¹ Исрофил фаришта.

² Худонинг нафаси.

³ Бош.

⁴ Сомон.

⁵ Фаришталар.



يار مرا، غار مرا، عشق جگر خوار مرا

يار تویی، غار تویی، خواجه نگهدار مرا

Ёр маним, ғор маним, ишқи жигархор маним,
Ёр ўзинг, ғор ўзинг, Хожа ниғақдор маним.

نوح تویی، روح تویی، فاتح و مفتوح تویی

سینهی مشروح تویی، بر در اسرار مرا

Нух ўзинг, руҳ ўзинг, фотиҳу мафтуҳ ўзинг,
Сийнаи машруҳ ўзинг, кулбаи асрор маним.

نور تویی، سور تویی، دولت منصور تویی

مرغ کوه طور تویی، خسته به منقار مرا

Нур ўзинг, сур ўзинг, давлати Мансур ўзинг,
Тур уза мурғ ўзинг, кўксида минқор маним.

قطره تویی، بحر تویی، لطف تویی، قهر تویی

قند تویی، زهر تویی، بیش میازار مرا

Қатра ўзинг, баҳр ўзинг, лутф ўзинг, қаҳр ўзинг,
Қанд ўзинг, заҳр ўзинг, этма дилафгор маним.

حجرهی خورشید تویی، خانهی ناهید تویی

روضهی امید تویی، راه ده ای یار مرا

Хужраи хуршид ўзинг, кулбаи Ноҳид ўзинг,
Равзаи уммид ўзинг, йўл бер, эй ёр, маним.

روز تویی، روزه تویی، حاصل در یوزه تویی

آب تویی، کوزه تویی، آب ده این بار مرا

Рўз ўзинг, рўза ўзинг, ҳосили дарюза ўзинг,
Сув ўзинг, кўза ўзинг, сув бер бир бор маним.

دانه تویی، دام تویی، باده تویی، جام تویی

پخته تویی، خام تویی، خام بمگذار مرا

Дона ўзинг, дом ўзинг, бода ўзинг, жом ўзинг,
Пухта ўзинг, хом ўзинг, хом айлама хор маним.

این تن اگر کم تندی، راه دلم کم زندگی

راه شدی تا نبدی، این همه گفتار مرا

Бул тан агар камтан эса, кўнгил йўли-да бўлмаса,
Йўл эсанг, йўқ эса бу ҳама гуфтор маним.



ای خواجه نمی بینی این روز قیامت را؟

این یوسف خوبی را این خوش قد و قامت را؟

Эй, Хожа, сўқирмассан, кўргил бу қиёматни,
Ойюз бу Юсуфни, бу хуш қаду қоматни.

ای شیخ نمی بینی این گوهر شیخی را؟

این شیشه ی نورا این جاه و جلالت را؟

Эй, шайх, ахир, кўргил шайхона бу гавҳарни,
Бу шаъшаайи нурни, бу жоҳу жалолатни.

ای میر نمی بینی این مملکت جان را؟

این روضه ی دولت را این بخت و سعادت را؟

Эй, мир, ахир, кўргил бу мамлакати жонни,
Бу равзаи давлатни, бу бахту саодатни.

ای خوش دل و خوش دامن دیوانه تویی یا من

در کش قدحی با من بگذار ملامت را

Эй, хушдилу хушдоман, девонами сан ё ман,
Келгил қадаҳинг бирлан, қўйгил бу маломатни.

ای ماه که در گردش هرگز نشوی لاغر

انوار جلال تو بدریده ضلالت را

Эй, ой, бу гардишда лоғар бўла билма ҳеч,
Анвори жалолатсан, йиртгил бу залолатни.

چون آب روان دیدی بگذار تیمم را

چون عید وصال آمد بگذار ریاضت را

Чун оби равон кўрсанг, тарк айла таяммумни,

Дийдор ҳайитдир, қўй бу ранжу риёзатни.

گر ناز کنی خامی ور ناز کنی رامی

در بارکشی یابی آن حسن و ملاححت را

Ким ноз қилар хомдир, гар нозчидир ромдир,

Ҳаммоликда топмайди ул ҳусну малоҳатни.

خاموش که خاموشی بهتر ز عسل نوشی

در سوز عبارت را بگذار اشارت را

Хомушки хомушлик гўёки асал нўшлик,

Ёндир бу иборатни! Қўйгил бу ишоратни!

شمس الحق تبریزی ای مشرق تو جانها

از تابش تو یابد این شمس حرارت را

Шамсулҳақи Табризий, сен машриқи жонларнинг,

Сендан оладир кўқда бу шамс ҳароратни.



ای جان ما ای جان ما ای کفر و ای ایمان ما

خواهم که این خر مهره را گوهر کنی در کان ما

Эй, жонимиз, эй, жонимиз, эй, куфру эй, иймонимиз,
Истар эдим хармуҳрани гавҳар қилар бу конимиз.

کفر مرا ایمان کنی جسم مرا چون جان کنی

درد مرا درمان کنی ای درد و ای درمان ما

Куфримни иймон айлагил, жисмимни-да жон айлагил,
Дардимга дармон айлагил, эй, дарду эй, дармонимиз.

چون سوی ما داری نظر نوری کن این خاک بشر

آوازه در ده سر به سر من زان تو تو زان ما

Бизга томон қилсанг назар, нур айла тупроқдир башар,
Овоза қилгил сарбасар, биз бир тану бир жонмиз.

مس مرا چون زر کنی ویران ما کشور کنی

دریا پر از گوهر کنی ای بحر بی پایان ما

Мен мис эдим зар айлагил, вайронни кишвар айлагил,
Дарёни гавҳар айлагил, эй, баҳри бепоёнимиз.

من می ندانم این صفت وین نقش های بی عدد

گر زهر می بخشی مرا چون شکری بر جان ما

Билмам, надир ушбу сифат, бу нақшларким беадад,
Заққум берар бўлсанг қабул қилди шакар деб жонимиз.

خوانی نهادی از کرم بر عاشقان کم کن ستم

بنگر که می دزد درم این دزد از همیان ما

Лутф айлагил, қилгил карам, ишқ аҳлига қилма ситам,
Бу ўғрига даркор дирам, боққил тунар ҳамёнимиз.

عالم همه بشکفته گل بر جزوها بنهفته کل

چون در شکم داری سپل باز آ سوی درمان ما

Олам саросар бўлди гул, жузв бирла уйғун бўлди кулл,
Ёнингдадирмиз, эй, кўнгул, келгил даво-дармонимиз.

ساقی شراب معنوی در ده ز جام خسروی

گر قول ما می نشنوی پنهان خوری خذلان ما

Соқий, шароб сун маънавий, ул жомданким ҳусравий,
Гар тингламас бу сўзни ким, пинҳон чекар армонимиз.

ساقی یکی رطل گران در ده به جان عاشقان

تا ره برد بر لامکان این جان سرگردان ما

Соқий қадаҳ сўз ончунон, жонини берсин аҳли жон,
Йўл солса сўнг то ломакон бу жони саргардонимиз.

یکدم رها کن قال را یکدم تو بنگر حال را

گر واقفی احوال را از شیوهی مستان ما

Бир дам қўйиб тур қолни, бир лаҳза боққил ҳолни,
Воқиф этар аҳволни бу шеваи мастонимиз.

خاموش کردم این زبان با کس نگویم این زمان

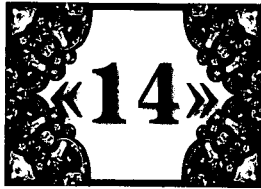
شد شمس تبریزی عیان بر مصحف دیوان ما

Хомуш қилдим созни, ҳеч кимга айтма розни,
Табризий исмин ёзди бу мусҳафу девонимиз.

تبریز دیده سر به سر وز شمس دین دارم خیر

خیره مشو ای خیره سر چرخست شادروان ما

Табризни кўргач сарбасар, дин Шамсидан топдим хабар,
Оч, кўзларингни, беҳабар, чарх равзаи ризвонимиз.



ای عاشقان ای عاشقان من از کجا عشق از کجا

ای بی‌دلان ای بی‌دلان من از کجا عشق از کجا

Ошиқларим, ошиқларим, мен қайдаю Ишқ қайдадир?
Бедилларим, бедилларим, мен қайдаю Ишқ қайдадир?

شوریده‌ام شوریده‌ام وز خان و مان ببریده‌ام

عشقش به جان بگزیده‌ام من از کجا عشق از کجا

Тугѣндаман, тугѣндаман, хону мони тархондаман,
Ишқидаман, жон-жондаман, мен қайдаю Ишқ қайдадир?

گاهی در آتش چون خلیل گاهی چو موسی جان سبیل

گه غرق در دریای نیل من از کجا عشق از کجا

Гоҳо олов ичра Халил, гоҳо Мусодек жон сабил,
Гоҳо ютиб дарёйи Нил, мен қайдаю Ишқ қайдадир?

عشقست جان این جامه را عشقست لام این لامه را

عشقست دام این دامه را من از کجا عشق از کجا

Ишқ жондир бу жомага, Ишқ ломдир бу ломага,
Ишқ домдир бу домага, мен қайдаю Ишқ қайдадир?

گشتم خریدار غمت حیران به بازار غمت

جان داده در کار غمت من از کجا عشق از کجا

Бўлдим харидори ғаминг, ҳайрони бозори ғаминг,
Жоним олиб кори ғаминг, мен қайдаю Ишқ қайдадир?

ای مطربان ای مطربان بر دف زنید احوال من

من بی دلم من بی دلم من از کجا عشق از کجا

Мутрибларим, мутрибларим, дафга уринг ҳолим маним,

Бедил эдим, бедил эдим, мен қайдаю Ишқ қайдадир?

عشقست سلطان یقین عشقست برهان یقین

عشقست میدان یقین من از کجا عشق از کجا

Ишқдир султони яқийн, Ишқдир бурҳони яқийн,

Ишқдир майдони яқийн, мен қайдаю Ишқ қайдадир?

عشق آمده ست از آسمان تا خود بسوزد بدگمان

عشقست بلاى ناگهان من از کجا عشق از کجا

Ишқ манзилидир осмон, ёнгай ўтида бадгумон,

Ишқдир балойи ногаҳон, мен қайдаю Ишқ қайдадир?

ای شمس بس کن زمزمه این خانه باغست و دمه

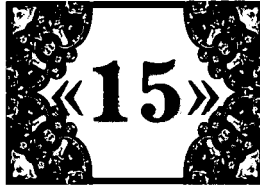
عشقست چون گرگ و رمه من از کجا عشق از کجا

Эй, Шамс, бас қил замзама, бу хона гулзордир ҳама,

Ишқ бўридир, Ишқдир рама¹, мен қайдаю Ишқ қайдадир?

.....

¹ Сурув.



ای رخ تو گنج بقا محرم جانی صنما

دور ز تغییر و فنا امن و امانی صنما

Эй, юзлари ганжи бақо, маҳрами жоним, Санамим,
Топмагай тағйиру фано, амну амоним, Санамим.

ما به تو بیننده شده مرده به تو زنده شده

زنده‌ی پاینده شده نور زمانی صنما

Сен била наззора қилур, мурда сенинг-ла тирилур,
Зиндаю поянда бўлур, нури замоним, Санамим.

ای صنم روح روان گنج معانی و بیان

آیه‌ی تقدیس بخوان چون دل و جانی صنما

Эй, Санам, эй Руҳи равон, ганжи маъоний ва баён,
Оят ўқи менга чунон сен дилу жоним, Санамим.

عقل و روان لال شده جانب ابدال شده

قال همه حال شده سر عیانی صنما

Ақлу равон лол бўлиб, истаги абдол бўлиб,
Қол ҳама ҳол бўлиб, сирри аёним, Санамим.

درد و دوا از تو بود رنج و عنا از تو بود

لطف و عطا از تو بود نام و نشانی صنما

Дарду даво сендан эрур, ранжу ано сендан эрур,
Лутфу ато сендан эрур, ному нишоним, Санамим.

جانب تبریز شدم واقف سر اقدم

تا به تو یابم صفتی عادت ثانی صنما

Руҳимда Табриз маним, воқифи сирри Аҳадим,
Сен била топгум сифатим, руҳу равоним, Санамим.

خامش ازین گفت مگو راه مگو یا نه بجو

سر دل یار مگو چون نه ضمانی صنما

Сўз демагил, Хомўш бўл, йўл демагил ё йўл бўл,
Ёр сирин сўйлама, қўй, сирри ниҳоним, Санамим.



عاشقان در کوی جانان الصلا

سوی آن خورشید تابان الصلا

Ошиқ ақли, ишқи жонон, ас-сало!

Бош уза хуршиди тобон, ас-сало!

الصلا ای عاشقان در کوی دوست

الصلا جان الصلا جان الصلا

Ас-сало, эй, дўст кўйи ёрлари,

Ас-сало, жон, ас-сало, жон, ас-сало!

ماه بدر از حجره‌ی پر نور او

همچو ذره در هوا دان الصلا

Бадр ойи нурланди ҳужрада,

Зарра-зарра осмонда, ас-сало!

من مثال ذره در خورشید روش

جان پریشان دل پریشان الصلا

Заррамен ёр юзларин хуршидида,

Жон паришон, дил паришон, ас-сало!

شاه ترکان و خطا و شاه چین

بنده‌ی آن میر خوبان الصلا

Турк шоҳи, Чин шоҳи, ҳам Хито,

Бандадирлар, мири хўбон, ас-сало!

آب حیوان از لب لعلش نگر

الصلا بر آب حیوان الصلا

Лабларин лаълида кўр ҳайвон сувин,

Ас-сало, эй, оби ҳайвон, ас-сало!

بحر در کان لبش یک جرعه‌ی

لعل جستن در زنخدان الصلا

Лабларин жомида журъа истагил,
Ё лаъл иста занахдон, ас-сало!

از نگارم آتشی در من فتاد

الصلا در آتش جان الصلا

Чулқаб оташ ул нигоримдан мени,
Ас-сало, эй, оташи жон, ас-сало!

باز سر کرده هوای روی دوست

طالب عشق آمد ایمان الصلا

Дўст рўйин истабон келмиш тағин,
Толиби ишқ, толиб иймон, ас-сало!

تیر قدش کرد قدم چون کمان

از پی آن سرو بستان الصلا

Тийри қаддинг қилди қаддимни камон,
Оҳ, ўшал шамшоди бўстон, ас-сало!

همچو منصور اندرین ره شو دلا

گرد آن سرو گل افشان الطلا

Эй, кўнгул, бу йўлда бўл Мансур каби
Сарв ёнида гул афшон, ас-сало!

گرد گرد کوی آن دلبر برآ

تا شوی شایستهی جان الصلا

Дилбарим кўйида кезгил жон ҳалак,
Токи бўлгайсан ўзинг жон, ас-сало!

بندگان خاص او را بنده شو

تا شوی بر جمله سلطان الصلا

Банда бўл хос бандасига оқибат,
Жумлага бўлгунг Сулаймон, ас-сало!

شمس تبریزی ز بالای فلک

هر زمانی میزند تان الصلا

Шамс Табризий фалаклар тоқидан
Ҳар замон бўлгай намоён, ас-сало!



ای باد بی آرام ما با گل بگو پیغام ما:

کای گل گریز اندر شکر چون گشتی از گلشن جدا

Эй, бод, эй, боди сабо, гулга дегил биздан сало,
Эй, гул, қочиб шаккарга бор, бўлсанг бу гулшандан хато.

ای گل ز اصل شکری، تو با شکر لایق تری

شکر خوش و گل هم خوش و از هر دو شیرین تر وفا

Эй, гул, азал шаккар эдинг, ундан-да ё баттар эдинг,
Шаккар хушу гул ҳам хушу ундан-да шириндир вафо.

رخ بر رخ شکر بنه، لذت بگیر و بو بده

در دولت شکر بجه از تلخی جور فنا

Шаккар юзига юз қўйиб, лаззатланиб, сархуш бўлиб,
Шаккарситонга умтилиб боргилки аччиқдир фано.

اکنون که گشتی گل شکر، قوت دلی نور نظر

از گل بر آ بر دل گذر آن از کجا؟ این از کجا؟

Энди бўлибсен гулшакар, дил қуввати, нури назар,
Гулдан қилиб дилга сафар, бул қайда, ул қайдан ато?

با خار بودی همنشین چون عقل با جانی قرین

بر آسمان رو از زمین منزل به منزل تا لقا

Хор бирла бўлдинг ҳамнишин, худ ақл жон бирла қарин,
Осмонга бор, недир замин, манзил ба манзил то лиқо.

در سر خلقان می روی، در راه پنهان می روی

بستان به بستان می روی آن جا که خیزد نقش ها

Махлуқ сири сенга аён, пинҳон борурсан ноаён,
Бўстон у ён, бўстон бу ён, ҳар сорида наққош Худо.

ای گل تو مرغ نادری برعکس مرغان می یری

کامد پیامت زان سری پرها بنه بی پر بیا

Эй, гул, ажиб қушсан ўзинг, гуллар томон тушди йўлинг,
Оламни босди гулғулинг, келгил пару болдан жудо.

ای گل تو اینها دیده‌ای زان بر جهان خندیده‌ای

زان جامه‌ها بدریده‌ای ای کر بز لعین قبا

Эй, гул, боқиб бул бориға, кулдинг жаҳон аҳволиға,
Йиртиб либос чок-чокидан, маккорасан, лаълин қабо.

گل‌های پار از آسمان نعره زنان در گلستان:

کای هر که خواهد نردبان تا جان سپارد در بلا

Гуллар ёқар, гулдир фалак, тортиб фиғону нолалар,
Нарвон керак бўлса агар, жонингни истайди бало.

هين از ترشح زين طبق بگذر تو بی ره چون عرق

از شیشه‌ی گلاب‌گر چون روح از آن جام ما

Боргил ўтиб тоқу табоқ, йўлларни йўлсиз кеч, бироқ,
Гулобгар шишасидек ё руҳ ҳам жоми само.

ای مقبل و میمون شما، با چهره‌ی گلگون شما

بودیم ما همچون شما، ما روح گشتیم الصلا

Эй, муқбалу! мафтун-да сиз, эй, чеҳраи гулгун-да сиз,
Биз ҳам эдик сиздек ва биз руҳ бўлдик охир, ас-сало!

از گل شکر مقصود ما لطف حقست و بود ما

ای بود ما آهن صفت وی لطف حق آهن ربا

Бу гулшакардан муддао Ҳақ лутфидир — лутфи Худо,
Эй, бормисиз, оҳан сифат, Ҳақ лутфидир оҳанрабо.

آهن خرد آیینه گر، بر وی نهد زخم شرر

ما را نمی‌خواهد مگر، خواهم شما را بی شما

Оҳан олар ойнагар, захм етказар унга шарар,
Истармисиз бизни магар, сизни бе сиз кўрдим раво.

هان ای دل مشکین سخن پایان ندارد این سخن

با کس نیارم گفت من، آن‌ها که می‌گویی مرا

Мушкин калом кўнглум маним, поёни йўқ бу сўзником,
Очмам оғиз ҳеч кимга, жим, ҳар неки айтдинг дилрабо.

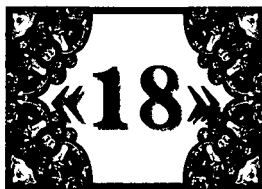
ای شمس تبریزی بگو سر شهان شاه خو

بی حرف و صوت و رنگ و بو بی شمس کی تابد ضیا؟

Эй, Шамс Табризий, дегил, шоҳларнинг асрори недир?
Ҳарфу садою рангсиз ҳам шамссиз йўқдир зиё.

.....

¹ Мақбул, кўнгилли.



عاشقانى كه با خبر مى رند

بيش معشوق چون شكر ميرند

Ошиқлар огоҳ, бохабар ўлгайлар,
Машуқ олдада чун шакар ўлгайлар.

از الست آب زندگى خوردند

لاجرم شيوهى دگر ميرند

Тирикликнинг аласт сувидан ичгач,
Ложарам ўзга шева, манзар ўлгайлар.

چونک در عاشقى حشر کردند

نى چواين مردم حشر ميرند

Зотан ошиқликда ҳашр қилди улар,
Қолган бу халқ барча ҳашр ўлгайлар.

از فرشته گذشته اند به لطف

دور از يشان كه چون بشر ميرند

Лутф ила малақдан юксалдилар баланд,
Улардан олисда, чун башар ўлгайлар.

تو گمان مى برى كه شيران نيز

چون سگان از برون در ميرند

Гумон қилурсанки, шерлар ҳам ит каби
Остона ортида ё дарбадар ўлгайлар.

بدود شاه جان به استقبال

چونک عشاق در سفر مى رند

Шоҳлар эмас, аслида ўшал ошиқлар
Дунё кезиб айни сафар ўлгайлар.

همه روشن شوند چون خورشيد

چونک در پای آن قمر مى رند

Барча равшан тортгайдир қуёш янглиқ,
Қамар пойида чун қамар ўлгайлар.

عاشقانى كه جان يكدگرند
همه در عشق همدگر ميرند

Ошиқларки бир-бировининг жонидир,
Бир-бирин ишқида камар ўлгайлар.

همه را آب عشق بر جگر است
همه آيند و در جگر ميرند

Барчанинг ишқ суви жигариндадир,
Жигарбанд ё банди жигар ўлгайлар.

همه هستند همچو در يتيم
نه بر مادر و نه پدر ميرند

Ошиқлар мисоли дурри ятимдир,
На ота, на она, беасар ўлгайлар.

عاشقان جانب فلک پرند
منگران در تک سقر ميرند

Ошиқлар фалакка кўчгайлар тамом,
Мункирлар дўзахда зер-забар ўлгайлар.

عاشقان چشم غيب بگشايند
باقيان جمله کور و کر ميرند

Ошиқлар очгайлар ғайб нигоҳини,
Қолганлар барча кўр ё қар ўлгайлар.

وانک شبها نخفتهاند ز بيم
جمله بى خوف و بى خطر ميرند

Тунда қўрқув ичра бедор кечдилар,
Шул боис бежавфу хатар ўлгайлар.

وانک اينجا علف پرست بدن
گاو بودند و همچو خر ميرند

Кимларки бунда гиёҳпараст эдилар,
Мол эдилар, эшакдан баттар ўлгайлар.

وانک امروز آن نظر جستند
شاد و خندان در آن نظر مىرند

Улар бу кун ўша назарни истарлар,
Шоду хандон боққач назар ўлгайлар.



خواهم گرفتن اکنون آن سایه‌ی صور را

دامی نهاده‌ام خوش آن قبله‌ی نظر را

Истармен олсам энди ул мояи суварни¹,
Хуш дом ила тутармен ул қиблаи назарни².

دیوار گوش دارد، آهسته تر سخن گو

ای عقل بام بر رو ای دل بگیری در را

Деворда ҳам қулоқ бор, оқистароқ гапиргил,
Эй, том тагидаги ақл, эй, дил дема хатарни.

اعدا که در کمینند در غصه‌ی همینند

چون بشنوند چیزی گویند همدگر را

Пистирмада ғанимлар, кўксида ғам ғимирлар,
Ҳид пайқаса мабодо еткаргуси хабарни.

گر ذره‌ها نهانند خصمان و دشمنانند

در قعر چه سخن گو، خلوت گزین سحر را

Ғар зарралар ниҳондир, хасм у жуда ёмондир,
Чоҳ қаърида гапиргил, хилват билиб саҳарни.

ای جان چه جای دشمن؟ روزی خیال دشمن

در خانه‌ی دلم شد از بهر رهگذر را

.....
¹ Суврат, мажозан, ҳақиқат.

² Мажозан пир, муршид.

Эй, жон, ғанимни қўйгил, хаёлидан қутулгил,
Кўнглум уйига тушди пайқаб бу раҳгузарни³ .

رمزى شنيد زين سر زو پيش دشمنان شد

مى خواند يك به يك را مى گفت خشك و تر را

Сир рамзини эшитди, ағёрга етишди,
Сўнг тил бириктиришди, ёндирди хушқу тарни⁴ .

زان روز ما و ياران در راه عهد كرديم

پنهان كنيم سر را پيش افكنيم سر را

Ёронларим била мен аҳд айладимки минбаъд
Сирни ниҳон тутайлик ошга қўшиб заҳарни.

ما نيز مردمانيم، نى كم ز سنگ كانيم

بى زخم‌هاى ميتين پيدا نكرد زر را

Бизлар-да одамиймиз, ҳам кону маъданимиз,
Заҳмат чекилмагунча пайдо қилурми зарни?

درىاى كيسه بسته، تلخ و ترش نشسته

يعنى خبر ندارم كى ديده‌ام گهر را!

Чўнтак ариғи банддир, аччиқ, туруш, қуланчдир,
Ёдимда йўқ қачонлар кўрган эдим гуҳарни.

³ Йўловчи.

⁴ Хўл ва қуруқ



صوفیان در دمی دو عید کنند

عنکبوتان مگس قدید کنند

Сўфийлар бир дамда жуфт ҳайит қилгайлар,
Ўргимчаклар чивинни маййит қилгайлар.

شمعها میزنند خورشیدند

تا که ظلمات را شهید کنند

Шамлар чайқалади қуёш янглиғким,
Зулмат шотирларин шаҳид қилгайлар.

باز هر ذره شد چون نفخه‌ی صور

تا شهید ترا سعید کنند

Ҳар зарра тирилгай сур садосидан,
Токи шаҳидларни саъийд¹ қилгайлар.

چرخ کهنه بگردشان گردد

تا کهنه‌اش را جدید کنند

Кўҳна чарх айланар улар гирдида,
Токи кўҳналарни жадид қигайлар.

رغم آن حاسدان که می خواهند

تا قریب ترا بعید کنند

.....
¹ Қутлуғ, муборак.

Ҳасад аҳли истар қасду қасос билан,
Токи қабрингни баъийд² қилгайлар.

حاسدان را هم از حسد بخرند

همه را طالب و مرید کنند

Ҳосидлар ҳам ҳасаддан охир тонгайлар,
Барчани толиб ва мурид қилгайлар.

کیمیای سعادت همه اند

در همه فعل خود بدید کنند

Кимиёи саодатдир улар азалдан,
Барчада ўз феълларин муҳит қилгайлар.

کیمیایی کنند هم افلاک

لیک در مدتی مدید کنند

Кимиё айлагайлар фалакларни ҳам,
Лекин бу лаҳзада шадид қилгайлар.

وان هم از ماه غیب دزدیدند

که گهی پاک و گه پلید کنند

Уни ойдан ғойиб ўғирлаганлар,
Ки гоҳи пок, гоҳи палид қилгайлар.

خنک آن دم که جمله اجزا را

بی ز ترکیبها وحید کنند

Ушал онда жумла ажзоингизни
Таркибу унсурсиз ваҳид³ қилгайлар.

بس کن این و سر تنور ببند

تا که ناهات را ثرید کنند

Бас қил ва оғзини ёп бу тандирнинг
Ким нонингни текин харид қилгайлар.

.....
² Олис, узоқ.

³ Ёлғиз, ягона



هر کجا بوی خدا می آید

خلق بین بی سر و پا می آید

Ҳаммадан бўйи Худо келмоқда,
Халқ ҳам бесару по¹ келмоқда.

زانک جان ها همه تشنه ست بوی

تشنه را بانگ سقا می آید

Боиси ташнадир унга жонимиз,
Ташнага бонги сақо² келмоқда.

شیرخوار گرمند و نگران

تا که مادر ز کجا می آید

Ул Каримдан сут эмар бу болалар,
Кўз тутарларки ано келмоқда.

در فراقند و همه منتظرند

کز کجا وصل و لقا می آید

Интизордир ҳама фурқатда тамом,
Қайданам васлу лиқо келмоқда.

از مسلمان و جهود و ترسا

هر سحر بانگ دعا می آید

Ҳам мусулмону жуҳуд, гарсодан
Ҳар саҳар бонги дуо келмоқда.

.....
¹ Бош-оёқсиз.

² Сув говуши, овози.

خنک آن هوش که در گوش دلش

ز آسمان بانگ صلا می آید

На хуш ул ҳушки кўнгул гўшига

Ҳар замон савти сало³ келмоқда.

گوش خود را ز جفا پاک کنید

زانگ بانگی ز سما می آید

Қулоғингизни жабрдан пок тутинг,

Зўр садо бирла само келмоқда.

گوش آلوده ننوشد آن بانگ

هر سزایی به سرا می آید

Илғамас қар бу садони ҳаргиз,

Ҳар сазога бир сазо келмоқда.

چشم آلوده مکن از خد و خال

كان شهنشاہ بقا می آید

Хату хол бирла нигоҳинг булғама,

Ким шаҳаншоҳи бақо келмоқда.

ور شد آلوده باشکش می شوی

زانک از آن اشک دوا می آید

Назар олуда эса ёш ювгай,

Кўз ёши дардга даво келмоқда.

کارون شکر از مصر رسید

شرفه ی گام و درا می آید

Шакар қарвони Мисрдан келмиш,

Корвондан шу садо келмоқда.

هین، خمش، کز پی باقی غزل

شاه گوینده ما می آید

Тўхта, бас қил, бу ғазал боқийдир,

Чунки, сўз бобида шоҳ келмоқда.

.....

³ Бу ўринда, намоз.



گر نخسبی شبکی جان چه شود؟

ور نکوبی در هجران چه شود؟

Тунда гар ухлолмасанг, жон на бўлур?

Қоқмасанг дарвоза, ҳижрон на бўлур?

ور بیاری شبکی روز آری

از برای دل یاران، چه شود؟

Кечалар ёрига кундуз келса ким,

Диллари хаста бу ёрон на бўлур?

ور دو دیده ز تو روشن گردد

کوری دیدهی شیطان، چه شود؟

Иккала кўзинг агар равшан эса,

Кўзи кўр малъун бу шайтон на бўлур?

گر بر آری ز دل بحر غبار

چون کف موسی عمران چه شود؟

Кўнгул уммонида тарқатса ғубор,

Мисли Мўсо қўли, Имрон на бўлур?

ور سلیمان بر موران آید

تا شود مور سلیمان چه شود؟

Гар Сулаймон келса чўмоли томон,
У — чўмоли, бу Сулаймон на бўлур?

ور چو الياس قلاووز شوى

تا لب چشمه‌ى حيوان چه شود؟

Бошласа Илѐс каби бир марди роҳ
Қайда деб бу оби ҳайвон на бўлур?

ور برويد ز گل افشاني تو

همه عالم گل و ريحان چه شود؟

Силкисанг илкингдаги гулларни бот,
Бори олам гул ва райҳон, на бўлур?

آب حيوان كه در آن تاريخيست

پر شود شهر و بيابان چه شود؟

Оби ҳайвонким қоронғу чоҳдадир,
Оқса гар шаҳру биёбон на бўлур?

ور ز خوان كرم و نعمت تو

زنده گردد دو سه مهمان چه شود؟

Гар тирилса неъмату нонинг билан
Икки-уч бечора меҳмон на бўлур?

ور ز دلدارى و جان بخشى تو

جان بيباد دو سه بى جان چه شود؟

Сен агар дилдору жонбахшсан магар,
Топса жон бир-икки бежон на бўлур?

ور سواره سوى ميدان آيبى

تا شود سينه چو ميدان چه شود؟

От миниб келсанг-да майдон саҳнига,
Сийналар бўлса чу майдон на бўлур?

روی چون ماهت اگر بنمایی
تا رود زهره به میزان چه شود؟

Ой юзингни кўрсатар бўлсанг, не тонг,
Зухра бош ургай-да, Мизон на бўлур?

آستین کرم ار افشانی
تا ندیریم گریبان چه شود؟

Гар этак қоқсанг карамдан жон учун,
Этмасак чок бу гирибон на бўлур?

ور بریزی قدحی مالامال
تا سر وقت خماران چه شود؟

Ағдариб тўксанг лаболаб косани,
Бу харобот аҳлида жон на бўлур?

ور ببوشیم یکی خلعت نو
ما غلامان ز تو سلطان چه شود

Ялтироқ хилъат кийибмиз, айбимиз,
Биз — гуломмиз, сен-ку султон, на бўлур?

ور چو موسی بپذیری چوبی
تا شود چوب تو ثعبان چه شود

Чўпни Мўсодек олиб илкиннга сўнг,
Чўп уриб аждардек тугён, на бўлур?

رو به لطف آر و ز دشمن مشنو
گر بجویی دل ایشان چه شود؟

Юз буриб лутфига, душмандан чекил,
Ахтар, эй, кўнгулни, армон на бўлур?

بس کن ای دل ز فغان جمع نشین

گر نگویی تو پریشان چه شود؟

Бас қил, эй кўнглум, фигон чекма, абас,
Сўйласанг-да гар паришон на бўлур?



آن‌ها که بسر در طلب کعبه دویدند
چون عاقبت الامر به مقصود رسیدند

Каъба талаб айлаб, югуриб бош била ул ён,
Ҷам оқибатул амр бўлиб мақсади шоён.

از سنگ یکی خانه‌ی اعلای معظم
اندر وسط وادی بی‌زرع بدیدند

Тошдан бир ажиб хонаки аъло ва муаззам,
Жонсиз бу биёбон ичида бўлди намоён.

رفتند در آن خانه که بینند خدا را
بسیار بجستند خدا را و ندیدند

Ул хонада кўрмак эди орзуси Худони,
Кўп изладилар йўқ эди ҳеч қайда у Раҳмон.

چون معتكف خانه شدند از سر تكليف
ناگاه خطابى هم از آن خانه شنیدند

Юз бурди улар сидқ билан хонага ногоҳ,
Ул хона ичидан бу хитоб янгради шул он.

كای خانه پرستان چه پرستید گل و سنگ
آن خانه پرستید که پاكان طلبیدند

«Эй, хонапараст, тошпараст, хокпарастлар,
Поклар тилаган хонани истанг-да тикинг жон.

آن خانه دل خانه خدا واحد مطلق

خرم دل آن‌ها که در آن خانه خزیدند

Ул хона кўнгул хонасидир - Воҳиди Мутлақ,
Хуррам ўшалар кўнглуким ул хонада меҳмон.

مانند الف راست برفتند به لبیک

آن‌ها که درین خانه چو گردن بخمیدند

Бул хонада бош эгган ўша соҳиби диллар,
«Лаббайк», дея рост алифдек борар осон.

بر خطه‌ی آن مشعر وحدت چو گذشتند

خط لمن الملك بر اغيار کشيدند

Ваҳдат хатидан ўтгани он бешаку беширк,
Тортди «ламинал мулк» хатин хасмга шодон.

هر كس كه در اين خانه از آن خانه نشان يافت

در كعبه‌ی فردوس ورا باز نديدند

Бул хонадан ул хонага ким топди нишона,
Қайтиб уни ҳеч кўрмадилар Каъбада сарсон.

در طوف چنين كعبه كسانى كه در احرام

رفتند و سرو پا و تن و نفس خليدند

Эҳром кийиб Каъба тавоф айлади кимки,
Суйкашди бу тош хонага бош, нафсу жиғилдон.

آن طایفه كز خانه به جز دوست نجستند

ايشان همه در باب چنان خانه كپيدند

Ул тоифаким хонада дўст излади мутлоқ,
Остониға бош урдилару топдилар иймон.

اميد طوافى بود از كعبه‌ی مقصود

آنان كه به پيغام محبت گرويدند

Ишқ номи била кимки келиб эрди жигархун,
Ул Каъбаи мақсудига у етди хиромон.

در كعبه غريبند على رغم معاند

كز هر دو جهان خاك در دوست گزيدند

Ёр хоки дарин танладилар икки жаҳонда,
Ким Каъба қариби эдилар, нафсга душмон.

از معنى ايشان ملك الموت عجب ماند

كز خار مغيلان غمش بر شگفيدند

Ғоятда ажиб ҳолга тушибдир Малакул Мавт,
Ул тоифа маъносини ҳеч англамай ҳайрон.

خوش وقت كسانى كه چو شمس الحق تبريز

در خانه نشستند و بيابان ببردند

Шамсул Ҳақи Табриз каби бахтлидир ул зот,
Чикмай уйидан қилса сафар дашт-биёбон.



به روز مرگ چو تابوت من روان باشد

گمان مبر که مرا درد این جهان باشد

Ўлимим куни қачонки тобутим равон бўлгай,
Гумон қилмагилки кўнглимда дарди жаҳон бўлгай.

برای من گریبی و مگو: دریغ دریغ

بدوغ دیو در افتی دریغ آن باشد

Менинг учун йиғлама ва демагил «Дариф, дариф!..»
Девлар домига тушгайсан дариф ҳамон бўлгай.

جنازهام چو ببینی مگو: فراق فراق

مرا وصال و ملاقات آن زمان باشد

Жанозамни кўрсанг демагил «Фироқ, фироқ»,
Менга висол ва мулоқот ўшал замон бўлгай.

مرا بگور سپاری مگو: وداع وداع

که گور پردهی جمعیت جنان باشد

Мени тупроққа тапширсанг, дема «Видо, видо!..»
Ки гўр дарпардаи жамъияти жинон бўлгай.

فرو شدن چو بدیدی بر آمدن بنگر

غروب شمس و قمر را چرا زیان باشد؟

Чўкмоқни кўрганинг чоғ юксалмоқни англагил,
Шамсу қамар ботмоғига нечук фифон бўлгай.

ترا غروب نمايد ولی شروق بود

لحد چو حبس نمايد، خلاص جان باشد

Сенга ботмоқ туюлса-да отмоқдир аслида,
Лаҳад ҳибс айлаганда, жон омон бўлгай.

کدام دانه فرو رفت در زمین که نرست؟

چرا به دانه‌ی انسانت این گمان باشد؟

Қай уруғ тупроққа тушиб, кўкармади ахир,
Нечун инсон уруғига бундай гумон бўлгай?

کدام دلو فرو رفت و پر برون نامد

ز چاه يوسف جان را چرا فغان باشد؟

Қай бир чарх паст эниб, лиммо-лим чиқмади,
Жон Юсуфига чоҳ ичра нечун фиғон бўлгай?

دعا چو بستى ازین سوى آن طرف بگشا

که های هوی تو در جو لامکان باشد

Бу ёндан оқиз юмдингми, ул ёндан сўйлагил,
Ким ҳою ҳуларинг бирла ломакон бўлгай.



بر آستانه‌ی اسرار آسمان نرسد

ببار یقین هیچ نردبان نرسد

Асрор остонасига осмон етмагай,

Фақру яқийн томига норвон етмагай.

گمان عارف در معرفت چو سير کند

هزار اختر و مه اندر آن گمان نرسد

Ориф камон маърифатида сайр этса,

Минг юлдуз ва ой унга томон етмагай.

کسی که جغد صفت شد درین جهان خراب

ز بلبان بیرید و به گلستان نرسد

Кимки жаҳон харобасида ўзига бино қўйди,

Булбуллардан айрилгай-да гулистон етмагай.

هر آن دلی که به یک دانگ جو جوست ز حرص

بدانک بسته شود جان او بکان نرسد

Бир дона арпа ҳирсида кимки талош қилди,

Билгилки, боғланиб жони бу кон етмагай.

علف مده حس خود را درین مکان ز بتان

که حس چو گشت مکانی بلا مکان نرسد

Туйғиз ҳирсларингни бу маконда бутларинг билан,

Ҳис маконий бўлгач асло ломакон етмагай.

که آهوی متأنس بماند از یاران

بلاله زار و به مرعای ارغوان نرسد

Ложарам оху қолиб кетгай орқада, ёрлар,
У на лолазорга ва на яшил арғувон етмагай.

به سوی عکه روی تا به مکه پیوندی

برو محال مجوکت همین همان نرسد

Аккадан то Маккагача юз бурсанг-да бироқ,
Маҳоллик истасанг на ул ён, на бул ён етмагай.

پیاز و سیر ببینی بری و می‌بویی

از آن پیاز دم ناف آهوان نرسد

Райҳону чечакни кўрсанг олиб ҳидларсан,
Ўшал бўй оҳулар киндигидан ҳеч он етмагай.

خموش اگر سر گنجینه‌ی ضمیر تست

که در ضمیر هدی دل رسد، زبان نرسد

Хомўш бўл, агар ганж сири замирингдадир,
Замирга дил ҳадди сиғар, забон етмагай.



ز باد حضرت قدسی بنفشه زار چه می شد

درخت های حقایق از آن بهار چه می شد

Ҳазрати қудс бодидан бинафшазор на бўлғуси?
Бу ҳақойиқ хатларида ўшал баҳор на бўлғуси?

دل از دیار خلایق بشد به شهر حقایق

خدای داند کاین دل در آن دیار چه می شد

Дил халойиқ баҳоридан борди ҳақойиқ шаҳрига,
Худо билур, кўнглум маним ва ул диёр на бўлғуси?

ز های و هوی حریفان، ز نای و نوش ظریفان

هوای نور صیوح و شراب نار چه می شد

Ҳарифларим ҳай-ҳўйидан, зарифлар ною нўшидан,
Сабуҳ нурин ҳаваслари, шароби ноб на бўлғуси?

هزار بلبل مست و هزار عاشق بی دل

در آن مقام تحیر ز روی یار چه می شد

Минг ошиқи бедил билан, минг булбули масту аласт,
Ул таҳайюр мақомида дуч келса ёр на бўлғуси?

چو عشق در بر سیمین کشیده عاشق خود را

ز بوسه های چو شکر در آن کنار چه می شد

Ишқ тортса сиймин бағрига ўз ошиқини ташнаком,
Шаккар мисоли бўсадан кўю канор на бўлғуси?

در آن طرف که ز مستی تو گل ز خار ندانی

عجب که گل چه چشید و عجب که خار چه می‌شد

Ул ёнда сен мастлик ила гулми, тиканми—билмадинг,
Ажабки, гул тотди нени, ажабки, хор на бўлғуси?

میان خلعت جانان قبول عشق خرامان

به بارگاه تجلی ز کار و بار چه می‌شد

Жонон хилъати бағрида қилди хиром ишқида,
Тажаллий боргоҳида баҳсу бозор на бўлғуси?

بباد و آتش و آب و به خاک عشق در آمد

به نور یک نظر عشق هر چهار چه می‌شد

Боду олову суву хок бағрига кирди ишқимиз,
Ишқ дийдасин бир нуридан «чаҳор ёр»¹ на бўлғуси?

چو شمس مفخر تبریز زد آتشی به درختی

ز شعله‌های لطیفش درخت و بار چه می‌شد

Табриз Шамси фахр ила ўт қўйди дўст дарахтига,
Ғоят латиф шуъласидан бу дарахтзор на бўлғуси?

¹ Тўрт унсур - олов, шамол, сув ва тупроқ.



چه پادشاست که از خاک پادشا سازد

ز بهر یک دو گدا خویشتن گدا سازد

Нечук подшодир ул хокдан подшо қилур,

Икки-уч гадони деб ўзни гадо қилур.

به اقرضو الله كديه كند چو مسكينان

که تا تو را بدهد ملک و متکا سازد

Қарзуллоҳ ила гадо этар мискинлар мисол,

Кимга бергай молу мулку муттако қилур.

به مرده بر گذرد، مرده را حیات دهد

به درد در نگردد درد را دوا سازد

Мурдага гузар қилар-да бахш айлагай ҳаёт,

Дардга асар этгайдир у, дардга ҳаво қилар.

چو باد را فسراند ز باد آب کند

چو آب را بدهد جوش ازو هوا سازد

Шамолни сиқар-да кафтида, шамолни сув этар,

Сувни жўш урдирар-да сувдан даво қилур.

نظر مکن به جهان خوار کین جهان فانیهست

که او به عاقبتش عالم بقا سازد

Бу хор дунёга назар солмаким у фоний эрур,

Ким у оқибатда оламини бақо қилур?

ز کیمیا عجب آید که زر کند مس را

مسی نگر که به هر لحظه کیمیا سازد

Кимиё бирла мисдан зар ясар, ажабдурким,

Боқ, ҳар лаҳзада мисни кимиё қилур.

هزار قفل اگر هست بر دلت مهرا

دكان عشق طلب کن که دلگشا سازد

Минг қулф бўлса дилингда ҳаргиз қўрқмагул,

Ишқ дўконин талаб қилгил дилкушо қилур.

کسی که بی قلم و آلتی به بتخانه

هزار صورت زیبا برای ما سازد

Қаламсиз ва олатсиз бу бутхона ичра,

Назар солки, минг сувратни чунин зебо қилур.

هزار لیلی و مجنون ز بهر ما بر ساخت

چه صورتست که بهر خدا خدا سازد

Минг Лайло ва Мажнунни биз учун яратди,

Не сувратким Худо ҳаққи яна Худо қилур.

گر آهنگست دل تو ز سختی اش مگری

که صیقل گرمش آینه صفا سازد

Дилинг темир бўлса, қўрқма, қаттиқдир дея,

Қарам бирла сайқал бериб, уни сафо қилар.

ز دوستان چو بیری بزیر خاک روی

ز مار و مور حریفان خوش لقا سازد

Дўстлардан умид узсанг, хок остига боргайсан,

Ҳарифлар илону чаённи хушлиқо қилур.

نه مار را مدد و پشت دار موسی ساخت

نه لحظه لحظه ز عین جفا وفا سازد؟

Илонни Мусога мадад учун юборди,

Лаҳза-лаҳза айни жафони вафо қилур.

درون گورتن خود تو این زمان بنگر

که دم به دم چه خیالات دلربا سازد

Тан гӯри ичига бир лаҳза назар ташла,

Ки, дамбадам хаёлотни дилрабо қилур.

چو سینه باز شکافی درو نبینی هیچ

که تا زنج نزند کس که او کجا سازد؟

Кӯксингни йиртсанг-да унда ҳеч вақо кӯрмассан,

Аmmo бўйин томирингда ўзни ато қилур.

مثل شدست که انگور خور ز باغ میرس

که حق ز سنگ دو صد چشمه‌ی رضا سازد

Узумни егил-да сўрмагил қай боғдандир ул,

Ки Ҳақ тошдан икки-уч чашмаи ризо қилур.

درون سنگ بجویی ز آب اثر نبود

ز غیب سازد نه از پستی و علا سازد

Тош ичидан қидирсанг-да сувдан асар йўқдир,

У ғайбдан яратгайдир, на пасту ало қилур.

ز بی چگونه و چون آمد این چگونه و چون

که صد هزار بلی گو خود او زلا سازد

Бу «қандай» ва «қай?»сиз келди бу «қандай» ва «қай»,

Ким юз минг «бало» дегувчини «ло» қилур.

دو جوی نور نگر از دو پیه پاره روان

عجب مدار عصا را که ازدها سازد

Икки нурга боққилки икки порадан ёқилгай,

Ажабланма, ахир, асони аждаҳо қилур.

درین دو گوش نگر کهربای نطق کجاست

عجب کسی که ز سوراخ کهربا سازد

Икки қулоққа боққил, нутқ қаҳрабоси қайда?

Ажаб зотдирки тешиқдан қаҳрабо қилур.

سرای را بدهد جان و خواجه‌ایش کند

چو خواجه را بکشد باز ازو سرا سازد

Саройга жон берур-да хожа қилгайдир уни,
Хожани ўлдирар ва ундан саро қилур.

اگر چه صورت خواجه بزیر خاک شدست

ضمیر خواجه و طنغه ز کبریا سازد

Агар хожанинг суврати тупроқ тагидадир,
Хожа замирин, аммо кибриё қилур.

به چشم مردم صورت پرست خواجه برفت

ولیک خواجه ز نقش دگر قبا سازد

Сувратпараст мардум учун хожа ўлди, тамом,
Ва лек хожа ўзга нақшда қабо қилар.

خموش کن به زبان مدحت و ثنا کم گوی

که تا خدای تو را مدحت ثنا سازد

Хомуш бълиб мадҳидан ва сано кам сўйлагил,
Ки то Худо сенинг васфингга сано қилур.



وسوسه‌ی تن گذشت، غلغله‌ی جان رسید

مور فروشد به گور، چتر سلیمان رسید

Тонгда тугаб васваса, фулфулаи жон келур,
Гӯрда чумоли сотур, чатри Сулаймон келур.

این فلک آتشی چند کند سرکشی؟

نوح بکشتی نشست، جوشش طوفان رسید

Бу фалак оташ эрур, ҳам яна саркаш эрур,
Кемага Нуҳ ӯлтирур, жӯш уриб тӯфон келур.

چند مخنت نژاد دعوی مردی کند

رستم خنجر کشید، سام و نریمان رسید

Неча муханнас¹ наждо даъвойи мардлик қилур,
Сермади Рустам қилич, Сом ва Нариймон келур.

جادو کانی ز فن چند عصا و رسن

مار کنند از فریب؟ موسی و ثعبان رسید

Илми фусун аҳлининг илкида арқон, асо,
Қилди илон аврашиб, Мусо ва сӯъбон² келур.

درد به پستی نشست صاف ز دردی برست

گردن گرگان شکست یوسف کنعان رسید

.....

¹ Хунаса.

² Аждаҳо.

Дурд³ чўкиб тубига бўлди мусаффо шароб,
Бўйни синиб бўрининг, Юсуфи Канъон келур.

صبح دروغين گذشت صبح سعادت رسيد

جان رشد جان بقا از بر جانان رسيد

Кечди-да ёлгон саҳар, отди саодатли тонг,
Боқий бўлиб жонимиз, жон била жонон келур.

محنت ايوب را، فاقه‌ی يعقوب را

چاره‌ی ديگر نبود، رحمت رحمان رسيد

Айюбу Яъқубни-да меҳнату ранжин кўриб,
Йўқ эди ҳеч чорасоз раҳмату раҳмон келур.

دزدکی باشد؟ چو رفت شحنة ايمان به شهر

شحنة کی باشد؟ بگو چون شه و سلطان رسيد

Ўғри шаҳардан кетиб, қолди саломат кўнгул,
Ким тунагайдир уни, гар шаҳу султон келур.

صدق نگر بی نفاق وصل نگر بی فراغ

طاق طرنبین وطاق، طاق شوم کان رسيد

Сидққа боқ бенифоқ, васлга боқ бенифоқ,
Боқ, ҳама тоқу тоқ, покиза иймон келур.

مفتعلن فاعلات جان مرا کرد مات

جان خدا خوان بمرء جان خدا دان رسيد

«Муфтаълун фоилот» қилди бу жонимни мот,
Жони худохон ўлиб, жони худодон келур.

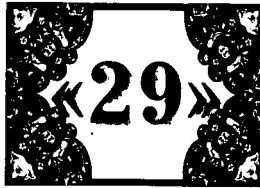
میوه دل می‌پزید روح ازو می‌مزید

باد گرم بر وزید حرف پریشان رسيد

Пишди кўнгул меваси, руҳ татиди мевасин,
Эсди Карамдан насим, ҳарфи паришон келур.

.....

³ Май қуйқаси.



این عشق جمله عاقل و بیدار می کشد

بی تیغ می برد سر و بی دار می کشد

Бу ишқ жумла ошиқу бедор ўлдиргуси,
Тиғсиз кесгай бош ва бе дор ўлдиргуси.

مهمان او شدیم که مهمان همی خورد

یار کسی شدیم که او یار می کشد

Меҳмон бўлдик меҳмонгаким меҳмонни ейди ул,
Ёр ўлдик ул Ёргаким ул Ёр ўлдиргуси.

چون یوسفی بدید چو گرگان همی درد

چون مؤمنی بدید چو کفار می کشد

Юсуфни кўрди қашқирдек тилка қилгайдир,
Мўминни кўрди баайни куффор ўлдиргуси.

ما دل نهاده ایم که دلداریی کند

یا گر کشد به رحم و به هنجار می کشد

Биз дил бердикким у бизга дилдорлик қилса деб,
Ўлдирса меҳр ила беозор ўлдиргуси.

نی نی که کشته را دم او جان همی دهد

گر چه به غمزه عاشق بسیار می کشد

Йўқ-йўқ, нафаси жасадга жон ҳам бағишлагай,
Гарчи ғамза бирла ошиқ бисёр ўлдиргуси.

هل تا كشد تو را، نه كه آب حیات اوست؟

تلخی مکن که دوست غسل وار می کشد

Ўлдирса ўлдирар, зотан, оби ҳаёт эмас,
Жаҳл қилма, асл дўстдек ошкор ўлдиргуси.

همت بلند دار که آن عشق همتی

شاهان برگزیده و احرار می کشد

Ҷимматли бўл, бу ишқ асли Ҷиммат ишқидир,
Танлагай шоҳларни-да аҳрор ўлдиргуси.

ما چون شمیم ظل زمین و وی آفتاب

شب را به تیغ صبح گهر دار می کشد

Биз—тунмиз, замин сояси офтоб юзида,
Тунни субҳ пичоғида зарнисор ўлдиргуси.

زنگی شب ببرد چو طرار عقل ما

شحنه‌ی صبح آمد و طرار می کشد

Тун зангиси таррор янглиқ олди ақлимиз,
Сабуҳнинг душмани келмиш таррор ўлдиргуси.

شب شرق تا به غرب گرفته سپاه زنگ

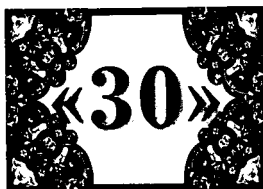
رومی روزشان به یکی بار می کشد

Занги тун сипоҳи олиб Шарқдан то Фарбгача,
Рум кундузи бу лашкарни бир бор ўлдиргуси.

حاصل مرا چو بلبل مستی ز گلشنیست

چون بلبلم جدایی گلزار می کشد

Булбулдирмен мастлигим ҳосили гулшандир.
Булбул каби жудодирман гулзор ўлдиргуси.



مرگ ما هست عروسی ابد

سر آن چیست؟ «هو الله احد»

Бизнинг ўлимимиз — келинликдир абад,
Сирри унинг недир — «Хуваллоҳу Аҳад».

شمس تفریق شد از روزن‌ها

بسته شد روزن‌ها رفت عدد

Туйнукларда ҳар хил товланди,
Туйнуклар ёпилди, йўқ бўлди адад.

آن عددها که در انگور بود

نیست در شیره کز انگور چکد

Ул ададким асли узумда жам эрур,
Ширасида йўқдир томчилар қат-қабат.

هر کی زنده‌ست به نور الله

مرگ این روح مر او راست مدد

Ҳар ким тирик эрур Оллоҳ нуридан,
Бу руҳнинг ўлими унгадир мадад.

بد مگو، نیک مگو، ایشان را

که گذشتند ز نیکو و ز بد

Ёмон ҳам демагил, яхши ҳам дема,
Ўтди улар яхши-ёмондан барвақт.

دیدہی در حق نہ و نادیدہ مگو

تا کہ در دیدہ دگر دیدہ نہد

Нигоҳинг Ҳаққа тик ва кўрмасдан дема,
То ўзга нигоҳни айламасин қасд.

دیدہ دیدہ بود آن دیدہ

هیچ غیبی و سری زو نجهد

Нигоҳлар нигоҳи эрур ул нигоҳ,
Ундан қочолмас ҳеч ғайбу синоат.

نظرش چو نک بنور الله است

بر چنان نور چو پوشیده شود

Зеро, назаргоҳи Оллоҳ нуридир,
Йўқдир бундай нурни тўсгувчи қудрат.

نورها گر چه همه نور حقند

تو مخوان آن همه را نور صمد

Гарчи барча нурлар Ҳақнинг нуридир,
Уйламаким, бари эрур нури Самад.

نور باقیست که آن نور خداست

نور فانی صفت جسم و جسد

Нур боқийдир, зеро, Худо нуридир,
Фоний эрур сифотда - жисм ва жасад.

نور ناراست درین دیدہی خلق

مگر آن را که حقش سرمه کشد

Нор нуридир халқнинг назарида нур,
Магарким Ҳақ унга сурма тортмиш фақат.

نار او نور شد از بهر خلیل

چشم خرسد به صفت چشم خرد

Халил боис нори нур бўлди унинг,
Сифат бирла эшак кўзи бўлди чашми хирад.

ای خدایی که عطایت دیدست

مرغ دیده به هوای تو پرد

Эй, бизга кўз ато қилган Парвардигоримиз,
Кўз қушлари сенга томон қилур жидду жаҳд.

قطب این که فلک افلاکست

در پی جستن تو بست رصد

Қутб асли фалак, асли афлокдир,
Сени ахтармоқдан бўлди у сарбаланд.

یا ز دیدار تو دید آر او را

یا بدین عیب مکن او را رد

Сенинг дийдорингдир унинг дийдори,
Айби шояд шулдир, қила билмагин рад.

دیده تر دار تو جان را هر دم

نگهش دار ز دام قد و خد

Жон кўзларин мудом кўзёш билан кўмгил,
Дом солмасин унга қадду хат.

دیده در خواب ز تو بیداری

این چنین خواب کمالست و رشد

Кўзлар уйқудадир, уйғоқ бўл ҳар дам,
Комиллик уйқуси бу — эмасдир ғафлат.

لیک در خواب نیابد تعبیر

تو ز خوابش به جهان رغم حسد

Таъбир тополмассан, лек бу уйқуга,
Кўнглунгда оламга бўлса кин-ҳасад.

ور نه می کوشد و بر می جوشد

ز آتش عشق احد تا بلحد

Зотан, на қўзғолгай ва на ёнгайдир,
Ишқ ўтида ҳеч ким Аҳаддан то лаҳад.



جامه سیه کرد کفر، نور محمد رسید

طبل بقا کوفتند، ملک مخلص رسید

Куфр қаро тортди, кўр, нури Муҳаммад келур,
Қоқди бақо таблини, мулки мухаллад¹ келур.

روی زمین سبز شد، جیب درید آسمان

بار دگر مه شکافت، روح مجرد رسید

Сабза ўлибдир замин, жандасини йиртди кўк,
Ой ёрилиб қайтадан, руҳи мужаррад² келур.

گشت جهان پر شکر، بست سعادت کمر

خیز که بار دگر آن قمرین خد رسید

Бўлди жаҳон пуршакар, боғлади толе камар,
Кел, яна бори дигар, ой каби хилқат келур.

دل چو سطرلاب شد آیت هفت آسمان

شرح دل احمدی هفت مجلد رسید

Мисли сутурлоб³ кўнгул, етти фалак ояти,
Аҳмадий дил шориҳи, етти мужаллад⁴ келур.

.....

¹ Абадият мулки.

² Ёлғиз руҳ.

³ Телескоп.

⁴ Жилд.

عقل معقل شبی شد بر سلطان عشق

گفت به اقبال تو نفس مقید رسید

Ақли муаққал бу кун келди Ишқ султониға,
Дедики, иқболингга нафси муқайяд⁵ келур.

بيک دل عاشقان رفت به سر چون قلم

مژدهی همچون شکر در دل کاغذ رسید

Ошиқ элин дил учи бўлди қалам қомати,
Мисли шакардек хабар котибу хатдан келур.

چند کند زیر خاک صبر روان های پاک؟

هین، ز لحد بر جهید، نصر مؤید رسید

Неча қилур зери хок сабр равонларни пок,
Қилди лаҳаддан қиём, насри муайяд⁶ келур.

طبل قیامت زدند، صور حشر می دمدم

وقت شد ای مردگان، حشر مجدد رسید

Қоқди ҳашр таблини, сури қиёмат шудир,
Бўлди, ўликлар, қўпинг, ҳашри мужаддад⁷ келур.

بعثر ما فی القبور، حصل ما فی الصدور

آمد آواز صور، روح به مقصد رسید

Неки қубурда - чиқиб, неки судурда - сизиб,
Келди садо, балки сур, руҳ ва мақсад келур.

دوش در استارگان غلغله افتاده بود

کز سوی نیک اختران اختر اسعد رسید

Кеча нужум аҳлига тушган эди ғулғула,
Толели юлдуз томон ахтари асъад келур.

رفت عطارد ز دست، لوح و قلم در شکست

در پی او زهره جست، مست به فرقہ رسید

⁵ Банд солинган нафс.

⁶ Мададкор, Қолиб.

⁷ Янги ҳашр, яъни янги қиёмат.

Кетди Аторудда ҳад, лавҳу қаламда шикаст,
Зухра бўлиб оқибат маст ва Фарқад⁸ келур.

قرص قمر رنگ ریخت، سوی اسد می گریخت

گفتم: خیرست گفت: ساقی بی خود رسید

Ойда рўмол тўкди ранг, қочди Асад саргаранг,
«Сўйла, бу не гап? - десам, - Соқий - деди - маст келур.

عقل در آن غلغله خوسات که پیدا شود

کودک هم کودک است، گر چه بایجد رسید

Ғулғула ичра бу ақл истади пайдо эса,
Ёш бола, гўдак агар, ёшида абжад келур.

خیز که دوران ماست، شاه جهان آن ماست

چون نظرش جان ماست عمر مؤید رسید

Келки, бу даврон бизим, шоҳи жаҳон ҳам бизим,
Ҳам назару жон бизим, умри муаббад⁹ келур.

ساقی بی رنگ و لاف ریخت شراب از گزاف

رقص جمل کرد قاف، عیش ممدد رسید

Соқийи беранг ва лоф, тўкди баногоҳ шароб,
Рақс тушиб бунда Қоф, айши мумаддад¹⁰ келур.

باز سلیمان روح گفت صلاى صبح

فتنهى بلقیس را صرح ممرد رسید

Келди Сулаймони руҳ, айтди сало ва сабуҳ,
Фитнада Билқис яна, лим тўла мумрад¹¹ келур.

رغم حسودان دین، کوری دیو لعین

کحل دل و دیده در چشم مردم رسید

Динга ҳасудларни кўр, лаънати девдек сўқир,
Эгри дилу дийда ҳам, кўзларида дард келур.

⁸ Бузоқ. Шимолий қутбдаги юлдузлардан бири.

⁹ Абалдий умр.

¹⁰ Мадад бергувчи, ёрдам бергувчи.

¹¹ Аччиқлик тўлдирилган (идиш).

از پی نامحرمان قفل زدم بر دهان

خیز بگو مطربا: عشرت سرمد رسید

Келдию номахрам ул, оғзима солди қуфл,
Мутрибо, созингни чал, мояи ишрат келур.



بیا که ساقی عشق شراب باده رسید

خبر ببر بر بیچارگان که چاره رسید

Кел, эй, соқий, Ишқ шароби ёра етмишдир,
Бечораларга хабар бергилким, чора етмишдир.

امیر عشق رسید و شراب خانه گشاد

شراب همچو عقیقش به سنگ خاره رسید

Ишқ амири келди-да шаробхона қилди бино,
Ақиқ янглиғ шаробига санги хора етмишдир.

هزار چشمه‌ی شیر و شکر روان شد ازو

شکاف کرد و به طفلان گاهواره رسید

Сут ва шакарнинг минг булоғи равон бўлди ундан,
Бешикдаги чақалоққа бу хабардан овоза етмишдир.

هزار مسجد پر شد چو عشق گشت امام

صلات خیر من النوم از آن مناره رسید

Ишқ имом бўлдию тўлди минг бир масжид бугун,
«Салоту хойрун минан навм» саси бозора етмишдир.

بریز دیگ حلیماب را که کاسه رسید

گشاده هل سرخم را که درد خواره رسید

Майин сувли қозонни тўнкарким коса етмишдир,
Хум оғзини очгил, бугун май била майхора етмишдир.

چو آفتاب جمالش به خاکیان در تافت

ز حل ز پرده‌ی هفتم پی نظاره رسید

Офтоб янглиф жамоли етгач хок аҳлига,
Зухал еттинчи осмондан беназзора етмишдир.

شدیم جمله فریدون چو تاج او دیدیم

شدیم جمله منجم چو آن ستاره رسید

Бошда тожин кӯрдигу Фаридун бўлдик барчамиз,
Бўлдик барчамиз мунажжим чун ул ситора етмишдир.

شدیم جمله برهنه چو عشق او زد راه

شدیم جمله پیاده چو او سواره رسید

Унинг ишқи йўлдан ургач бўлдик барчамиз гадо,
Бўлдик барчамиз пиёда чун ул сувора етмишдир.

چو پاره پاره در آمد به لطف آن دلبر

بدان طمع دل پر خون پاره پاره رسید

Секин-аста кириб келгач лутф ила ул дилбар,
Кўнгул қонга тўлди-да ул пора-пора етмишдир.

بده زبان و همه گوش شو درین حضرت

شتاب کن که پی گوش گوشواره رسید

Тилни тийгил, қулоққа айлангил унинг ҳузурида,
Шитоб қилгил бу хабар яна ул ёра етмишдир.



مهم را لطف در لطفست، از آنم بی‌قرار ای دل

دلّم پر چشمه‌ی حیوان، تنم در لاله‌زار ای دل

Унинг лутфида лутфи бор, бўлибмен беқарор, эй дил,
Дилимда чашмаи ҳайвон, танамда лозазор, эй дил.

بزیر هر درختی بین نشستہ بهره روی شه

ملیحی، یوسفی مه رو، لطیفی گل‌عداز ای دل

Ўшал шоҳ юзини кўрсам дея ҳар сарв остида
Юзи ойдек малиҳ Юсуф, латифу гулузор, эй дил.

فکنده در دل خوبان روحانی و جسمانی

ز عشق روح و جسم خود ز سوداها شرار ای دل

Руҳонийдир ва жисмоний отибдир яхшилар сори,
Жисм ҳам руҳи ишқдан ва савдодан шарор, эй дил.

در آکنده ز شادبها درون چاکران خود

مثال دان‌های در که باشد در انار ای دل

Кириб бор, шоду масрур ҳув ўшал чокарларинг ичра,
Мисоли донаким, дурдек ёнар лов-лов анор, эй дил.

بیزم او چو مستان را کنار و لطف‌ها باشد

بگیرد آب با آتش ز عشقش هم کنار ای دل

Унинг базмида мастларни лутф-ла чеккага чорла,
Шунингдек ишқида оташ ва сув ҳам бир канор, эй дил.

در آن خلوت که خوبان را به جام بنوازد

بود روح الامین حارس و خضرش پرده دار ای دل

Ўшал хилватда хўбларни навозиш айлашар хосса,
Бўлур Руҳул Амин қўрғон, ва Хизр пардадор, эй дил.

چو از بزمش برون آید کمینه چاکرش سکران

ز مال و ملک و تخت و بخت دارد ننگ و عار ای دل

Чу базмидан чиқиб келса камина масту мустағриқ,
Бу молу мулку тахту бахтидан қилгайдир ор, эй дил.

جهان بستان اورا دان و این عالم چو غاری دان

برون آرد ترا لطفش ازین تاریک غار ای دل

Жаҳонни қўй, уни дегил, бу олам ғор эрур, билгил,
Чиқаргайдир сени лутфи агар зулматда ғор, эй дил.

گلستانها و ریحانها، شقایقهای گوناگون

بنفشه زارها بر خاک و باد و آب و نار ای دل

Гулистонлар ва райҳонлар, шақойиқлар, ажойиблар,
Ҳама тупроқу бод ичра, ҳама сувдир-да нор, эй дил.

که این گل های خاکی هم ز عکس آن همی روید

تو خاکی می خوری اینجا، ترا آنجا چه کار ای دل

Бу тупроқ гуллари ўнгай Унинг нури ва акси-ла,
Егайсан хокни сен бунда, у ёнда Кирдигор, эй дил.

بزن دستی و رقصی کن ز عشق آن خداوندی

که چون بوسی ازو یابی کند آفت کنار ای دل

Қўлинг қарсиллатиб ўйна, Худонинг ишқида сармаст,
Агар ўпсанг, бўлурсан офату ғамдан канор, эй дил.

به جان پاک شمس الدین، خداوند خداوندان

که پرها هم ازو یابی اگر خواهی فرار ای دل

Қасам бу пок Шамсинг пок жонига, Худовандо,
Қанот бергай агар қилсанг бу оламдан фирор¹, эй дил.

¹ Чекинмоқ, кетмоқ, кўчмоқ.

به خاک پای تبریزی که اکسیرست خاک او
که جانها یابی ار بر وی کنی جانی نثار ای دل

Оёғин хоки иксир Шамс хоки пойига онтким,
Топарсан жон агар қилсанг жонингни нисор, эй дил.

کنون از هجر بر پایم چنین بندیست از آتش
زیادش مست و مخمورم اگر چندم نزار ای دل

Бугун ҳажрида саргашта, ёнурман оташи Ишқда,
Хаёли бирла махмурмен, агарчи жон фигур, эй дил.

مثال چنگ می باشم، هزاران نغمه ها دارد
به لحن عشق انگیزش و گر نالید زار ای دل

Мисоли чанг юз минг нағмага кондир агар қалбим,
Агарчи Ишқ лаҳнида ёнаркан зор-зор, эй дил.

به سودای چنان بختی که معشوق از سر دستی
بدستم داده بود از لطف دنبال مهار ای دل

Бу савдолар ҳақи маъшуқ менга лутф айлади толе,
Қўли бирлан узатди бахт, бўлгил сарфароз, эй дил.

بگرد مرکبم بودی، به زیر سایه ی آن شاه
هزاران شاه در خدمت بصفها در قطار ای دل

Ўшал шоҳ соясинда маркабим гирдида эрдинг сен,
Неча минг шоҳ хизматда чекибдир саф-қатор, эй дил.

از این سو نه، از آن سوی جهان روح، تا دانی

که آن جا که نه امسال است و آن سال است و پار ای دل

Бу ёнданмас, у ёндасан, унутма, руҳи оламсан,
На тимсолинг, мисолинг йўқ, тилингда ёр-ёр, эй дил.

چو دیدم من عنایتها ز صدر غیب، شمس الدین
شدم مغرور، خاصه مست و مجنون و خمار ای دل

Кўрибмен Шамс ғайбида бағоят кўп иноятлар,
Бўлиб мағруру хосса масту мажнуну хумор, эй дил.

چنان حلمی و تمکینی، چنان صبر خداوندی

که اندر صبر، ایوبش نتاند بود بار ای دل

Чунон ҳилму чунон тамкин, чунон сабри худовандий,
Ки бундай сабрида Айюб бўлолмас унга ёр, эй дил.

عنان از من چنان بر تافت، جایی شد که وهم آنجا

به جسم او نیابد راه و نی چشمش غبار ای دل

Мени мендан жудо қилди, йитиб қўрқув ва даҳшатлар,
Тополмас жисмига йўл ҳеч, нигоҳига ғубор, эй дил.

به درگاه خدا نالم که سایه‌ی آفتابی را

بما آرد که دل را نیست بی او بود و تار ای دل

Худо даргоҳига қилдим дуою нолалар токи,
Қуёшнинг сояси бўлди бошимда барқарор, эй дил.

امیدست ای دل غمگین که ناگاهان در آید او

تو این جان را به صد حيله همی کن دار دار ای دل

Умидим шулки, эй ғамгин кўнгул, ногоҳ келар ёр деб,
Бу жонни юз макр бирлан ўзингга айла дор, эй дил.



آن‌ها که طلبکار خداييد خداييد

بيرون ز شما نيست شماييد شماييد

Сизларки талабгори Худосиз, Худосиз,

Сиздан нарида йўқ у, билосиз, билосиз.

چيزى كه نكرديد گم از بهره چه جوييد

واندر طلب گم نشده بهره چراييد

Неники йўқотмабсиз нечун ахтародирсиз?

Йўқ бўлмаган ул нарсани истаб не қилосиз?

اسميد و حروفيد و كلاميد و كتابيد

جبريل امينيد و رسولان سماييد

Номсиз-да, ҳуруфсиз-да, каломсиз-да, китобсиз,

Жибрили аминсиз ва расулсиз ва самосиз.

هم موسى و هم معجزه و هم يد بيضا

هم عيسى و رهبان و سموات علاييد

Ҳам Мусо ва ҳам мўъжиза ҳам ул яди байзо,

Ҳам Ийса ва раҳбону самовоти алосиз.

هم مهدی وهادی و نهانید و عیانید

تاویل شمائید چو تنزیل خدایید

Ҳам Маҳдию ҳодий ва ниҳонсиз-да аёнсиз,
Таъвил ўзингиз яна танзили Худосиз.

که مظهر لاهوت و گهی مخبر ناسوت

گاهی شده در روی و گهی عین صفایید

Гоҳ мазҳари лоҳуту гоҳ махбари носут,
Гоҳ сув юзида мавж, гоҳ айни сафосиз.

در خانه نشینید و مگر دید بهر سوی

زیرا که شما خانه و هم خانه خدایید

Уйда ўтиринг, изғиманг асло самари йўқ,
Зотан, ўзингиз хонасизу хонахудосиз.

ذاتید و صفاتید گهی عرش و گهی فرش

در عین بقایید و منزّه ز فناйید

Зотсиз ва сифотсиз, гаҳи аршу гаҳи фаршсиз,
Поксиз, на фано, айни бақо, айни бақосиз.

آن کس که نه زاید و نه زاید ز شما کس

پاکید و قیومید ز تغییر خدایید

Ул сиз — тўғилмассизу ҳеч кимни-да туғмас,
Поксиз ва қаййум, на тағйири Худосиз.

آن رفت که در چشم نیاید که نباشد

هر چند که در بحر بیک غوطه بیایید

Ҳеч илғамагай кўз агар борса ул қаю ён,
Ҳарчандки денгизни-да бир зумда сузосиз.

خواهيد که بينيد رخ اندر رخ معشوق

زنگار ز آيينه به صيقل بزداييد

Ул юзни кўрай десангиз маъшуқа юзида,
Ойинага сайқал бера, зангорни ювосиз.

تا بود که چو مولای رومی به حقیقت

خود را به خود از قوت آيينه نماييد

Мавлоји Румий каби ким истаса Ҳақни,
Ойина каби ўзни ўзингизга тутосиз.

این جمله که گفتم ز شما یافت وجودی

موجود وجودید، و شما جود و عطاييد

Сиз бирла вужуд топди менинг ушбу каломим,
Мавжуду вужудсиз яна пайдою атосиз.

از عرش خدا تا به ثری تحت شماييد

زان رو که شما بر همه افزون و علاييد

Бу Арши Худованд то таҳти саросиз,
Сиз ҳаммадан афсунсизу ҳар недан аълосиз.

هر رمز که مولا بسراید به حقیقت

می‌دان که بدان رمز سزاييد سزاييد

Ҳар рамзниким куйласа ҳақ бирла бу Мавло,
Ким шубҳа қилур, сиз ўша тимсолга сазосиз.

شمس الحق تبریز چو سلطان جهان است

آن‌ها که طلبکار سخاييد کجاييد

Шамсулҳақи Табризки султони жаҳондир,
Эй, сизки талабгори сахосиз, сахосиз.

تا دامنتان پر در و پر زر کند آن شاه

ای بی خبران از کرم شاه بیاید

То доманингиз пурдуру пурзар қилур ул шоҳ,
Эй, беҳабар, ул Шоҳ карам қилди, қаёнсиз?



ای قوم به حج رفته کجااید کجااید

معشوق همین جاست بیاید بیاید

Эй, Ҳажга борар қавм, қаёнсиз, қаёнсиз?
Маъшуқ бу ёқда, келинлар бу ён сиз.

معشوق تو همسایه‌ی دیوار به دیوار

در بادیه سرگشته شما در چه هوایید

Маъшуқангиз ҳамсоя-ку девор оша девор,
Саргашта бўлиб бодияда бошу адосиз.

گر صورت بی صورت معشوق ببینید

هم حاجی و هم کعبه و هم خانه شمايید

Сувратсиз кўра олсангиз агар маъшуқангизни,
Ҳам ҳожи ва ҳам Каъба ва ҳам хонахудосиз.

صد بار ازین راه بدان خانه برفتید

یک بار از این خانه برین بام بر آیید

Бу йўл била бордингиз ўша хонага юз бор,
Бир бор қачон хонадон ул томга ошосиз.

گر قصد شما دیدن آن خانه‌ی جان است

اول رخ آیینه به صیقل بزدايید

Гар мақсадингиз жон уйини кўрмоқ эрур, бас,
Аввал беринг ойнага сайқал ва сафо сиз.

احرام چو بستید از آن خانه پرستید

از خرقة‌ی ناموس به کلی بدر آیید

Эҳромни агар боғладингиз хонапарастсиз,
Ташланг бу уят хирқасини, банди ридосиз.

آن خانه لطیفست نشانهاش مگویند

از خواجه آن خانه نشانی ننمایند

Ул хона латиф, ному нишонин тутингиз сир,
Кўрсатманг унинг хожасидан рамзу имо сиз.

کو دسته‌ی از گل اگر آن باغ بدیدید

کو گوهری از جان اگر از بحر خدایید

Гулдаста қани, гар ўша боғ ичра эдингиз,
Кўрдингизми Ҳақ денгизида жонни аён сиз?

با این همه آن رنج شما گنج شما باد

افسوس که بر گنج شما پرده شما بید

Бул ранж эвазига ҳама ганж сизники эрди,
Афсуски, ўз ганжингизга парданамосиз.

رو بند گشایید ز سر پرده‌ی اسرار

پس خویش بدانید که سلطان نه گدایید

Сир юзида сарпардаси бор, пардани тортинг,
Султон-ку ўзингиз, ким ахир, айтди, гадосиз?

گنجید نهان گشته درین توده‌ی پر خاک

چون قرص قمر ز ابر سیه بار بر آید

Тупроқ ичида ганжи ниҳонсиз, нима бу ҳол?
Йиртингиз бу зулмат булутин, чунки зиёсиз.

سلطان جهان مفریز تبریز نماید

اشکال عجایب که شما روح فزایید

Табриз ила фахр этадир шоҳи жаҳон ҳам,
Бу ҳолни кўрингиз, ажабо, руҳфазосиз.

از پرتو رویش دو جهان نور بیابد

تصویر عجائب به چه شیوه بنمایند

Ҳуснидан унинг икки жаҳон нур ила тўлгай,
Тасвири ажойибки, нечук нури сафосиз?

مفتاح به دست است در قرب گشایید

در بند خودی مانده چرایید چرایید

Мифтоҳ қўлингизда, уни қурбда очингиз,
Манманлигингиз бандида тоқайгача хорсиз?



ای عاشقان، ای عاشقان من خاک را گوهر کنم

وی مطربان، ای مطربان، دف شما پر زر کنم

Ошиқлар-эй, ошиқлар-эй, тупроғингиз гавҳар қилай,
Мутриблар-эй, мутриблар-эй, ул созингиз пурзар қилай.

ای تشنگان، ای تشنگان، امروز سقایی کنم

وین خاکدان خشک را جنت کنم، کوثر کنم

Эй, ташналар, эй, ташналар, мен ҳам бугун соқий бўлиб,
Бул қақраган хокдонни жаннат қилай, кавсар қилай.

ای بی کسان، ای بی کسان، جاء الفرج، جاء الفرج

هر خسته‌ی غم دیده را سلطان کنم، سنجر کنم

Бекаслар-эй, бекаслар-эй, жоил фараж, жоил фараж,
Ҳар хаста ва ғамдйидани султон қилай, Санжар қилай.

ای کیمیا، ای کیمیا، در من نگر زیرا که من

صد دیر را مسجد کنم، صد دار را منبر کنم

Эй, кимиё, эй, кимиё, боққил менга, зероки мен
Юз дайрни масжид қилай, юз дорни минбар қилай.

ای کافران، ای کافران، قفل شما را وا کنم

زیرا که مطلق حاکم، مؤمن کنم، کافر کنم

Кофирлар-эй, кофирлар-эй, қуфли дилингизни очай,
Зероки, мутлоқ ҳоқимама, мўмин қилай, кофар қилай.

ای بو العلا، ای بوالعلاء، مومی تو اندر کف ما

خنجر شوی ساغر کنم، ساغر شوی خنجر کنم

Эй, Бул Ало, эй, Бул Ало, кафтимда сандан мўмиё,
Ханжар эсанг соғар силай, соғар эсанг ханжар қилай.

تو نطفه بودی خون شدی، وآنکه چنین موزون شدی

سوی من آ، ای آدمی، تا زینت نیکوتر کنم

Нутфа эдинг, қонсан бугун, мавзуну жононсан бугун,
Қошимга кел, эй одамий, мен ҳам сени мазҳар қилай.

من غصه را شادی کنم، همراه را هادی کنم

من گرگ را یوسف کنم، من زهر را شکر کنم

Ғам-ғуссани шодлик қилай, гумроҳни-да ҳодий қилай,
Қашқирни-да Юсуф қилай, заққумни-да шаккар қилай.

ای سر دهان، ای سر دهان، بگشادهام سر دهان

تا هر دهان خشک را جفت لب ساغر کنم

Шаллоқилар, шаллоқилар, бошимга гавфо солдилар,
Ҳар қақраган томоқ ва ҳар лабни ўзим соғар қилай.

ای گلستان، ای گلستان، از گلستانم گلستان

آن دم که ریحانهات را من جفت نیلوفر کنم

Эй, гулситон, эй гулситон, келгил-да бўлгил гулсимон,
Шул дам сенинг райҳонларинг мен жуфти нилуфар қилай.

ای آسمان، ای آسمان، حیرانتر از نرگس شوی

چون خاک را عنبر کنم، چون خار را عنبر کنم

Эй, осмон, эй, осмон, наргис каби ҳайрону зор,
Тупроқни-да анбар қилай, ҳар хорни-да абҳар қилай.

ای عقل کل، ای عقل کل، تو هر چه گفتی صادق

حاکم تویی، حاتم تویی، من گفت و گو کمتر کنم

Эй, Ақли Кулл, эй Ақли Кулл, ҳар нени айтдинг рост ул,
Ҳоким ўзинг, Ҳотам ўзинг, мен қиссани камтар қилай.



هر باد که از سوی بخارا به من آید

با بوی گل و مشک و نسیم سمن آید

Ҳар бод Бухоро соридан мен сори эсгай,
Мушқу насиму ёсуману гул бўйин элтгай.¹

بر هر زن و هر مرد که آن بوی اثر کرد

گویند که آن بوی همه از ختن آید

Ҳар марду аёлга ўшал атр айласа таъсир,
Дерларки, бу бўй асли Хутан мулкидан келгай.

نی نی ز ختن چشمه ی خوش می ندهد بو

این بوی همی از بر معشوق من آید

Йўқ-йўқ, бу Хутан чашмаси хуш бўйи эмас, йўқ,
Бу маъшуқа бўйиким у ёндан хабар бергай.

ای ترک کمر بسته ی جانم ز فراق

گویند که آن بوی همه از ختن آید

Жоним сенинг ҳажрингда, камар боғлаган, эй турк,
Дерларки, Хутан бўйи, ўшал жонибдан елгай.

.....

¹ Бу ғазал Рўдакийга ҳам нисбат бериладию, Рўдакийнинг девонига киритилган ғазал бундан бир оз фарқ қилади.

هر شب نگرانم ز يمن تا تو بر آيی

زيرا كه سهیلی و سهیل از يمن آید

Ҳар тун келасан деб назарим қолди Яманда,
Зероки, асиллар бу Яманни ватан этгай.



بمیرید بمیرید درین عشق بمیرید

درین عشق چو میرید همه روح پذیرید

Ўлинглар, ўлинглар, бу Ишқда ўлинглар,
Бу Ишқда ўлинглар, ҳама руҳ бўлинглар.

بمیرید بمیرید ازین مرگ مترسید

ازین خاک بر آبیید و سموات بگیریید

Ўлинглар, ўлинглар, ҳеч қўрқманг ўлимдан,
Бу хокдан чиқинглар, фалакка кўчинглар.

بمیرید بمیرید ازین نفس بمیرید

که این نفس چو بند است و شما همچو اسیرید

Ўлинглар, ўлинглар, бу нафсда ўлинглар,
Ки бу нафс банддир, асирсиз, билинглар.

یکی تیشه بگیریید پی حفره‌ی زندان

چو زندان بشکستید همه شاه و امیرید

Олиб бу тешани зиндонни тешингиз,
Зиндонни тешсангиз, подшолик қилинглар.

بمیرید بمیرید به پیش شه زیبا

بر شاه چو مردید همه میر و وزیرید

Ўлинглар, ўлинглар, гўзал шоҳ қошида,
Ўлсангиз қошида амирдек бўлинглар.

بمیرید بمیرید ازین ابر بر آید

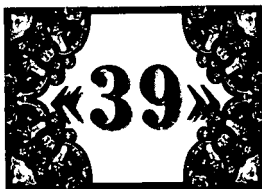
چو زین ابر بر آید همه بدر منیرید

Ўлинглар, ўлинглар, булутни этиб тарк,
Тарк айлаб бадрдек, ёғдулар қуйинглар.

خموشید خموشید خموشى دم مرگست

همه زندگى آنست که خاموش نغیرید

Хомушсиз, хомушсиз, хомушлик ўлимдир,
Тириклик аслу шу — сукутни бузинглар.



ای آتش آتش نشان این خانه را ویرانه کن

وین عقل من بستان ز من بازم ز سر دیوانه کن

Эй, оташи оташнишон, бу хонани вайрона қил,
Қил ақлдан бегонаваш, бошдан яна девона қил.

بشکن در خمخانه را بستان سبک پیمانہ را

بر ہم زن این افسانہ را زهد مرا افسانہ کن

Синдир эшик хумхонада, келтир шароб паймонада,
Тарк айла бу афсонани, зуҳдимни-да афсона қил.

ساقی بیار آن جام را بستان ز من آرام را

بگذار این اسلام را رو کعبہ را بتخانہ کن

Соқий узатгил жомни, мендан олиб оромни,
Қўйгил, ахир, исломни, бор Каъбани бутхона қил.

ای عاشق عاشق برو جان را به جامی کن گرو

زان جام جم رمزی شنو سر در سر پیمانہ کن

Эй, ошиқ, ошиқ, кет тамом, айлаб гаров бу жонга жом,
Ул Жоми Жам бир рамз,ишон,бошинг кесиб,паймона қил.

ای عشق با چندین جفا چون سوختی جان مرا

رو یکدمی بهر خدا قصد در جانانہ کن

Эй, Ишқ, айлаб кўп жафо, ёқдинг юрак-бағримни, оҳ,
Оллоҳ учун бир дам юзинг бур, қасди ул жонона қил.

ای آفتاب آسمان از شرم رخسارت نھان

گر فتنه خواهی در جهان زلفین خود را شانه کن

Эй, офтоби осмон, чеҳранг уятдандир ниҳон,

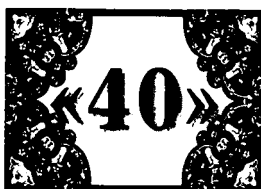
Гар фитнага солсанг жаҳон, сочингни ёзгил, шона қил.

ای شمس تبریزی بیا گر خود شدستم در عنا

آتش بزن عقل مرا بازم ز سر دیوانه کن

Эй, Шамс Табризий, бугун ғамга ботибман не учун?

Ўт қўй, бу ақлимга бутун, бошдан яна девона қил.



ای عاشقان، ای عاشقان، من جان جانان یافتم

ای صادقان، ای صادقان، من نور ایمان یافتم

Ошиқлар-эй, ошиқлар-эй, мен жону жонон топдим,
Содиқлар-эй, содиқлар-эй, мени нури иймон топдим.

ای عارفان، ای عارفان، تا مرتضی بشناختم

هم درد را درمان شدم هم نیز درمان یافتم

Орифлар-эй, орифлар-эй, то Муртазони англадим,
Ҳам дардга дармон эдим, ҳам дору дармон топдим.

ای منکران، ای منکران، حقا ه من از جان و دل

تا بندهی حیدر شدم ملک سلیمان یافتم

Мункирлар-эй, мункирлар-эй, ҳаққоки, мен жоним билан
То бандаи Ҳайдар эдим мулки Сулаймон топдим.

خاکی بده جانی شدم یک جو بدم کانی شدم

ای رفعت و این منزلت از آل عمران یافتم

Тупроқ эдим жонман бугун, анҳор эдим конман бугун,
Сендан бу авжу манзалат, эй, Оли Имрон, топдим.

ای عاصیان، ای عاصیان در حضرت پاک ولی

هم طاعت عزت شدم هم نور عرفان یافتم

Осийлар-эй, осийлар-эй, пок ҳазратимнинг қошида,
Ҳам тоату иззат эдим, ҳам нури ирфон топдим.

ای سالکان، ای سالکان، از بهر جود مردمی

من گوهر عرفان او افزون ز صد کان یافتم

Соликлар-эй, соликлар-эй, одам танин уммонида,
Ул зот ирфон гавҳарин гўёки минг кон топдим.

ای عاقلان، ای عاقلان، در حضرت شمع هدی

بی آتش و بی مشعله قندیل رخشان یافتم

Оқиллар-эй, оқиллар-эй, ҳодий шамин ўтрусида,
Беоташу бемашъала қандилки рахшон топдим.

ای مردمان، ای مردمان، از فرقت آل عبا

از چشمه سار عقل خود دریای عمان یافتم

Одамлар-эй, одамлар-эй, Оли Абонинг ҳажрида,
Ўз фикратим дарёсида денгиз ва уммон топдим.

با حیدر خود حیدرم بیرون ز حیدر کافر م

حق را به حق در من عرف از شاه مردان یافتم

Мен Ҳайдарим-ла Ҳайдарам, йўқ эрса Ҳайдар кофарам,
Ҳаққоки, ҳаққир «Ман араф»¹, мен Шоҳи Мардон топдим.

سر نبی مصطفی دارد علی مرتضی

وز دولت آل عبا ایمان و احسان یافتم

Сирри набийи Мустафо — сирри Алији Муртазо,
Сендан фақат, Оли Або, иймон ва эҳсон топдим.

گوید به من آن مدعی مولا چه آوردی بگو

دل یافتم، دل یافتم، دل یافتم، جان یافتم

Дейди менга бу муддаий: «Мавло, нима топдинг, қани?»
Дил топдимۇ дил топдимۇ дил топдимۇ жон топдим.

¹Ҳазрат Муҳаммад (с.а.в.)нинг ҳадиси шарифларига ишора.



اگر سر مست اگر مخمور باشم

مهل کز مجلس تو دور باشم

Агар сармаст, агар махмурдирман,
Сенинг мажлисларингдан дурдирман.

رخم از قبله‌ی جان نور گیرد

چو با یاد تو اندر گور باشم

Юзим жон қибласидан нур олгай,
Агар ёдингда аҳли гўрдирман.

قرارم کی بود خود در تک گور

چو بر دمگاه نفخ صور باشم؟

Қарор топгаймидим гўрнинг тагида,
Ки гўрдан қўзғатувчи сурдирман.

صد افسنتين و داروهای نافع

تویی جان را چو من رنجور باشم

Неча юз дорую дармон ўзингсан,
Сенинг жонинг учун ранжурдирман.

شوم شیرین ز لطف گوهر تو

اگر چون بحر تلخ و شور باشم

Сенинг гавҳар сўзинг ширин қилибдир,
Агар уммон сувидек шўрдирман.

اگر غم همچو شب عالم بگیرد

بر آ ای صبح، تا منصور باشم

Агар ғам тун каби оламини босса,
Юзинг, эй субҳ, оч Мансурдирман.

تویی روز و منم استاره‌ی روز

عجب نبود اگر مشهور باشم

Кунимсан, мен бу кундуз юлдузиман,
Ажабланма, агар машҳурдирман.

به من شادند جمله روز جویان

چو پیش آهنگ چون تو نور باشم

Кун ахтаргувчилар шод ўлди мендан,
Пешоҳангим, сенга мен нурдирман.

مرا مخمور می‌داری نه از بخل

ولی تا ساکن و مستور باشم

Мени махмур этарсан, бухл эмас бу
Ва лекин сокину мастурдирман.

بدان مستور می‌داری چو حوتم

که تا از عقربت مهجور باشم

Мисоли ҳут агар мастур этурсан,
Чаёндек токи мен маҳжурдирман.

چه غم دارم ز نیش عقرب ای ماه

چو عرق شهد چون زنبور باشم

Ғамим йўқдир чаён нишидан, эй дўст,
Ки ғарқи шаҳд чун занбурдирман¹.

خمش کردم ولیکن عشق خواهد

که پیش زخمه‌اش طنبور باشم

Сукут айлай десам Ишқ қўймагай йўл
Ки, захмин қошида танбурдирман.

.....

¹ Асал тури.



من آن ماهم که اندر لامکانم

مجو بیرون مرا، در عین جانم

Мен ул оймен, макони ломаконмен,

Қидирма ташқаридан айни жонмен,

تو را هر کس به سوی خویش خواند

ترا من جز به سوی تو نخوانم

Сени ҳамма ўзига чорлар, эй Ёр,

Вале чорлай сени сенга томон мен.

مرا هم تو به هر رنگی که خوانی

اگر رنگین اگر رنگین ندانم

Мени ҳам неча бир ранг бирла чорла,

Агар рангу агар нанг, мен ҳамонмен.

گاهی گویی خلاف و بی وفایی

بلی، تا تو چنینی من چنانم

Гаҳе гўё хилофу бевафосен,

Бале, то сен чунинсан, мен чунонмен.

به پیش کور هیچم من چنانم

به پیش گوش کر من بی زبانم

Сўқир олдида мен ҳеч ким эмасмен,

Кар олдида мисоли безабонмен,

گلابه چند ریزی بر سر چشم

فرو شو چشم از گل من عیانم

Неча гулоба қўйгайсан кўзимга,
Кўзим, гулга тикилма, мен аёнмен.

لباس و لقمهات گل های رنگین

تو گل خواری، نشایی میهمانم

Либосу луқмалар гул бўлди рангин,
Сени, гулхора, қилмам меҳмон мен.

گلست این گل درو لطیفست، بنگر

چو لطف عاريت را وا ستانم

Бу гул гулдир, унинг лутфига боққил,
Унинг орияти лутфин оломен.

من آب آب و باغ باغم ای جان

هزاران ارغوان را ارغوانم

Бу боғ боғи ва сувнинг суви, эй жон,
Неча минг арғувонга арғувонмен.

سخن کشتی و معنی همچو دریا

در آ زوتر، که تا کشتی برانم

Калом — кема ва маъно мисли дарё,
Кел, эй бот, кема ичра мен равонмен.



رفتیم به سوی مصر و خریدیم شکری را

خود فاش بگو یوسف زرین کمری را

Мисрга бориб мен сотиб олдим шакарини,
Юсуфни сотиб одим-у заррин камарини.

در شهر کی دیدست چنین شهره بتی را؟

در بر کی کشیدست سهیل و قمری را

Ким кўрди ўшал бут каби шуҳратда ягона,
Ким бағрига босмиши Суҳайлу, Қамарини?

بنشانند به ملکت ملکی بندهی بد را

بخريد بگوهر کرمش بی گهري را

Бир бандаи бадни малак ўтқазди мулукка,
Олди караму гавҳар ила бегуҳарини.

خضر خضرانست و از هيچ عجب نيست

کز چشمه‌ی جان تازه کند او جگری را

Ҳеч қилма ажаб, Хизр агар бўлса ўшал ой,
Жон чашмасида тоза қиладир жигарини.

از بهر زبردستی و دولت دهی آمد

نی زیر و زبر کردن زیر و زبری را

Давлат ва забардастлик эди уммиди онинг,
Не зеру забар қилгали зеру забарини.

شايد كه نخسپيم به شب چونك نهانی

مه بوسه دهد هر شب انجم شمري را

Бул кеча сира ухламадик, чунки ниҳоний,
Ой бўса тутар, берса ким юлдуз хабарини.

آثار رساند دل و جان را به مؤثر

حمال دل و جان کند آن شه اثری را

Жон, дилга муассир берар осорларини,
Ҳаммол қиладир шаҳ дилу жонга асарини.

اکسیر خداييست بدان آمد کاینجا

هر لحظه زر سرخ کند او حجری را

Икснири Худо танлади зотан ки бу ерда,
Ҳар лаҳза қизил зар қиладир у ҳажарини¹.

جان های چو عیسی به سوی چرخ برانند

غم نیست اگر ره نبود لاشه خری را

Ийсо каби жонларни фалакка қувадирлар,
Фам йўқ, сотиб олмасалар лошаларини.

هر چیز گمان بردم در عالم و این نی

کین جاه و جلالست خدایی نظری را

Олам ишида неча гумон айладим, охир,
Бу жоҳу жаҳолатда Худонинг назарини.

سوز دل شاهانه ی خورشید بیايد

تا سرمه کشد چشم عروس سحری را

Хуршидни шоҳона дили кул бўладир хўп,
То сурма чекаркан бу келинчак саҳарини.

ما عقل نداریم یکی ذره و گر نی

کی آهوی عاقل طلبد شیر نری را

.....
¹ Тош.

Бир зарра агар бўлса эди бизда тафаккур,
Оҳу агар оқил тиламас шери нарини.

بی عقل چو سایه پیت ای دوست دانیم
کان روی چو خورشید تو نبود دگری را

Беақл ўшал соя каби жон узамиз биз,
Хуршид каби чеҳрангни топар ким хабарини.

خورشید همه روز بدان تیغ گزارد
تا زخم زند هر طرفی بی سپری را

Хуршид бутун кун чекадир тиғини унга,
То захм била ранг берар бесипарини.

بر سینه نهد عقل چنان دل شکنی را
در خانه کشد روح چنان ره گذری را

Кўкракка солар ақл бу зайл захмларини,
Руҳ кулбасида ўлдирар ўз раҳгузарини.

در هدیه دهد چشم چنان لعل لبی را
رخ زر زند از بهر چنین سیمبری را

Ул лаъл лабига қиладир ҳадя нигоҳин,
Руҳ зар сочади кўрса чунон сиймбарини.

رو صاحب آن چشم شو ای خواجه چو ابرو
کو راست کند چشم کز کز نگری را

Бор, соҳиби ул чашм бул эй Хожа чу абрў,
Кўр бўлгуси кўз қилса агар каж назарини.

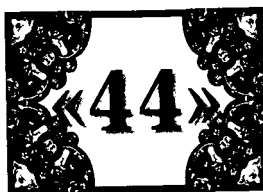
ای پاک دلان با جز او عشق مبارزید
نتوان دل و جان دادن هر محضری را

Бир ўзи билан ишқ тузинг, пок кўнгиллар,
Бўлмас, ахир, ҳар кимга бериб жон асарини.

خاموش که او خود کشد عاشق خود را

تا چند کشی دامن هر بی هنری را

Хомуш бўл, эй ошиғини тортадир ўзи,
Неча этагин торгасан ул беҳабарини.



ز زندان خلق را آزاد کردم
روان عاشقان را شاد کردم

Бу зиндон халқини озод қилдим,
Бу ошиқлар равонин шод қилдим.

دهان ازدها را بر دریدم
طریق عشق را آباد کردم

Тамом йиртиб бу аждарҳонинг оғзин,
Тарийқи ишқни обод қилдим.

ز آبی من جهانی بر تنیدم
بس آن گه آب را پر باد کردم

Агар сувман, жаҳон туғени менда,
Ўшал дам сувни гирдубод қилдим.

ببستم نقش‌ها بر آب کان را
نه بر عاج و نه بر شمشاد کردم

Солибмен нақшларким сув юзига,
Буни на ожу на шамшод қилдим.

ز شادی نقش خود جان می‌دراند
که من نقش خودش میعاد کردم

Қувончдан йиртадир ўз нақшини жон,
Ки мен бу нақшни мийъод қилдим.

ز چاهی یوسفان را بر کشیدم
که از یعقوب ایشان یاد کردم

Бу Юсуфларни чоҳдан тортиб олдим,
Ки Яъқубларни зимдан ёд қилдим.

جو خسرو زلف شیرینان گرفتم
اگر قصد یکی فرهاد کردم

Тутиб Хусрав каби Ширинни зулфин,
Қасоси жони ҳар Фарҳод қилдим.

زهى باغى كه من ترتيب كردم

زهى شهري كه من بنياد كردم

Хуш, эй ул боғким тартиб этдим,
Хуш, эй ул шаҳрким бунёд қилдим.

جهان داند كه تا من شاه اويم

بدادم داد ملك و داد كردم

Жаҳон билсинки то мен шоҳдирман,
Берибмен молу мулку дод қилдим.

جهان داند كه بيرون از جهانم

تصور بهر استشهاد كردم

Жаҳон билгай жаҳонимдан нарида
Тасаввур бирла шаҳр озод қилдим.

چه استادان كه من شهمات كردم

چه شاگردان كه من استاد كردم

Не устодларни мен шаҳмот қилибмен,
Не шогирдларни мен устод қилдим.

بسا شيران كه غريدند بر ما

چو روبه عاجز و منقاد كردم

Неча шерлар солиб даҳшат валекин,
Шоқолдек ожизу минқод қилдим.

خمش کن آنک او از صلب عشق است

بسستش اينک من ارشاد كردم

Ким ишқида ёнибдир айла хомуш,
Унга басдирки мен иршод қилдим.

وليک آن را كه طوفان بلا برد

فرو شد گر چه من فرياد كردم

Қаю элга бўлиб тўфон балолар,
Босилди ул замон фарёд қилдим.

مگر از قعر طوفانش بر آرم

چنانک نيست را ايجاد كردم

Чиқориб олдим тўфоннинг ичидан,
Чунончи, йўқ эди ижод қилдим.

بر آمد شمس تبريزي بزد تيغ

زبان از تيغ او پولاد كردم

Бу Табризий чиқиб солди қилични,
Тилимни тифидан пўлод қилдим.



ورا خواهم دگر یاری نخواهم
چو گل را یافتهم خاری نخواهم

Уни дерман ва ҳеч ёр истамасмен,
Топиб гулзору гул, хор истамасмен.

ترا گر غیر او یار دگر هست
برو آن جا که من باری نخواهم

Агар ёринг эса ғайри у ёрдан,
Боравер унга ошкор, истамасмен.

به جز دیدار او بختی نجویم
به غیر کار او کاری نخواهم

Унинг дийдори бахтимдир мукаммал,
Унинг кори етар, кор истамасмен.

چو بازان ساعت سلطان گزیدم
چو کرکس بوی مرداری نخواهم

Бўлиб лочин каби султонга ҳамдам,
Чу каркас лошу мурдор истамасмен.

میان اهل دل جز دل نگنجد
جزین دلدار دلداری نخواهم

Дил аҳли ўртасига дил сиғар, бас,
Мен энди ўзга дилдор истамасмен.

ز من جزوی ستاند کل ببخشد

ازین به روز بازاری نخواهم

Замин жузвини олса, куллни бергай,

Ўшандан яхши бозор истамасмен.

نه آن جزوم که غیر کل بود آن

نخواهم غیر را آری نخواهم

Керакмас жузвким кулдан жудодир,

Ғайрни энди зинҳор истамасмен.



مرا پرسى که چونی بین که چونم

خرایم بی خودم مست جنونم

Мени сўрдинг: «Дегил, энди нечунсан?»

Харобу бехуду масти жунунман.

مرا از کاف و نون آورد در دام

از آن هیبت دو تا چون کاف و نونم

Мени ул кофу нун бирла қилиб дом,

Ўшал ҳайбат билан чун кофу нунман.

برى زادى مرا ديوانه كردست

مسلمانان که مى داند فسونم

Парий зода мени девона қилмиш,

Мусулмонлар билурларким фусунман.

برى را چهره اى چون ارغوانست

بنالم کارغوان را ارغنونم

Парининг чехраси чун арғувондир,

Фигони арғувону арғунунман.

مگر من خانه اى ما هم چو گردون

که چون گردون ز عشقش بى سکونم

Магар гардунмидим ойнинг ўтоғи

Ки ишқида унингдек бесукунман.

غلط گفتم مزاج عشق دارم

ز دوران و سکونت‌ها بروم

Ғалат айтдим, бу ишқнинг бир мажози,
Бу даврону сукутлардан бурунман.

درون خرقه‌ی صد رنگ قالب

خیال باد شکل آگونم

Неча юз ранглик қолип ичинда,
Хаёлмен, бодшаклу сув йўсинман.

چه جای باد و آبست ای برادر

که همچون عقل کلی ذوفنونم

Биродар, боду сувга борми ҳожат,
Мисоли ақли кулман, зүфунунман.

ولیک آن‌گه که جزو آید به کلش

بخیزد تلّ مشک از موج خونم

Қўшилса жузв куллига қачонким,
Таратгай мушк ҳар ён мавжи хунман.

بکش ای عشق کلی جزو خود را

که این جا در کشاکش‌ها زبونم

Кўтар, эй, ишқ жузву кулларингни
Ки мен бу кашмакашлардан забунман.

ز هجرت می‌کشم بار جهانی

که گویی من جهانی را ستونم

Жаҳон ташвишини ҳажрингда тортгум,
Ки гўё бу жаҳоннинг устуниман.

یکی قطره که هم قطرست و دریا

من این اشکال‌ها را آزمونم

Агар бир қатрадирман, қатра — дарё,
Яралдим имтиҳон қилмоқ учун ман.

نمی گویم من این این گفت عشقست

درین نکته من از لایعلمونم

Бу — ишқнинг сўзлари, мен айтганим йўқ,
Ахир, бу нуктада ло яъламанман.

که این قصه ی هزاران سالگانست

چه دانم من که من طفل از کنونم

Бу кўҳна қиссадир, минг-мингда ёши,
Қаёқдан ҳам билардим боладирман.

ولی طفلم طفیل آن قدیمست

که می دارد قرانش در قرونم

Қадим ул ёр боис боламан мен,
Қирони айлади банди қурунман.

سخن مقلوب می گویم که کردست

جهان باز گونه باز گونم

Каломим сохтадир, у айламишдир,
Бу бозингар жаҳонда мен ўйинман.

سخن آن که شنو از من که بجهد

ازین گردابها جان حرونم

Сўзимни тингла, ул дам кўчса жоним,
Ўшал гирдобаларданки қуюнман.

حدیث آب و گل جمله شجونست

چه یک رنگی کنم چون در شجونم

Суву тупроқ ҳадиси бари бекор,
Неча якранг қилмай инчунинман.

غلط گفتم که یکرنگم چو خورشید

ولی در ابر این دنیای دونم

Ғалат айтдимки якрангман қуёшдек,
Булутлар ичра ғарқ дунёи дунман.

خمش کن خاک آدم را مشوران
که اینجا چون پری من در کمونم

Етар бас, одамий хокин шопирма,
Ки бунда пар каби мен ёшурунман.



خواجه مگو که من منم من نه منم نه من منم

گر تو تویی و من منم من نه منم نه من منم

Хожа, демаки мен ўзим, мен на ўзим, на мен ўзим,
Гар сену сен, гар мену мен, мен на ўзим, на мен ўзим.

عاشق زار او منم بیدل و یار او منم

باغ و بهار او منم من نه منم نه من منم

Ошиқи зори мен ўзим, бедилу ёри мен ўзим,
Боғу баҳори мен ўзим, мен на ўзим, на мен ўзим.

یار و نگار او منم غنچه و خار او منم

بر سر دار او منم من نه منم نه من منم

Ёру нигори мен ўзим, гунчаю хори мен ўзим,
Дори уза ўзим, ўзим, мен на ўзим, на мен ўзим.

لاله عذار او منم چاره‌ی کار او منم

حسن و جوار او منم من نه منم نه من منم

Лола узори мен ўзим, чораи кори мен ўзим,
Ҳусну жавори мен ўзим, мен на ўзим, на мен ўзим.

باغ شدم ز ورد او داغ شدم ز گرد او

زاغ شدم ز درد او من نه منم نه من منم

Боғи бўлиб дарди билан, доғи бўлиб гарди билан,
Зоғи бўлиб дарди билан, мен на ўзим, на мен ўзим.

آب گذشت از سرم بخت برفت از برم

ماه بريخت اخترم من نه منم نه من منم

Сувга чўмиб қошу кўзим, бахтима етмайин қўлим,
Ой тўкилиб ва юлдузим, мен на ўзим, на мен ўзим.

لاف زدم ز جام او گام ز گام او

عشق چه گفت نام او من نه منم نه من منم

Лоф урибмен жомидан, хиром этиб хиромидан,
Ишқ лаб очди номидан, мен на ўзим, на мен ўзим.

روح مرا حیات ازو ذات مرا صفات ازو

فقر مرا زکات ازو من نه منم نه من منم

Руҳим учун ҳаёт удир, зотим учун сифот удир,
Фақрим учун закот удир, мен на ўзим, на мен ўзим.

جان مرا جمال ازو نفس مرا جلال ازو

عشق مرا کمال ازو من نه منم نه من منم

Жоним учун жамол удир, нафсим учун жалол удир,
Ишқим учун камол удир, мен на ўзим, на мен ўзим.

قلب شدم ز روح او بحر شدم ز نوح او

تا برسد فتوح او من نه منم نه من منم

Қалб ўлибмен руҳидан, денгиз ўлибмен Нуҳидан,
Баҳра олиб футуҳидан, мен на ўзим, на мен ўзим.

دولت شيد او منم باز سپيد او منم

راه امید او منم من نه منم نه من منم

Давлату ҳайбати ўзим, бургути, қудрати ўзим,
Роҳи тариқати ўзим, мен на ўзим, на мен ўзим.

بخت سعيد او منم عرش مجيد او منم

راه امید او منم من نه منم نه من منم

Бахти саъийди мен ўзим, арши мажийди мен ўзим,
Орзу-умиди мен ўзим, мен на ўзим, на мен ўзим.

کوکب من ز ماه او راه برد به چاه او

تا بودم نگاه او من نه منم نه من منم

Юлдузим ойдан унинг, йўлимиз чоҳидан унинг,
Боқдим нигоҳидан унинг, мен на ўзим, на мен ўзим.

گفت برو تو شمس دين هيچ مگو ز آن و اين

تا شودت گمان يقين من نه منم نه من منم

Деди: «Кет, энди, Шамси дин, ҳеч демаки, не учун?
Бўлғуси бу гумон яқийн, мен на ўзим, на мен ўзим.



چند گهی فاتحه خوانت کنم

از بی آن شاه جهانت کنم

Бир неча кун фотиҳахон айлайин,
Ёр изидан шоҳи жаҳон айлайин.

پير شدي در غم ما باک نیست

پير بيا تا که جوانت کنم

Пир бўлибсан ғамимизда, не бок,
Пир эсанг, келки жавон айлайин.

هیچ غم جان مخور ار جان برفت

یگلر لشکر گه جانت کنم

Жонни ғамин чекма магар чиқса ҳам,
Мен сени сарлашқари жон айлайин.

آن چه محال است تصور دهم

فکر به تفتیش مکانت کنم

Неки маҳол эрса тасаввур берай,
Соҳиби манзилу макон айлайин.

ور ترشی از دهن تلخ خویش

شربت شکر به دهانت کنم

Гар даҳанинг талх эса ҳамда туруш,
Мен уни шаккар тўла кон айлайин.

گر چه نهانی تو درین حبس تن

هیچ مخور غم که عیانت کنم

Тан ҳабасида ниҳон эрсанг агар,

Чекма сира ғамки, аён айлайин.

طعنه مزن بر خود و خاموش شو

هیچ مگو کز خمشانّت کنم

Таъна қилиб юрма ўзингни, етар,

Сўз дема, хомушу ниҳон айлайин.

ره دهمت تا به اصول اصول

راه چه باشد که چنانّت کنم

Йўл берайин асли усуллар сари,

Йўл нимаси айни чунон айлайин.

گر چه کلیمی همه در اعتراض

کشف کنم خضر زمانت کنم

Гарчи Калимсан, ҳамада шубҳа бор,

Кашф қилиб Хизри замон айлайин.



گر آتش دل بر زند بر مؤمن و کافر زند

صورت همه پیران شود گر مرغ معنی پر زند

Кўнгул олови ўрласа, ҳам мўмину кофар урар,
Суврат ҳама паррон бўлиб, маъни қуши-да пар урар.

عالم همه ویران شود جان غرقه‌ی طوفان شود

آن گوهری کو آب شد آب بر گوهر زند

Олам ҳама вайрон ўлар, жон ғарқай тўфон ўлар,
Сув бўлди ул гавҳар агар, ул сувни-да гавҳар урар.

پیدا شود سر نهان ویران شود نقش جهان

موجی بر آید ناگهان بر گنبد اخضر زند

Пайдо бўлар сирри ниҳон, вайрон ўлар нақши жаҳон,
Бир мавж чиқодир ногаҳон, ул гунбади ахзар урар.

گاهی قلم کاغذ شود کاغذ گهی بیخود شود

جان خصم نیک و بد شود هر لحظه‌ای خنجر زند

Гоҳи қалам қоғаз бўлар, қоғаз гаҳи бехуд бўлар,
Жон неку бадга хасм ўлар, ҳар лаҳза бир ханжар урар.

هر جان که الهی شود در لامکان پیدا شود

ماری بود ماهی شود از خاک بر کوثر زند

Жон гоҳ илоҳий ҳам бўлар, гоҳ шоҳга-да хилват бўлар,
Мор¹ гоҳида моҳий² бўлар, тупроқни ҳам кавсар урар.

.....

¹ -илон.

² -балиқ.

از جا سوی بیجا شود در لامکان پیدا شود

هر سو که افتد بعد ازین بر مشک و بر عنبر زند

Ўз жойидан бежо бўлар, ҳам ломакон пайдо бўлар,
Шундан қаён тушса-да чин гоҳ мушку гоҳ анбар урар.

در فقر درویشی کند بر اختران پیشی کند

خاک درش خاقان بود حلقه‌ی درش سنجر زند

Фақр ичра дарвишлик қилар, юлдузлара пешлик қилар,
Хоки дари хоқон эди, лек ҳалқаси санжар урар.

از آفتاب مشتعل هر دم ندا آید به دل

تو شمع یان سر را بهل تا باز شمعت سر زند

Бул офтоби муштабил¹, ҳар дам нидо келгай, кўнгул,
Бу шамъни айла биҳил², т о шамълар ҳам сар³урар.

تو خدمت جانان کنی سر را چرا پنهان کنی

زر هر دمی خوشتر شود از زخم کان زرگر زند

Жононга хизмат этсангиз, бу бошни пинҳон этмангиз,
Ҳар лаҳза зар хуштар ўлар, захмин агар заргар урар.

دل بی خود از باده‌ی ازل می‌گفت خوش خوش این غزل

گر می فرو گیرد دمش این دم ازین خوشتر زند

Бехуд бўлиб майдан азал, хуш-хуш ўқийдир бу ғазал,
Гар чиқса бу дам шу нафас, ул дам яна хуштар урар.

¹ Шуълали, нури.

² -гуноҳдан ўтиш, афв этиш.

³ -сар-бош. Бу ўринда нарсанинг учи маъносида келган



ای دل فرو رو در غمش کالصبر مفتاح الفرج

تا رو نماید مرهمش کالصبر مفتاح الفرج

Эй, дил, етар чекма ғамин, “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”¹,
Юз кўрсатодур марҳами ”кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

چندان فرو خور آن دهان تا پيشت آيد ناگهان

كرسى و عرض اعظمش كالصبر مفتاح الفرج

Қилгил сукутким ончунон, қошингга келсин ногаҳон
Курсию арши аъзами “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

چندان شو از نور جهان تا تو شوى سور جهان

ايمن شوى از ماتمش كالصبر مفتاح الفرج

Нури жаҳондан шод бўл, сури жаҳон бўлгил ўзинг,
Ташвишга солмас мотами, “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

بارى دلم از مرد و زن بر کند مهر خويستن

تا عشق شد خال و عمش كالصبر مفتاح الفرج

Кўнгул юки – эру аёл, қилди унинг меҳрин малол,
То ишқ ўлди тоға-хол² “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

گر سینه آيينه كنى بى كبر و بى كينه كنى

در وى بيىنى هر دمش كالصبر و مفتاح الفرج

.....
¹ «Сабр мушкулотлар калитидир».
² Хола.

Сийнанг агар ойинадир, бекибру ҳам бекийнадир,
Унда кўрарсан ҳар дамин “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

چون آسمان گر خم دهی در امر و فرمان وارهی

زين آسمان و از خمش كالصبر مفتاح الفرج

Осмон каби бошингни сун, фармонига сўзсиз, нигун,
Қолгай бу осмону хама, “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

هم بجهی از ما و منی هم دیو را گردن زنی

در دست بیچی پرچمش كالصبر مفتاح الفرج

Ўзгил мену манлик билан, чопгил бу девни бўйнидан,
Илкиннга боғла парчамин “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

اقبال خویش آید تو را دولت به پیش آید تو را

فرخ شوی از مقدمش كالصبر مفتاح الفرج

Иқбол келгай ёнингга, давлат ёнашгай ёнингга,
Фаррух этодур мақдами “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

دیویست در اسرار تو کز وی نگون شد کار تو

بر بند این دم محکمش كالصبر مفتاح الفرج

Дев бор асрорингда ҳам, шундан хато корингда ҳам,
Боғла чунонам гарданин “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

دارد خدا خوش عالمی منگر درین عالم دمی

جز حق نباشد محرمش كالصبر مفتاح الفرج

Бордир Худо хуш олами, боқма бу оламга дами,
Йўқ Ҳақдан ўзга маҳрамаи “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

خامش بیان سیر مکن خامش که سر من لدن

چون میزند اندر همش كالصبر مفتاح الفرج

Жим бўл тилингни тий бутун, Хомушки “сирри мин ладун”³
Бир зарбда ургаи ҳаммани “кас-сабр мифтоҳ ул-фараж”.

.....

³ «Намл» сураси, 6-оят.



بیا ای راحت جانم تو را خانه کجا باشد؟

بیا ای درد و درمانم تو را خانه کجا باشد؟

Кел, эй кел, роҳати жоним, сенинг хонанг қаю ёнда?
Кел, эй кел, дарду дармоним, сенинг хонанг қаю ёнда?

تو منظوری و هم ناظر تو پنهانی و هم حاضر

رموزت را نمی دانم تو را خانه کجا باشد؟

Сен эй, манзуру ҳам нозир, сен эй, пинҳону ҳам ҳозир,
Рамузингни билодир ким, сенинг хонанг қаю ёнда?

مرا مهجور می داری ز غم در گریه و زاری

بگو ای ماه تابانم تو را خانه کجا باشد؟

Мени маҳжур айларсан, дилимни бунча доғлайсан,
Дегил, эй моҳи тобоним, сенинг хонанг қаю ёнда?

تویی هم جان و هم جانان تویی شاه همه خوبان

تو را خوانم تو را دانم تو را خانه کجا باشد؟

Сен эй жону сен эй, жонон, ҳама хўбларга сен султон,
Сени истаб нидо қилдим, сенинг хонанг қаю ёнда?

مسلسل زلف مشکینت بزد راه دل و دینم

تویی سلطان و جانانم تو را خانه کجا باشد؟

Мусалсал зулфи мушкининг аюрди дину жонимдан,
Сен, эй султонун жононим, сенинг хонанг қаю ёнда?

به بام عرش بر رفتم حدیث شوق تو گفتم

تو چون جانی و جانانم تو را خانه کجا باشد؟

Борибмен арш томидан, ҳадис сўйлаб шавқингдан,
Сен эй, жонимда жононим, сенинг хонанг қаю ёнда?

خمش کن شمس تبریزی ز چندین فتنه انگیزی

مرا برهان ز برهانم تو را خانه کجا باشد؟

Жим айла, Шамс Табризий, не қилди фитналар бизни,
Менга бурҳон, бурҳоним, сенинг хонанг қаю ёнда?



ما شما را نور مطلق دیده‌ایم

نور مطلق را همه حق دیده‌ایم

Сизни бизлар нури мутлақ англадик,
Нури мутлақни ҳама ҳақ англадик.

ما بر آن دریا که قعرش کس ندید

هستی خود را چو زورق دیده‌ایم

Қаърини ҳеч кимса кўрмас баҳрда¹

Ўзни айни кема, заврақ англадик.

جان خود را در فضای لایزل

ساغر پر می معلق دیده‌ایم

Жонимизни “ло язал”² осмонида,

Майли соғардек муаллақ англадик.

عاشق و معشوق را در هر دو کون

از جناب عشق مشتق دیده‌ایم

Ошиқу маъшуқни ҳар икки кавн,

Бул жаноби ишқи муштақ³ анладик.

رونق جان‌ها به جام راق است

ذوق‌ها از جام راق دیده‌ایم

.....

¹ денгиз

² пойдор, абадий

³ келиб чиққан

Жоми ровиқдан⁴ бу жонлар равнақи,
Завқларни жоми ровақ англадик.

هر مقيد را كه يابى در جهان
ما به چشم دوست مطلق ديدهايم

Ҳар муқайядни⁵ топарсан дуняда,
Бир нигоҳда дўсти мутлақ англадик.

جملهى ذرات مخلوقات را
ذکر گويان با انا الحق ديدهايم

Жумлайи зарроту махлуқотни
Зикр айтарда “Аналҳақ” англадик.

آفتاب و ماه را با نور شمس
بارها بى نور و رونق ديدهايم

Офтобу ойни Шамс нурисиз
Неча бор бенуру равнақ англадик.

.....

⁴ соф, латиф, равшан, ёруғ

⁵ бир нарсага боғланиб, банд қилинган



عاشقان مستاند و ما ديوانه ايم

عارفان شمعاند و ما پروانه ايم

Ошиқ ақли маст, биз девонамиз,
Ориф ақли шамъ, биз парвонамиз.

ما ز عقل خوشتن بيگانه ايم

لا جرم دردی کش ميخانه ايم

Ақлимиздан биз тамом бегонамиз,
Ложарам бир дурдкаши майхонамиз.

چون ندارم با خلاق الفتی

خلق پندارد که ما ديوانه ايم

Бу халойиқ бирла улфат бўлмадик,
Халқ дерларки тамом девонамиз.

در ازل دادند چون جام الست

تا ابد ما مست آن پيمانه ايم

Чун аласт жомин азалда бердилар,
То абад масти ўшал паймонамиз.

ما ز اغياران به کل فارغ شدیم

دایماً با دوست در یک خانه ايم

Фориғ ўлдик жумла ағёр ақлидан,
Доимо ул дўст ила ҳамхонамиз.

خير يادم در جهان افسانه شد

لاجرم ما فتنه‌ی افسانه‌ایم

Дуняда афсона бўлди номимиз,
Лоҷарам бу фитнада афсонамиз.

ظاهر سستی ما را خود مبین

در شکست نفس خود مردانه‌ایم

Суст деб зоҳирда бизни қойима,
Нафсни ўлдиргали мардонамиз.

صورت ما گر خراب آمد چه باک

در میان دام معنی دانه‌ایم

Сувратимиз гар хароб эрса, не бок,
Маъни доми ичра худди донамиз.

گر نگرود واقف اسرار ما

ز آنکه همچون گنج در ویرانه‌ایم

Бизни асрордан магар ғофил эсанг,
Ганж янглиғ манзили вайронамиз.

شمس تبریزی چه دانی سر عشق

بسته‌ی فتراک آن جانانه‌ایم

Шамс Табризий биларми ишқ сирин,
Банд этди бизни ул жононамиз.



عاشقی بر من تو را رسوا کنم

خان و مان تو همه یغما کنم

Менга ошиқсан, сени расво қилай,
Хону мониторингни ҳама яғмо¹ қилай.

صد هزاران خانه سازی در جهان

من تو را بی منزل و مأوا کنم

Неча юз минг хона солсанг даҳрда,
Мен сени беманзилу маъво қилай.

تا نگردد کار تو زیر و زبر

من کجا کار تو را زیبا کنم

Бўлмаса қилмишларинг зеру забар,
Мен нечун қилмишларинг зебо қилай.

زهر دادم نوش کردی غم مخور

من دهان تو پر از حلوا کنم

Заҳр бердим, нўш айла, ғам ема,
Мен сенинг оғзингни пурҳалво қилай.

در طبیعت بند کردم جان تو

بند چون من کرده ام من وا کنم

.....

¹ талон-торож

Мен табиатда этиб жонингни банд,
Ҳам ўзни бул банддан айро қилай.

عیسی ام این جان خاموش تو را

وقت شد تا بلبل گویا کنم

Ийсадирман, жони хомушингни мен,
Вақт бўлди, булбули гўё қилай.

شمس تبریزی در آمد در دلم

من دو عالم را پر از غوغا کنم

Шамс Табризий кириб кўнгул аро,
Энди икки олама ғавғо қилай.



عزم آن دارم که مهمانت کنم
جان و دل ای دوست قربانت کنم

Азмим ул, эй дўст, меҳмон айлайин,
Жону дилни сенга қурбон айлайин.
گر یقین دانم که بر من عاشقی
از جمال خویش حیرانت کنم

Менга ишқингни яқийн билсанг агар,
Ўз жамолим бирла ҳайрон айлайин.
گر تو افلاطون و لقمانی به علم
من به یک تعلیم نادانت کنم

Илмда Луқмону Афлотун эсанг,
Биргина таълим-ла нодон айлайин.
گر سر گنجی تو مار خفته ای
همچو مار خفته بی جانт کنم

Ганж уза уйқудаги аждар эсанг,
Ухлаган аждарни бежон айлайин.
کوه قافت را بسازم آس من
آب دارم چرخ گردانت کنم

Кўҳи Қофингни тегирмонтош этай,
Сув каби чарх ичра гардон айлайин.

خوش بگفتی شمس تبریزی سخن

نامه‌ی اسرار دیوانت کنم

Сўйладинг, эй Шамс Табрзий, расо,
Сир тўла мактуб ва девон айлайин.



عاشقى بر من پریشانتم

کم عمارت کن که ویرانتم

Менга ошиқсан, паришон айлагум,
Кам иморат тикла, вайрон айлагум.

گر تو صد خانه کنی زنبور وار

چون مگس بیخان و بی مانت کنم

Сен ари янглиғ агар юз хона сол,
Пашшадек бехону бемон айлагум.

تو بر آن که خلق مست تو شوند

من بر آن که مست و حیرانتم

Халқ сендан маст бўлсин – мақсадинг,
Мен сени сармасту ҳайрон айлагум.

چون خلیلی هیچ از آتش مترس

من ز آتش صد گلستانتم

Қўрқма оташдан Халилдек ҳеч қачон,
Мен оловдан юз гулистон айлагум.

گر که قافی من تو را چون آسیا

آورم در چرخ گردانتم

Кўҳи Қоф бўлсанг агар, мен – осие¹,
Келтириб чарх ичра гардон айлагум.

تو به دست من چو مرغ مردهای

سایدم من دام مرغانت کنم

Сен менинг илкимда мурда қуш каби,
Овчиман мен доми зиндон айлагум.

ای صدف چون آمدی در بحر ما

چون صدفها گوهر افشانت کنم

Эй, садаф, келдингми дарёмизга сен,
Чўх садафдек гавҳарафшон айлагум.

.....

¹ тегиримон

بر گلویت تیغها را دست نیست

گر چو اسماعیل قربانت کنم

Тийғлар топмас томоғинг сори йўл,
Гар чу Исмойил қурбон айлагум.

دامن ما گیر اگر تر دامنی

تا چو مه پر نور دامانت کنم

Доманимдан тут агар нам доманинг,
Токи ойдек нурли домон айлагум.

خواه حجت گو و خواهی تو مگو

در دلالت عین برهانت کنم

Хоҳ ҳужжат де, хоҳи демагил,
Мен далил-ҳужжатда бурҳон айлагум.

خواه گو لا حول خواهی خود مگو

چون شهب لا حول شیطانت کنم

Хоҳи “ло ҳавла” дею, хоҳ демагил,
Чун шаҳоб², ло ҳавла, шайтон айлагум.

من همایم سایه گردم بر سرت

تا که افریدون و سلطانت کنم

Мен – Ҳумоман, соя солгум бошинга,
Токи Африду³ султон айлагум.

چند باشی خود اسیر این و آن

گر برون آیی ازین آنت کنم

Неча ул-булларга бўлгайсан асир,
Гар бурун чиқсанг ўшал он айлагум.

هین قرائت را کنون خاموش باش

گر بخوانم عین قرآنت کنم

Бул қироатга бу кун хомуш бўл,
Гар ўқисанг айни Қуръон айлагум.

غیرتم آمد ز غیرم چشم دوز

ورنه چون پروانه بریانت کنم

Ғайратим келмакда, ғайридан чекин,
Йўқса чун парвона бирён айлагум.

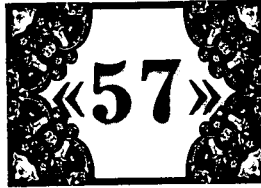
شمس تبریزی طیبب تو منم

دردمندی تا که درمانت کنم

Шамс Табризий табибинг мен ўзим,
Дардмандсен, кел, дармон айлагум.

² Шайтонни даф қилувчи ёрқин учар юлдуз

³ Фаридун-Эрон шоҳларидан бири



ز لعلت مایه‌ی جان آفریدند

ز چشمت عین اعیان آفریدند

Лабингдан мояи жонни яратди,
Кўзингдан айни аъённи яратди.

چو عكسى از رخت بر روضه افتاد

میان روضه رضوان آفریدند

Юзингдан равзага тушди акслар,
Арода равза ризвонни яратди.

گل رخسار تو چون روی بنمود

هزاران مرغ خوشخوان آفریدند

Юз очгач гул юзинг рухсори чандон,
Неча минг мурғи хушхонни яратди.

میان باغ امکان پیش از امکان

تو را سرو خرامان آفریدند

Бу имкон боғида имкондан аввал,
Сени – сарви хиромонни яратди.

مرا روز ازل درد تو دادند

ز وصلت نیز درمان آفریدند

Азалда бердилар дардингни менга,
Бироқ васлингни – дармонни яратди.

میان خط لبث را چون بدیدند

به ظلمت آب حیوان آفریدند

Лабингни кўрдилар бир хат ичинда,
Магарки оби ҳайвонни яратди.

چو بگشودند از هم گیسویت را

جهان جان پریشان آفریدند

Сочингни сочдилар сим-сим ва сим-сим,
Бу жонни – бир паришонни яратди.

خطت چون سر در آورد از جوانب

گل و گلزار و ریحان آفریدند

Жавонибдан хатинг ташланди кўзга,
Гулу гулзору райҳонни яратди.

چکید از عارضت یک قطره ژاله

از آن یک قطره عمان آفریدند

Томибдир оразингдан қатра жола,
Ўшал томчидан уммони яратди.

ز روی و موی تو رمزی نمودند

به عالم کفر و ایمان آفریدند

Сенинг рўйинг ва мўйинг рамзидир бу –
Заминда куфру иймонни яратди.

نقاب از زلف بر رویت کشیدند

شب هجران و هجران آفریدند

Ниқоб зулфинг била тутмиш юзингни,
Шаби ҳижрон ва ҳижронни яратди.

برای اعتکاف آستانش

مه و خورشید و کیوان آفریدند

Унинг останасида эътикоф деб,
Ою хуршиду кайвонни яратди.

جهانی را بر او انگیز کردند

چو او را مرد میدان آفریدند

Жаҳонни унга бермишлар бутунлай,
Унингдек марди майдонни яратди.

چو بنمود او رخ انوار گستر
مه و خورشید رخشان آفریدند

Юзи анворини кўрсатгани он,
Ою хуршиди рахшонни яратди.

چو بر صحرای امکان بر گذشتند
ظهوری بهر امکان آفریدند

Ўтиб саҳройи имкондан пиёда,
Зухур бўлсин деб имконни яратди.

یکی در باغ امکان بر گذشتند
هزاران سرو بستان آفریدند

Бири ўтди бу имкон боғи ичра,
Неча бир сарви бўстонни яратди.

برای آن گل بی برگ صد برگ
دو عالم را گلستان آفریدند

Ўшал беварг садбарг гул ҳақи деб,
Ики олам – гулистонни яратди.

چو بر خود حسن خود را جلوه دادند
از آن یک جلوه انسان آفریدند

Ўзига ҳуснини қилдирди жилва,
Ўшал бир жилва инсонни яратди.

هزارش یوسف مصری مقید
در آن چاه زنخدان آفریدند

Неча Юсуфи Мисрийни қилур банд,
Неча чоҳи занахдонни яратди.

ز رویش پرتویی در عالم افتاد
سهیل و ماه تابان آفریدند

Юзидан тушди оламга тажаллий,
Суҳайлу моҳи тобонни яратди.

نظر بر قامت زیباش کردند
هزاران سرو و بستان آفریدند

Боқиблар қомати зебосига, ваҳ,
Неча минг сарви бўстонни яратди.

برای خوان فضل بی کرانش

جهانی خلق مهمان آفریدند

У дастурхон ёзиб ишқ оламида,
Бутун бир халқ – меҳмонни яратди.

چو پنهان بود یک چندی به بویش

مسیح و ابن عمران آفریدند

Бўйидан неча кимса эрди пинҳон,
Масиҳу ибн Имронни яратди.

چو بحر رحمتش را ژرف دیدند

بسی کفران و عصیان آفریدند

Кўриб тубсиз бу раҳмат денгизини,
Басе куфрону исённи яратди.

یکی را کافر بد کیش کردند

یکی دیگر مسلمان آفریدند

Бирини кофари бадкеш қилди,
Бу ёнда бир мусулмонни яратди.

به کنج سینه شمس الدین حق را

هزاران گنج پنهان آفریدند

Юраклар буржида Шамсидини Ҳақ
Мисоли ганжи пинҳонни яратди.



چون خانه روی ز خانهی ما

با آتش و با زبانهی ما

Гар хона борурсан хонамиздан,

Ҷам оташу ҷам забонамиздан.

با رستم زال تا نگویی

از رخس و ز تازیانهی ما

Ул Рустами Золга ҳеч демаким,

Рахш отию тозиёнамиздан.

زیرا جز صادقان ندانند

مکر و دغل و بهانهی ما

Содиқ кишилар билар бу сирни,

Макру дағалу баҳонамиздан.

اندر دل هیچ کس ننگنیم

چون در سر اوست شانهی ما

Сифмасмиз бировнинг кўнглига ҳеч,

Топ бошида бизни шонамиздан.

هر جا پر تیر او ببینی

آن جاست یقین نشانهی ما

Ҷар ерда унинг қушларидан пар,

Ул ерда яқин нишонамиздан.

از عشق بگو که عشق دامست

زنهار مگو ز دانه‌ی ما

Ишқдан гапир-эй, ки Ишқ домдир,
Зинҳор демагил донамиздан.

با خاطر خویش تا نگویی

ای محرم دل فسانه‌ی ما

Ўз хотиринг ҳаққи айтма бир сўз,
Эй, маҳрами дил, фасонамиздан.

گر تو بچنینه‌ای بگویی

والله که تویی چنانه‌ی ما

Айтсанг гар бир жанинага¹ сир,
Валлоҳки, топ жинонамиздан².

اندر تبریز بد فلانی

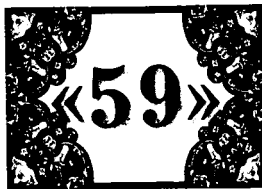
اقبال دل فلانه‌ی ما

Табриз аро фалончи баддир,
Иқбол дили фалонамиздан.

.....

¹ она қорнидаги чақалоқ

² Жаннат



برای تو فدا کردیم جانها

کشیده بهر تو زخم زبانها

Фидо қилдик сени деб неча жонлар,

Чекиб сен деб неча захми забонлар.

شنیده طعن‌های همچو آتش

رسیده تیر کاری زان کمانها

Эшитдик мисли оташ таъналарни,

Ўқ отди кўксимиз узра камонлар.

اگر دل را برون آریم پیشت

ببخشایی بر آن پر خون نشانها

Агар кўнгилни қилсак тилка-пора,

Намоён бўлгай ул қонли нишонлар.

اگر دشمن تو را از من بدی گفت

مها دشمن چه گوید جز چنانها

Агар душман ёмон деб айтса бизни,

Маҳим, душман, ахир, шундай ёмонлар.

بیا ای آفتاب جمله خوبان

که در لطف تو خندد لعل کانها

Кел, эй, бор яхшиларнинг офтоби,

Сенинг лутфинг-ла яшналар лаъл конлар.

که بی تو سود ما جمله زیانست

که گردد سود با بودت زیانها

Сенингсиз судимиз бори зиёнدير،

Сенинг-ла суд ўлар жумла зиёнлар.

گمان او بسستش زهر قاتل

که در قند تو دارد بد گمانها

Гумони заҳри қотилдир уларнинг،

Сенинг қандингни қилгай бадгумонлар.



از دور بدیده شمس دین را
فخر تبریز و رشک چین را

Олисда кўриб Шамсидинни,
Табриз фахри, рашки Чинни,
Ан چشم و چراغ آسمان را
Ан زنده کنندهی زمین را

Ул чашми чароғи осмондир,
У қайта тирилтирар заминни.
ای گشته چنان و آن چنان تر
هر جان که بدیده او چنین را

Эй, асли чунону ончунонроқ,
Ҳар жонки кўродир у чунинни.
این گفتن بود و ناگهانی
از غیب گشاد او کمین را

Бундан сўз очар эрди баногоҳ,
Гайбдан очибон келди каминни.
آتش در زد بهست بنده
وز بیخ بکنند کبر و کین را

Оташ қўйибон банду бандга,
Илдиздан кўпорди кибру кинни.
بی دل سیاهی لاله زان می
سر مست بکرد یاسمین را

Фоний бўлиб ул фано майидан,
Сармаст қилди ёсаминни.
در دامن اوست عین مقصود
بر ما بفشاند آستین را

Мақсуди айн унинг бариди,
Бизларга қоқибдир остинни¹.

.....
¹ этак, енг.

شاهی که چو رخ نمود مه را

بر اسب فلک نهاد زین را

Ойга юзини бурди ўшал шоҳ,
Осмон саманига урди зинни².

بنشین کژ و راست گو که نبود

همتا شه روح راستین را

Каж-ростини сўйлагилки йўқдир,
Шоҳ руҳи каби йўқ ростини³.

والله که ازو خبر نباشد

جبریل مقدس امین را

Валлоҳки, йўқ хабар у Зотдан, –
Жибрийли муқаддасу аминни.

حالی چه زند به قال آورد

او چرخ بلند هفتمین را

Ҳолини кўриб тилга кирибдир,
Еттинчи фалакда ҳамнишини.

چون چشم دگر درو گشادیم

یک جونخریم ما یقین را

Буткул ўзга бир нигоҳ-ла боқдик,
Бир арпага олмайин яқинни.

آوه که بکرد بازگونه

آن دولت وصل پوستین را

О ваҳки, тамом янгича қилмиш,
Ул давлати васл пўстинни.

ای مطرب عشق شمس دینم

جان تو که بازگو همین را

Эй, мутриби Ишқ, Шамсидинмен,
Жон, сўйла яна ушбу гапимни.

چون می نرسم به دست بوشش

بر خاک همی زنم جبین را

Эт бирла қўлига етмасам гар,
Тупроққа урарман бу жабинни⁴.

.....

² эгар

³ тўғрисини, чинини

⁴ пешана, манглай



سليمانا بيار انگشتری را

مطیع و بنده کن دیو و پری را

Сулаймоно, бер-эй, ангуштарини¹,
Қилиб банда бу деву бу парини.

بر آر آواز ز دُوها عَلیٰ

منور کن سرای ششدری را

Чиқар овоз, чиқар олий садолар,
Мунаввар қил, сарою кўшқларини.

بر آوردن ز مغرب آفتابی

مسلم شد ضمیر آن سری را

Чиқарди офтоб Мағриб томондан,
Мусаллам айлади қиссаларини.

بدین سان مهتری باید هر آن کس

که بهر حق گذارد مهتری را

Бўлар меҳтар магар шу бандалиқдан,
Агар Ҳақ деб қўёлса меҳтарини.

بنه بر خوان جفان کالجوابی

مکرم کن نیاز مشتری را

Бу дастурхон эса жонингни тиккил,
Муқаррам қил ниёзи муштарийни.

بکاسی کاسه ی سر را طرب ده

تو کن مخمور چشم عبهری را

Бу бошлар косасига қуй тарабни,
Қил-эй, махмур бу чашми абҳарийни²

ز صورت های غیبی پرده بردار

کسادى ده نقوش آزرى را

.....

¹ узук

² наргис, ёсуман

Қўтар парда ўшал ғайб юзларидан,
Касод айла нуқуши озарийни.

ز چاه و آب چه رنجور گشتيم

روان کن چشمه های کوثری را

Чекиб заҳмат бу сув ва чоҳ ичинда,
Равон қил чашмасорлар Кавсарини.

دلا در بزم شاهنشاه در رو

پذیرا شو شراب احمری را

Шаҳаншоҳ базмига боргил, юрагим,
Кутиб интиқ шароби аҳмарийни.

زر و زن را به جان میپرست زیرا

برین دو دوخت یزدان کافری را

Зару завжангга жон бирла сиғинма,
Бу икки дўстда топ кофарийни.

جهاد نفس کن زیرا که اجری

برای این دهد شه لشکری را

Жиҳод қил нафс бирлан, чунки дерлар,
Бу жангга шоҳ бергай лашкарини.

دل سیمین بری کز عشق رویش

ز حیرت کم کند زر هم زری را

Юзининг Ишқида сийимин бу диллар,
Қилур ҳайратда камзар заргарини.

بدان دریا دل کز جوش و نوشش

بدست آورد گوهر گوهری را

Дили дарё ўшал жўшу хурушда
Киритди қўлга гавҳар гавҳарини.

که باقی غزل را تو بگویی

برشک آری تو سحر سامری را

Ғазалнинг охирини куйлагил сен,
Қилурсан мот сеҳри Сомирийни³.

خمش کردم که پایم گل فرو رفت

تو بگشا پر نطق جعفری را

Хамўш ўлдим, оёғим лойга ботди,
Қанотин ёз бу нутқи жаъфарийни.

.....

³ афсонавий сеҳргар



خبر کن ای ستاره یار ما را

که دریابد دل خون خوار ما را

Хабар қил, юлдузим, ул ёримизни,
Тушунсин бу дили хунхоримизни.

خبر کن آن طبیب عاشقان را

که تا شربت دهد بیمار ما را

Табиблар ошиғига қил хабарким,
Гулоб-ла сийласин беморимизни.

بگو شکر فروش شکرین را

که تا رونق دهد بازار ما را

Ўшал шаккарфуруш шаккарга айтгил,
Ки равнақ айласин бозоримизни.

اگر در سیر بگردانی دل خود

نه دشمن بشنود اسرار ما را

Юрагинг бошим узра чарх урсин,
Фанимлар билмагай асроримизни.

پس اندر عشق دشمن کام مردم

که دشمن می نپرسد کار ما را

Фанимлар ишқида сўнг ком бўлгум,
Ки душман сўрмагайдир коримизни.

اگر چه دشمن ما جان ندارد

بسوزان جان دشمن دار ما را

Агарчи душманимнинг жони йўқдир,

Ёқиб кет жони душмандоримизни.

اگر گل بر سرستت تا نشویی

بیار و بشکفان گلزار ما را

Магар гулни юволмассан танангда,

Келиб кўргил ажаб гулзоримизни.

بیا ای شمس تبریزی نیر

بدان رخ نور ده دیدار ما را

Кел, эй табризлик Шамс ёнимизга,

Кўзинг нури-ла ёрит дийдоримизни.



من دلغ گرو کردم عریان خراباتم

خوردم همه رخت خود مهمان خراباتم

Мен далқ¹ гарав қилдим, урёни хароботмен,
Ҳаққимни едим буткул меҳмони хароботмен.

ای مطرب زیبا رو دستی بزن و برگو

تو آن مناجاتی من آن خراباتم

Зебо юзли, эй мутриб, бармоғинг чекиб куйла,
Сен асли «Муножот»сен, оҳанги хароботмен.

خواهی که مرا بینی ای بسته‌ی نقش من

جان را نتوان دیدن من جان خراباتم

Кўрмакни гар истарсен, эй нақши тани гулгун,
Жонни кўриб бўлмайдир, мен жони хароботмен.

نی مرد شکم خوارم نی درد شکم دارم

زین مایده بیزارم بر خوان خراباتم

На қорним маним қадрим, на қорним эрур дардим,
Моидадан² безормен, пурхони хароботмен.

من همدم سلطانم حقا که سلیمانم

کلی همه ایمانم ایمان خراباتم

Мен ҳамдами султонмен, ҳаққоки Сулаймонмен,
Кулли ҳама иймонмен, иймони хароботмен.

.....
¹ Дўстим, дарвешлар жамоаси
² Дастурхон

با عشق درین پستی کردم طرب و مستی

گفتم چه کسی گفتا سلطان خراباتم

Бир ишқ ила бу пайтда қилдим таробу мастлик,
Сўрдимки: «Дегил?» Айтди: «Султони хароботмен».

هر جا كه همی باشم همكاسه‌ی او باشم

هر گوشه كه می‌گردم گردان خراباتم

Ҳар жойдаки мен бўлсам, ҳамкосаси бўлмишман,
Ҳар гўшада айландим, ҳайрони хароботмен.

گویى بنما معنی برهان چنین دعوی

روشنتر ازین برهان برهان خراباتم

Дерсан: «Қани ул маъно? Ҳарчанд қиласен даъво?
Келтир ва ё бир бурҳон!» Бурҳони хароботмен.

گر رفت زر و سیمم با سینہ‌ی سیمینم

ور بی سر و سامانم سامان خراباتم

Ғар кетди зару сиймим, ул сийнаси сийминим,
Ҳам бесару сомоним, сомони хароботмен.

ای ساقی جان جانی شمع دل ویرانی

ویران دلم را بین ویران خراباتم

Эй, соқийи жон, жонсен, шамъи дили вайронсен,
Вайрон бу дилимни кўр, вайрони хароботмен.

گویى كه تو را شیطان افكند درین ویران

خوبی ملك دارد شیطان خراباتم

Дерсанки: «Сени шайтон этмиш бу қадар вайрон»,
Хўбликда, ахир, ҳурдир, шайтони хароботмен.

هر گه كه خمش باشم من خم خراباتم

هر گه كه سخن گویم دربان خراباتم

Ҳар гоҳки Ҳомуш бўлсам мен хуми хароботнинг,
Ҳар гаҳки лабим очсам, дарбони хароботмен!



لب را تو بهر بوسه و هر لوت میالا

تا از لب دلدار شود مست و شکر خا

Лаб тутма ҳама бўсаю ҳар Лутга мабодо,
Дилдор лаби ташна эрур маст, шакархо.

تا از لب تو بوی لب غیر نیاید

تا عشق مجرد شود و صافی و یکتا

Ул ғайр лабин бўйи дудоғингда йўқолсин,
То ишқ мужаррад ўлубон софию якто.

می دانک حدث باشد جز نور قدیمی

بر مزبله ی پر حدث آن گاه تماشا

Билгилки, ҳадасдир бари, бир нур қадимдур,
Учгил, бу ҳадас шевасини қил тамошо.

آن گه که فنا شد حدث اندر دل پاییز

رست از حدثی و شود او چاشنی افزا

Ул дамки фано ўлди ҳадас полиз ичинда,
Ўсди у ҳадасдан-да чиқиб бўлди муалло.

تا تو حدثی لذت تقدیس چه دانی

رو از حدثی سوی تبارک و تعالی

Сен не биласан лаззати тақдисни, ҳадассен,
Боргил бу ҳадасдан, то Таборак ва Таъоло.

زان دست مسیح آمد داروی جهانی

کو دست نگه داشت ز هر کاسه‌ی سیکبا

Бу аҳли жаҳон топти Масиҳ илкида имкон,
Борми яна бир қўл бу заҳар косага танҳо.

از نعمت فرعون چه موسی کف و لب شست

دریای کرم داد مر او را ید بیضا

Мусо юзини бурдию Фиръавн тузидан,
Дарёйи карам берди унга ул яди байзо.

خواهی که ز معده و لب هر خام گریزی

پر گوهر و رو تلخ همی باش چو دریا

Ҳар хом лабидан қочар истарсан агар сен,
Гавҳар тўла, лек талх бўлиб ол, чу дарё.

هین چشم فرو بند که آن چشم غیورست

هین معده تهی دار که لوتیست مهیا

Бу кўз ғаюр кўзи, яширгил назарингни,
Лабларни яширгилки эрур Лут муҳайё.

سگ سیر شود هیچ شکاری بنگیرد

کز آتش جو عست تک و گام تقاضا

Ит тўйса сира бормагай у ов кегидан,
Очлик аташидур қиладур ком тақозо.

کودست و لب پاک که گیرد قدح پاک؟

کو صوفی چالاک که آید سوی حلوا؟

Ким пок қадаҳни лабию илкига олгай?
Қайда ўша сўфийки олиб тотса бу ҳалво?

بنمای ازین حرف تصاویر حقایق

یا من قَسَمَ الْقَهْوَةِ وَالْكَاسِ عَلَيْنَا

Уққил бу ҳарфимда ҳақиқатни саросар,
Ё ман қасам ал қаҳвата вал каъса алайно.



ز بهر غیرت آموخت آدم اسما را

ببافت جامع کل پرده‌های اجزا را

Башар ғайрат учун ўрганди осмонларда асмони,
Олиб юздан ниқобу пардасини кулли ажзони.

برای غیر بود غیرت و چو غیر نبود

چرا نمود دو تا آن یگانه یکتا را

Бу ғайрат ғайр учун эрди, вагарна не сабаб одам,
Қилиб икки, деди – бу иккидир, у тоқу яктони.

دهان پر است جهان خموش را از راز

چه مانعست فصيحان حرف پيما را

Жаҳон – хомуш, оғизлар тўлди оху нолаю зорга,
Не бўлди монеъи, айт, ул фасеҳи ҳарфпаймони.

به بوسه‌های پيایی ره دهان بستند

شکر لبان حقایق دهان گویا را

Ўпиблар басма-бас лабдан тўсиб оғзини дилдорнинг,
Шакарлаблар этибдир маҳв ҳақойиқ ҳамда гўёни.

گاهی ز بوسه‌ی یار و گهی ز جام عقار

مجال نیست سخن را نه رمز و ایما را

Ғаҳи ёр бўсасидан гоҳи ул паймонаю жомдан,
Мажоли қолмади сўзу рамузлар бирла иймони.

به زخم بوسه سخن را چه خوش همی شکنند

بفتنه بسته ره فتنه را و غوغا را

Агарчи бўса захми бирла хушдир сўзни синдирмоқ,
Тўсиб роҳини фитна бирла фитна суру ғавғони.

چو فتنه مست شود ناگهان بر آشوبند

چه چیز بند کند مست بی محابا را

Агар маст бўлса фитна ногаҳон қўзғатсалар жойдан,
Ким охир айлагайдир банд бўйла масту расвони.

چو موج پست شود کوهها و بحر شود

که بیم آب کند سنگهای خارا را

Сўниб мавж, бўлди пайдо тоғ-тошлар ҳамда денгизлар,
Яна сув қутқусидан қўрқитар ким санги хорони?

چو سنگ آب شود، آب سنگ پی می‌دان

احاطت ملک کامکار بینا را

Агар тош сув бўлиб, сувларга дўнса тош, ҳушёр бўл,
Қилиблар эҳтиёт молику мулку бахти бийнони.

چو جنگ صلح شود، صلح جنگ پس می‌بین

صناعت کف آن کردگار دانا را

Бўлиб сулҳ жанглар, жанг бўлса сулҳ, сен унда кўр ошкор,
Синоат қўлларини Кирдикор у шоҳи донони.

بیوش روی که روپوش کار خوبانست

زیون و دست خوش و رام یافتنی ما را

Юзин ёпгилки ёпмоқ аслида хўблар шиоридир,
Забун ҳол, хаста, абгор бир ғарибу хор инсонни.

حریف بین که فتادی تو شیر با خرگوش

مکن مبند بکلی ره مواسا را

Тушиб қолсанг мабодо сен қуёну шер аросига,
Қўйиб бер, раҳм қилма на қуёну на арслонни.

طمع نگر که منت پند می‌دهم که مکن

چنان که پند دهد نیم پشه عنقا را

Тамаъ қилма, уқиб ол пандни, миннат эшитгайсан,
Чунончи, панд берар баъзида пашша мурғи анқони.

چنانک جنگ کند روی زرد با صفرا

چنانکه راه ببندد حشیش دریا را

Чунончи, юзи сориг юзи сафро бирла жанг қилгай,
Чунонки, гоҳида хаслар тўсар қудратли дарёни.



چند گریزی ز ما چند روی جا به جا

جان تو در دست ماست همچو گلوی عصا

Биздан қочурсан неча? Ахтариб мудракка жой,
Жонинг қўлимиздадир тутганимиздек асо.

چند بکردی طواف گرد جهان از گزاف

زین رمه‌ی پر ز لاف هیچ تو دیدی وفا

Неча қилурсан тавоф? Дунё риёю газоф¹,
Бу подадан ҳеч замон кўрдими кимдир вафо?

روز دوسه‌ای ز حیر گرد جهان گشته گیر

همچو سگان مرده گیر گرسنه و بی‌نوا

Икки-уч кун, бенаво, қилдингу кайфу сафо,
Лошахур итдек кейин оч қоласан ҳам гадо.

مرده دل و مرده جو چون پسر مرده شو

از کفن مرده‌ایست در تن تو آن قبا

Мурдадилу мурдахўр, худ мурдашўй ўғлидур,
Мурда кафанлигидан эгнингдаги бу қабо.

زنده ندیدی که تا مرده نماید تو را

چند کشی در کنار صورت گرمابه را

Бу тириклар сенга ҳеч кўринмасми мурдадек,
Барчаси суврат эрур, нега бунча иддао?

.....

¹ Елғон, лоф.

گویی که زر کهن من چه کنم بخش کن

من به سما می‌روم نیست زر آن جا روا

Этагинг тўла сапол, олдингда ҳам зару мол,

Мен кетарман самога, зар унда келмас раво.

جغد نه ای بلبلی از چه در این منزلی

باغ و چمن را چه شد سبزه و سرو و صفا

Чуғз эмас, булбулсен, нечун бунда манзилинг?

Боғу чаман не бўлди? Сабзаю сарву сабо?..



ای که به هنگام درد راحت جانی مرا
وی که به تلخی فقر گنج روانی مرا
Дард чекар чоғима роҳати жоним маним,
Фақру ғариб чоғима ганжи равоним маним.
آن چه نبردست و هم عقل ندیدست و فهم
از تو به جانم رسید قبله ازانی مرا
Ул неки билмас биров, билмамиш ақлу хирад,
Жонима келди етиб қибла азоним маним.
از گرمт من بناز می نگریم در بقا
کی بفریبید شها دولت فانی مرا
Ноз этаман лутфинга, элтади олис бақо,
Алдамас ҳеч кимни шоҳ, давлати фоним маним.
نعمت آن کس که او مزدهی تو آورد
گر چه بخوابی بود به ز اغانی مرا
Раҳмат ўшал кимсақим келтирур муждангни у,
Уйқуда бўлсанг-да, эй қуввати жоним маним.
در رکعات نماز هست خیال تو شه
واجب و لازم چنانک سبع مشانی مرا
Ҳар рақъатда намоз чоғи хаёлинг сенинг,
Вожибу лозим эрур сабъи машоним¹ маним.
در گنه کافران رحم و شفاعت تو راست
مهتری و سروری سنگ دلانی مرا
Кофир элин юзида раҳму шафоат сенинг,
Меҳтару Сарвар Ўзинг санги далоним маним.
گر گرم لایزال عرضه کند ملکها
پیش نهد جمله ای کنز نهانی مرا
Гар Карами Ло Язол айтса малаклар тамом,
Элтадилар жамба-жам канзи³ ниҳоним маним.

.....
¹ «Фотиҳа» сураси.

سجده کنم من ز جان روی نهم من به خاک

گویم ازین‌ها همه عشق فلانی مرا

Сажда қилиб жон ила, юз қўяман хок уза,
Дерманки бундан гўзал Ишқи фалоним маним.

عمر ابد پیش من هست زمان وصال

زانک ننگجد در و هیچ زمانی مرا

Умри абад олдима, бор замони висол,
Сигмагай унга сира ҳеч замоним маним.

عمر اوانیست و وصل شربت صافی در آن

بی تو چه کار آیدم رنج اوانی مرا

Умр авондир, васл шарбати софий эрур,
Сенсиз не ишга ярар ранжи авоним маним.

بیست هزار آرزو بود مرا پیش از این

در هوسش خود نماند هیچ امانی مرا

Оҳ, неча бир орзу бор эди бундан бурун,
Қолмади орзусида ҳеч амоним маним.

از مدد لطف او ایمن گشتم از آنک

گوید سلطان غیب لیست ترانی مرا

Лутфи мадад айлади, эмин ўлибди бу ҳол:
Сўйласа султони ғайб «Ласта Тароний»⁴ маним.

گوهر معنی اوست پُر شده جان و دلم

اوست اگر گفت نیست ثالث و ثانی مرا

Гавҳари маъни билан тўлди бу жону дилим,
Ўзи эрур, айтса йўқ солису⁵ соним⁶ маним.

رفت وصالش به روح جسم نکرد التفات

گر چه مجرد ز تن گشت عیانی مرا

Васли кетиб руҳ ила, илтифот қилмай жисм,
Гарчи мужаррад бу тан бўлди аёним маним.

پیر شدم از غمش لیک چو تبریز را

نام بری، بازگشت جمله جوانی مرا

Ғуссасида пирмен, лек бу Табризни,
Эсласанг қайтиб келар жумла жавоним маним.

³ Ганж, хазина.

⁴ «Мени кўра олсанг эди».

⁵ Уч

⁶ Икки



سر بر گریبان درست صوفی اسرار را

تا چه بر آرد ز غیب عاقبت کار را

Боши яқосиндадир сўфийи асрорни,

Ғайбада қилгай у ҳал оқибати корни.

می که بخمّ حقست راز دلش مطلقست

لیک برو هم دقست عاشق بیدار را

Майки хуми Ҳақдир у, розлари Мутлақдир у,

Лек унга улфатдир у ошиқи бедорни.

آب چو خاکی بده باد در آتش شده

عشق بهم بر زده خیمه این چار را

Сой суви тупроқдадир, бод-да оташдадир,

Ишқ қилиб жамъу фасл унсури бу чорни.

عشق که چادرکشان در پی آن سرکشان

بر فلک بی نشان نور دهد نار را

Ишқ уриб хаймалар, ошиқи бечоралар,

Бенишон осмон уза нур қилиб норни.

حلقه‌ی این در مزن لاف قلندر مزن

مرغ نه ای پر مزن قیر مگو قار را

Қоқма эшик ҳалқасин, айтма қаландар сасин,

Қоқма қанот бу эмас, қийр¹ дема қорни.

.....

¹ 0

حرف مرا گوش کن بادهی جان نوش کن

بی خود و بی هوش کن خاطر هشیار را

Ёр мени гўш қил, бодаи жон нўш қил,

Беҳуду беҳуш қил хотири ҳушёрни.

پیش ز نفی وجود خانهی خمار بود

قبله‌ی خود ساز زود آن در و دیوار را

Бошда, билинг, бу вужуд хонаи хуммор эди,

Қибла қил ўзингга тез бу дару деворни.

مست شود نیک مست از می جام الست

پر کن از می پرست خانه‌ی خمار را

Маст этиб, эй нек маст, бу майи жоми аласт,

Тўлдириб қўй, майпараст, хонаи хумморни.

داد خداوند دین شمس حقست این ببین

ای شده تبریز چین آن رخ گلنار را

Борди Худованди дин, Шамс Ҳақдир яқийн,

Эй, бўлиб Табриз Чин ул рухи гулнорни.



با آنک می‌رسانی آن باده‌ی بقا را

بی تو نمی‌گوارد این جام باده ما را

Агарчи етказурсан ул бодаи бақони,
Сенсиз нетарман, эй жон, бу бодаю бу жомни.

مطرب قدح رها کن، زین گونه ناله‌ها کن

جانا یکی بها کن، آن جنس بی‌بها را

Мутриб қадаҳни жо қил, сўнг бўйла нолалар қил,
Жоним, бирор баҳо қил бу жинси бебаҳони.

آن عشق سلسلت را وان آفت دلت را

آن چاه بابلت را وان کان سحرها را

Ул Ишқи силсилингни, ул офати дилингни,
Ул чоҳи булбулингни, ул махзани ниҳонни.

باز آر بار دیگر تا کار ما شود زر

از سر بگیر از سر آن عادت وفا را

Келтир яна бирор бор, то коримиз бўлиб зар,
Тарк айлагил муқаррар ул одати вафони.

دیو شقا سرشته، از لطف تو فرشته

طغرای تو نبشته، مر ملکیت صفا را

Девн шақо яралди, лутфинг сенинг малақдир,
Туғронг сенинг ёзилди ул мулқати сафони.

در نورت ای گزیده، ای بر فلک رسیده

من دمبدم بدیده انوار مصطفا را

Нурингда, эй улуғвор, эй осмондаги ёр,
Кўрдим юзингда ошкор анвори мустафони.

چون بسته گشت راهی شد حاصل من آهی

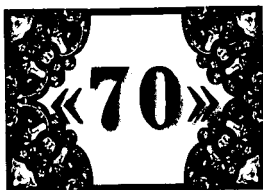
شد کوه همچو گاهی از عشق کهربا را

Банд ўлди чун йўлим ҳам, «оҳ» ўлди ҳосилим ҳам,
Хас ўлди тоғ кўргач ул Ишқи қаҳрабони.

از شمس دین چون مه، تبریز هست آگه

باشنو دعا و گه گه آمین کن این دعا را

Ул Шамси дин чу ойдир, Табризга чиройдир,
Тингла дуони гоҳ-гоҳ «омин» де бу дуони.



شهوٲ كه با ٲو رانند صد ٲو كنند جان را

چون با زنى برانى سستى دهد ميان را

Шахватки сенда оққай яратар юзта жонни,
Гар сен хотинга қуйсанг беҳол қилар миённи.¹

زيرا جماع مرده تن را كند فسرده

بنگر به اهل دنيا درياب اين نشان را

Зеро, жимоъ ўликдир, танни қилар ўлимтик,
Дунёнинг ҳолига боқ, англагил бу нишонни.

ميران و خواجگانشان پژمرده است جانشان

خاك سياه بر سر اين نوع شاهدان را

Мирлар ва хожагонлар пажмурдадир бу жонлар,
Бошга урарми кимдир бул навъ шоҳидони.

در رو به عشق دينى تا شاهدان ببينى

پر نور كرده از رخ آفاق آسمان را

Бор, диний Ишқ сори шоҳиддир унда бори,
Нурга кўмиб яшарлар офоқи осмонни.

بخشد بت نهانى هر پير را جوانى

زان آشيان جاني اينست ارغوان را

Бахш этар бут ниҳон-да, не пирлар жавон-да,
Ул ошёни жондан кўргил бу аргувонни.

.....

¹ Бел

خامش کنی و گرنی بیرون شوم از اینجا

کز شومی زبانت می شود او دهان را

Хомуш бўл-эй, магарким кетарман бу шаҳардан,
Тилингнинг шумлигидан ёпди охир даҳанни².

.....
² Оғиз



آمد بهار جانا، ای شاخ تر برقص آ

چون یوسف اندر آمد مصر و شکر برقص آ

Келди баҳор жоно, эй шохи тар, рақс туш,
Юсуф каби келибдур Мисру шакар, рақс туш.

ای شاه عشق پرور مانند شیر مادر

ای شیر جوش در رو جان پدر برقص آ

Эй, шоҳи ишқпарвар, мисоли шири модар¹,
Эй, шири жўш, боргил, жони падар рақс туш.

چوگان زلف دیدی، چون گوی در رسیدی

از پا و سر بریدی، بی پا و سر برقص آ

Зулфин чавгонини кўр, етсанг юзу кўзинг сурт,
Оёқ-қўлингдан кеч, ўт, бекарру фар, рақс туш.

تیغی بدست خونی، آمد مرا که چونی

گفتم بیا که خیر است گفتا نه شر برقص آ

Тиғи қўлида қонхўр, сўрди: «Ҳолинг нечукдир?»
Дедим: «Кел-эй хайрдир». Деди: «Бу – шарр!» Рақс туш.

از عشق تاجداران، در چرخ او چو باران

آن جا قبا چه باشد ای خوش کمر برقص آ

Тождор Ишқидан у чарх урар мисли ёғду,
Бунда қабо на ҳожат? Эй, хушкамар, рақс туш.

ای مست هست گشته، بر تو فنا نبشته

رقعهی فنا رسیده، بهر سفر برقص آ

.....
¹ Она сути

Эй, масту бор бўлгур, сенга фано тўлибдур,
Они фано етибдур, келди сафар, рақс туш.

در دست جام باده، آمد بتم پیاده

گر نیستی تو ماده زان شاه نر برقص آ

Илкида жоми бода, келди бутим пиёда,
Агар эмассен мода, ул шоҳи нар, рақс туш.

پایان جنگ آمد، آواز جنگ آمد

یوسف ز چاه آمد، ای بی هنر برقص آ

Поёни жанг келди, овози чанг келди,
Юсуф чоҳдан келди, эй, беҳунар, рақс туш.

تا چند وعده باشد وین سر به سجده باشد

هجرم بیرده باشد رنگ و اثر برقص آ

То чанд ваъдалардир, бу бошу саждалардир,
Ҳижрон олибди буткул рангу асар, рақс туш.

کی باشد آن زمانی گوید مرا فلانی

کای بی خبر فنا شوای با خبر برقص آ

Келгай қачон замони? Деса биров, фалони,
К-эй, беҳабар, фано бўл! Эй, боҳабар, рақс туш.

طاوس ما در آید، وان رنگها بر آید

با مرغ جان سراید، بی بال و پر برقص آ

Товусимиз келибдур, ранглари етилибдур,
Жон мурғи-ла елибдур, беболу пар, рақс туш.

کور و کران عالم، دید از مسیح مرهم

گفته مسیح مریم کای کور و کر برقص آ

Олам кўру карин ҳам қилди Масиҳ марҳам,
Айтди Масиҳи Марям: «К-эй, кўру кар, рақс туш!»

مخدوم شمس دین است، تبریز رشک چین است

اندر بهار حسنش، شاخ و شجر برقص آ

Маҳдум Шамсидиндур, Табриз рашки Чиндур,
Келди баҳори ҳусни, шоҳу шажар, рақс туш!



از سينه پاک کردم افکار فلسفی را

در دیده جای کردم اشکال یوسفی را

Пок айладик кўнгулдан афкори фалсафийни,
Кўзларга жой қилдик ашколи Юсуфийни.

نادر جمال باید کندر زبان نیاید

تا سجده راست آید مر آدم صفی را

Нодир жамол лозим то келмасин забонга,
То сажда рост қилсин ҳар Одами сафийни.

طوری چگونه طوری نوری چگونه نوری

هر لحظه نور بخشد صد شمع منطقی را

Турсан, нечук Турсен? Нурсен, нечук нурсен?
Ҳар лаҳза нур бағишлар юз шамъи мунтафийни¹.

خورشید چون بر آید، هر ذره رو نماید

نوری دگر ببايد ذرات مختفی را

Чиққач қуёш унга ҳар зарра бургуси юз,
Бир бошқа нур топар чин зарроти мухтафийни².

اصل وجودها او، دریای جودها او

چون صید می کند او اشیاء منتفی را

.....

¹ Сўнган, ўчган олов.

² Яширин.

Асл вужуд Ўзидир, дарёи жуд Ўзидир,
Нечун қилур, ахир, сайд ашёи мунтафийни³.

.....

³ Йўқ бўлган, узоқлашган.



زهی عشق زهی عشق که ما راست خدایا

چه نغزست و چه خوبست و چه زیباست خدایا

Зиҳи Ишқ, зиҳи Ишқ, биз ошно, Худоё!

Не яхши, не хубдир, не зебо, Худоё!

چه گرمیم! چه گرمیم! ازین عشق چو خورشید

چه پنهان و چه پنهان و چه پیدااست خدایا

Бу Ишқдан куярмиз, куярмиз куёшдек,

На пинҳон, на пинҳон, на пайдо, Худоё!

زهی ماه زهی ماه زهی بادهی همراه

که جان را و جهان را بیاراست خدایا

Зиҳи ой, зиҳи ой, зиҳи боди Ҳамроҳ,

Ки жону жаҳонга хуморо, Худоё!

زهی شورا! زهی شورا! که انگیخته عالم

زهی کارا! زهی بارا! که آن جاست خدایا

Зиҳи шўр, зиҳи шўр, бу оламга сол шўр,

Зиҳи кор, зиҳи бор, ким ул жо, Худоё!

فرو ریخت فرو ریخت شهنشاہ سواران

زهی گرد زهی گرد که برخاست خدایا

Шаҳаншоҳ саворлар тўкилди, тўкилди,

Зиҳи гард, зиҳи гардкӣ баржо, Худоё!

فتادیم فتادیم بدان سان که نخیزیم

ندانیم ندانیم چه غوغاست خدایا

Йиқилдик, йиқилдик турулмај қолиш чун,
Билмасмиз, билмасмиз на ғавғо, Худоё!

ز هر كوی ز هر كوی یکی دود دگرگون

دگر بار دگر بار چه سود است خدایا

Зиҳи кўй, зиҳи кўй, бири дуд, бири бод,
Қайтадан, қайтадан на савдо, Худоё!

نه دامیست نه زنجیر همه بسته چراییم؟

چه بندست؟ چه زنجیر! که بر یاست خدایا

На дом бор, на занжир, нечун банд аромиз?
На банд бу, на занжир муалло, Худоё!

چه نقشیست! چه نقشیست! در این تابهی دلها

غریبست غریبست ز بالاست خدایا

Бу не нақш, бу не нақш бу куйган кўнгулда,
Ғарибдур, ғарибдур бу аъло, Худоё!

خموشید خموشید که تا فاش نگرديد

که اغیار گرفتست چپ و راست خدایا

Хамушсиз, хамушсиз, ки то фoш эмассиз,
Олибдур ғаярлар ҳама жо, Худоё!



ای میر آب بگشا آن چشمه‌ی روان را
تا چشم‌ها گشاید ز اشکوفه بوستان را

Эй мири об,¹ очгил ул чашмаи равонни,
То чашмадан очилсин чечаклари бўстонни.

آب حیات لطفت در ظلمت دو چشم است

زان مردمک چو دریا با کردست دیدگان را

Икки кўз зулматида лутфинг ҳаётин суви,
Ул қорачўғ кўзларда кўрмиш бу уммонни.

هرگز کسی نرقصد تا لطف تو نبیند

کاندر شکم ز لطفت رقص است کودگان را

Лутфингни кўрмаса ким тушармиди, ахир, рақс,
Лутфи ила тушар рақс чақалоқ шу замони.

اندر شکم چه باشد و ندر عدم چه باشد

کاندر لحد ز نورت رقص است استخوان را

Билмам қоринда не гап? Билмам адамда не ҳол?
Нуринг лаҳадда рақсга тортар бу устухонни.

بر پرده‌های دنیا بسیار رقص کردیم

چابک شوید یاران مر رقص آن جهان را

Бул дунё пардасида узоқ рақсга тушдик,
Чобук бўлинг, ёронлар, рақсига ул жаҳонни.

جان‌ها چو می‌برقصد با کنده‌های قالب

خاصه چو بگسلاند این کنده‌ی گران را

Жонлар мисоли майдек тан қолабида ўйнар,
Хосса, бўларми тортиб бу кундаи гаронни².

.....

¹ Мироб.

² Оғир, вазмин.

پس ز اول ولادت بودیم پای کوبان
 در ظلمت رحمها از بهر شکر جان را
 Илк марта бу жаҳонга келмай товонни қоқдик,
 Раҳм зулматларида шукри учун бу жонни.
 پس جمله صوفیانیم از خانقه رسیده
 رقصان و شکر گوین این لوت رایگان را
 Бас, энди сўфийлармиз бу хонақоҳ ичинда,
 Шукр айта, рақс этарбиз бу Лути ройгонни³!
 چون خوان این جهان را سرپوش آسمانست
 از خوان حق چه گویم زهره بود زبان را
 Осмон ёпинчиқдир дунё дастурхонига,
 Тил таърифлай биларми Ҳақнинг дастурхонини.
 ما صوفیان راهیم، ما طبق خوار شاهیم
 پاینده دار یارب این کاسه را و خوان را
 Биз – йўл сўфийларимиз, биз – шоҳ ногорачиси,
 Ўзинг асра Худоё, бу косаю бу хонни.
 در کاسهای شاهان جز کاسه شست مانی
 هر خام در نیاید این کاسه را و نان را
 Шоҳ косасин ичинда ювғучи бир биз эрмас,
 Ҳар хом билмас асло бу косаю бу нонни.
 از کاسههای نعمت تا کاسه‌ی ملوث
 بیش مگس چه فرصت آن ننگ میزبان را
 Неъмат косаларидан ялоқ косасигача,
 Чивин учун не фарқдир? Бу нанги мезбонни.
 وانکس که کس بود او، ناخورده و چشیده
 گه می‌گزد زبان را، گه می‌زند دهان را
 Лек мард бил Ўшалдир, на емай, на топмайин,
 Гоҳ тишлагай забонни, гоҳо урар даҳонни⁴.

.....
³ Текин

⁴ Оғиз.



از بس که ریخت جرعه بر خاک ما ز بالا

هر ذره خاک ما را آورد در علالا

Томди чу хокимизга журъа шароби аъло,
Ҷар зарра хокимизни қилди тамом алоло.

سینه شکاف گشته، دل عشق باف گشته

چون شیشه صاف گشته از جام حق تعالی

Сийна шикоф¹ ўлди, дил ишқбоф ўлди,
Чун шиша соф ўлди, бу – жоми Ҷақ таъоло.

اشكوفها شكفته وز چشم بد نهفته

غيرت مرا بگفته می خور دهان ميالا

Гул-чечаклар очилди, ёмон кўзлар ёпилди,
Файрат ўзимга дейди: «Май ич, май ҳамоно!»

ای جان چو رو نمودی جان و دلم ربودی

چون مشتری تو بودی قیمت گرفت کالا

Эй, жон юзингни кўрдим, бўйла девона бўлдим,
Худ Муштарий эдинг сен кўкка учиб баногоҳ.

ابرت نبات بارد، جورت حیات آرد

درد تو خوش گوارد تو درد را ميالا

Абринг² новвоти бордир, жабринг ҳаёти бордир,
Дардингни тоти бордир, этма бу дардни даво.

.....

¹ Дарз, ёриқ.

² Булут.

ای عشق با تو هستم وز باده‌ی تو مستم

وز تو بلند و پستم وقت دنا تدلی

Эй, Ишқ, сен билан мен, боданг ила чу мастмен,
Сен-ла баланду пастмен ўқи «дано тадалло»¹.

ماهت چگونه خوانم مه رنج دق دارد

سروت اگر بخوانم آن راستست الا

«Ойсен», десам баногоҳ, ойнинг ҳам доғи бордир,
«Сарвим», десам сарвнинг қадди чунонам расо.

سرو احترام دارد، مه هم محاق دارد

جز اصل اصل جانها اصلی ندارد اصلا

Сарвнинг доғи бордир, ойнинг-да доғи бордир,
Лек асли, асли жоннинг асли топилмас асло.

خورشید را کسوفی، مه را بود خسوفی

گر تو خلیل وقتی این هر دو را بگولا

Офтобда кусуф бор, моҳтобда хусуф бор,
Сен гар Халили вақтсан ҳар иккига дегил «Ло».

گویند جمله یاران باطل شدند و مردند

باطل نگردد آن کو بر حق کند تولا

Дерларки: Барча ёрлар ботил бўлиб ўларлар,
Ҳеч ботил ўлмас улки Ҳаққа қилар тавалло.

این خندهای خلقان برقیست دم بریده

جز خنده‌ای که باشد در جان ز رب اعلی

Хоқоннинг кулгуси аини кесик нафасдир,
Ул хандадир урар жон кўрганда Рабби аъло.

آب حیات حقست وانکو گریخت در حق

هم روح شد غلامش هم روح قدس لا لا

Ҳаққа қочибди кимки оби ҳаёти Ҳақдир,
Ҳам руҳ банда бўлгай, ҳам руҳи қудси лоло.

.....

¹ «Нажм» сураси, 8-оят.



در میان عاشقان عاقل مباح

خاصه در عشق چنین شیرین لقا

Оқил ўлма Ишқ аҳли ичра то,
Хосса, Ёринг шунчалар ширин лиқо.

دور بادا عاقلان از عاشقان

دور بادا بوی گلخن از صبا

Ошиқ аҳли, оқил аҳлидан чекин,
Бўзу гулхандан чекингил, эй сабо!

گر در آید عاقلی گو راه نیست

ور در آید عاشقی صد مرحبا

Келса гар оқил дегилки: «Йўл йўқ!...»
Келса ошиқлар дегил: «Юз марҳабо!...»

عقل تا تدبیر و اندیشه کند

رفته باشد عشق تا هفتم سما

Ақл то тадбир ва андиша этар,
Ишқ бир зумда кечар етти само.

عقل تا جوید شتر از بهر حج

رفته باشد عشق بر کوه صفا

Ахтарурлар Ҳаж учун деб тевани,
Ишқ боргай, остида – Кўҳи Сафо¹.

.....

¹ Маккаи Мукаррамадаги тоғ.

عشق آمد این دهانم را گرفت

که گذر از شعر و بر شعرا برآ

Ишқ келди ёпди оғзимни, деди:

«Шеърни қўйгил, ол мана бу «Шуъаро»²».

.....

² Қуръони Каримнинг «Шуъаро» сурасига ишора.



زهی عشق زهی عشق که ما راست خدایا
چه نغزست و چه خوبست و چه زیباست خدایا
Зиҳи Ишқ, зиҳи Ишқ биз ошно Худоё!
На яхши, на хубдир, на зебо, Худоё.
از آن آب حیاتست که ما چرخ زنانیم
نه از کف و نه از نای نه دفاهاست خدایا
Ўшал сув ҳаётдирки биз чарх урармиз,
Не кафдан, на найдан, на даф ё, Худоё!
یقین گشت که آن شاه درین عرس نهانست
که اسباب شکر ریز مهیاست خدایا
Яқин келди ул шоҳ бу арши ниҳондан,
Ки асбоб шакаррез муҳайё, Худоё!
بهر مغز و دماغی که در افتاد خیالش
چه مغزست و چه نغزست چه بیناست خدایا
Неча онг, кўнгулга тушибдир хаёли,
На яхши, на хўбдир, на бийно, Худоё!
تن ار کرد فغانی ز غم سود و زینای
ز تست آنک دمیدن نه ز سرناست خدایا
Тан урди фиғонлар, ғам – суди зиёнлар,
Бу сендан уфургай, на сурно¹, Худоё!
نی تن را همه سوراخ چنان کرد کف تو
که شب و روز درین ناله و غوغاست خدایا
Билиб най бу танни, қилиб чок ва чоклар,
Туну кун чекар оҳу ғавғо, Худоё!
نی بیچاره چه داند که ره پرده چه باشد
دم نایست که بیننده و داناست خدایا

.....
¹ Сурнай.

Пардани не билсин бечора бу мискин,
Бу дам най дамидир ки доно, Худоё!

که در باغ و گلستان ز کر و فر مستان

چه نورست و چه شورست چه سودست خدايا

Карру фар масти жон бу боғу гулистон,
На нурдир, на шўрдир, на савдо, Худоё!

ز تيه خوش موسى و زمايدهى عيسى

چه لوتست و چه قوتست و چه حلواست خدايا

Моида ва Ийсо бу денгиз ва Мусо,
На Лутдур, на қутдур, на ҳалво, Худоё!

ازين لوت وزين قوت چه مستيم و چه ميهوت

که از دخل زمين نيست ز بالاست خدايا

Бу Луту бу қутдан на мастмиз, на мабҳут,
Заминдан эмас бу, на аъло, Худоё!

ز عکس رخ آن يار درين گلشن و گلزار

بهر سومه و خورشيد و ثرياست خدايا

Бу гулшан ва гулзор, бу акси рухи ёр,
Ҳама ою хуршид, Сурайё, Худоё!

چو سيليم و چو جوييم همه سوى تو بوييم

که منزلگه هر سيل بدرياست خدايا

Ҳама сен саримиз, на селмиз, на дарё,
Ки селлар манзили бу дарё, Худоё!

بسى خوردم سوگند که خاموش کنم ليک

مگر هر ذر دريای تو گوياست خدايا

Қасамлар ичибманки хомуш, қилай деб,
Ки бори дарёларми гўё, Худоё!

خمش اى دل که تو مستى مبادا به جهانى

نگهش دار ز آفت که بر جاست خدايا

Тийил, қалб, бу мастлик ярашмас даҳрга,
Балодан ҳазир бўл, мабодо, Худоё!

ز شمس الحق تبريز دل و جان و دو دیده

سراسيمه و آشفته ى سوداست خدايا

Шамс ул Ҳақ Табризда бу жону бу дийда,
Хавотир чекарким, на савдо, Худоё!



دل چو دانه ما مثال آسیا

آسیا کی داند این گردش چرا

Донадир кўнгил, биз эрса осие¹,
Осие айланмагин билмас сира?

تن چو سنگ و آب او اندیشه‌ها

سنگ گوید آب داند ماجرا

Тан мисоли тошу сув – андишадир,
Тош деюр: «Бир сув билар не можаро».

آب گوید آسیابان را بپرس

کو فکند اندر نشیب این آب را

Сув деюр: «Йўқ, осиебондон² сўра,
Сувни у пастликка йўллайдир равон».

آسیابان گویدت کای نای خوار

گر نگردد این که باشد نانبا

Осиебон дейди: «Нонхўр, сўзим уқ,
Бу агар айланмаса новвой йўқ!..»

ماجرا بسيار خواهد شد خمش

از خدا واپرس تا گوید تو را

.....
¹ Тегирмон.

² Тегирмончи.

Можаро – олис бу суҳбатга кўра,
Сен Худодан сидқи дил бирлан сўра.³

.....

³ Ушбу ғазалнинг яралиш тарихи хусусида Афлокий ёзади: Кунлардан бирида шайх Садриддин Вақофий, Сирожиддин ва бошқа уламою урафо иттифоқ бўлиб, масжид ул-ҳаромдан чиқдилар. Ташқари томондаги боғлар оралаб сайр қила бошладилар. Уларнинг орасида Мавлоно ҳам бор эди. Орадан бироз ўтгач Мавлоно ўша атрофдаги тегирмонга кириб кетди ва узоқ ҳаяллади. Жамоат кутиб қолди. Шайх Вақофий тегирмонга кирди ва кўрдикки Мавлоно тегирмон тошига кўшилиб тасбиҳ айтар ва чарх ўрар эди. Мавлоно деди: «Жалла тегирмон тоши тасбиҳ айтаяпти!..»



گر تو عودی سوی این مجمر بیا

ور برانددت ز بام از در بیا

Сен агар удсен бу ён – мажмарга¹ кел,
Қувсалар томдан чиқиб дарларга² кел.

یوسفی از چاه و زندان چاره نیست

سوی زهر قهر چون شکر بیا

Чоҳу зиндондан Юсуфга чора йўқ,
Асли заҳру қаҳр, лек шаккарга кел!

گفتنت الله اکبر رسمی است

گر تو آن اکبری اکبر بیا

Айтмагин «Оллоҳу Акбар» расм учун,
Сен агар Акбар эсанг Акбарга кел!

چون می احمر سگان همی می خورند

گر تو شیری چون می احمر بیا

Бу майи аҳмарни итлар ҳам ичар,
Сен агар шерсан, майи аҳмарга кел!

زر چه جویی مس خود را زر بساز

گر نباشد زر تو سیمین بر بیا

.....

¹ Уд ёқиладиган оташдон.

² Эшиклар.

Зар не истарсен? Мисингни зар қил,
Зар агар йўқдир, бу сийминбарга кел!

اغنيا خشک و فقيران چشم تر

عاشقا بى شکل خشک و تر بيا

Бой қуруқдир ҳам фақирлар кўзи нам,
Ошиқ аҳлин шакли йўқ, бизларга кел!

گر صفت های ملک را محرمی

چون ملک بى ماده و بى نر بيا

Гар малакларнинг сифоти сенда йўқ,
Чун малак бемодую бе нар³га кел!

ور صفات دل گرفتى در سفر

همچو دل بى پا بيا بى سر بيا

Дил сифотин ол сафар айёмида,
Дил каби бошсиз оёқсизларга кел!

چون لب لعلى صلايى مى دهد

گر نه اى چون خاره و مرمر بيا

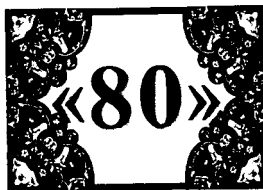
Чун лаби лаъли унинг берди садо,
Йўқса, чун тош, ҳамчунон мармарга кел!

چون ز شمس الدين جهان پر نور شد

سوى تبريزا دلا بر سر بيا

Шамси дин бирла жаҳон нурга тўлиқ,
Эй, дилим бошинг билан Табризга кел!

³ Урғочи ва эркак маъносига.



ای ز مقدرات هزاران فخر بی مقدار را

داد گلزار جمالت جان شیرین، خار را

Эй ки, миқдоринг бўлиб фахр неча бемиқдорни,
Берди гулзори жамолинг жони ширин хорни.

ای ملوکان جهان روح بر درگاه تو

در سجود افتادگان و منتظر مر بار را

Руҳ дунёсин малуки бош урар даргоҳингга,
Саждада кўргай саросар мунтазиру зорни.

عقل از عقلی رود هم روح روحی گم کند

چونک طنبورى ز عشقت بر نوازد تار را

Ақл ақлидан кетар, ҳам руҳ руҳликдан топар,
Чунки ишқингда чалар танбурини ҳам торни.

گر ز آب لطف تو نم یافتی گلزارها

کس ندیدی خالی از گل سالها گلزار را

Гар сенинг лутфинг сувидан нам ўлиб гулзорлар,
Кўрмагайсан холи гулдан неча йил гулзорни.

محو می گردد دلم در یرتو دلدار من

می نتانم فرق کردن از دلم دلدار را

Маҳв бўлгайдир дилим дилдор агар кўрсатса юз,
Фарқ эта олмам ўшанда дил билан дилдорни.

دایماً فخرست جان را از هوای او چنان

کو ز مستی می‌نداند فخر را و عار را

Доимо жоним қилур фахр ёр ҳавою кўйида,
Мастлигидан билмагай у на фахр, на орни.

هست غارى جان رهبانان عشقت معتكف

کرده رهبان مبارک پر ز نور این غار را

Жонлари раҳбонларинг ғор ўлди ишқингда сенинг,
Тўлдириб нур бирла раҳбони муборак ғорни.

گر شود عالم چو قير از غصه‌ى هجران تو

نخوتى دارد که اندر ننگرد مرقار را

Бўлса оламлар қаро ҳижрону дарду ғуссада,
Ишқи бўйидан гўшанга айлагай мозорни.

چون عصای موسى بود آن وصل اکنون مار شد

ای وصال موسى وش اندر ربا این مار را

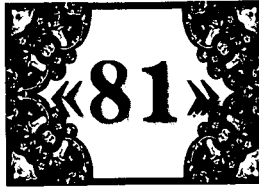
Эрди Мусонинг асоси бўлди васлидан илон,
Эй ки, Мусо васли энди чорлагил бу морни¹.

ای خداوند شمس دین از آتش هجران تو

رشک نور باقیست صد آفرین این نار را

Эй, Худованд, Шамси дин ҳажринг ўти оғушида,
Бардавом нур рашкидир, юз офарин, ул норни.

.....
¹ Илон.



تو مرا جان و جهانی چه کنم جان و جهان را

تو مرا گنج روانی چه کنم سود و زیان را

Сен менга жону жаҳонсан, не қилай жону жаҳонни,
Сен менга ганжи равонсан, не қилай суду зиённи.

نفسی یار شرایم نفسی یار کبابم

چو درین دور خرابم چکنم دور زمان را

Бир нафас ёри шаробим, бир нафас ёри кабобим,
Бу маним даври харобим, на қилай даври замонни.

ز همه خلق رمیدم ز همه باز رهیدم

نه نهانم نه بدیدم چکنم کون و مکان را

Юз бурибмен бори халқдан, юз бурибмен бу башардан,
На ниҳонмен, на аёнмен не қилай кавну маконни.

ز وصال تو خمарم سر مخلوق ندارم

چو تو را صید و شکارم چکنم تیر و کمان را

Сени васлингга хумормен, ўзга махлуқни нетармен,
Сенга мен сайду шикормен, не қилай тиру камонни?

چو من اندر تک جویم چه روم آب چه جویم

چه توان گفت چگویم صفت این جوی روان را

Ўзим дарёда сузармен, не учун қидирайин сув?
Нима деб таъриф эгойин ўша дарёи равонни?

چو نهادم سر هستی چه کشم بار گهی را

چو مرا گرگ شبان شد چه کشم ناز شبان را

Мен агар бошим тикибмен, бу хашакни не қилибмен?
Гар чўпон бўри бўлибдир не қилай нозин чўпонни?

چه خوشی عشق چه مستی چو قدح بر کف دستی

خنک آن جا که نشستی خنک آن دیدهی جان را

Нақадар яхшисан эй Ишқ! Нақадар масту аластсен,
Кўрармен қаерда бўлсанг, нурисен дийдаи жонни.

ز تو هر ذره جهانی ز تو هر قطره چو جانی

چو ز تو یافت نشانی چه کند نام و نشان را

Сен ила зарра жаҳондир, сен ила қатра чу жондир,
Ки топиб сендан нишона, не қилур ному нишонни.

جهت گوهر فایق بتک بحر حقایق

چو بسر باید رفتن چه کنم پای دوان را

Истасанг гавҳари фойиқ истагил баҳри ҳақойиқ,
Бош ила борсам у ёнга не қилай пойи равонни?

به سلاح احد تو ره ما را بزدی تو

همه رختم ستدی تو چه دهم باج ستان را

Аҳадий аслаҳа бирла қиласен бизларни тилка,
Боримизни шийдам этдинг, ким тўлар божу товонни.

ز شعاع مه تابان ز خم طرهی پیچان

دل من شد سبک ای جان بده آن رطل گران را

Тўлин ой шуълаларидан, сочларин печу хамидан,
Қолмади кўнгулда ором, узат эй, ратли гаронни¹.

منگر رنج و بلا را بنگر عشق و ولا را

منگر جور و جفا را بنگر صد نگران را

Боқмагил ранжу балога, боққил-ей ишқу валога,
Боқмагил жабру жафога, боққил-ей юз нигаронни.

غم را لطف لقب کن، ز غم و درد طرب کن

هم ازین خوب طلب کن، فرج و امن و امان را

Гуссани лутфу лақаб қил, ғаму дард бирла тараб қил,
Ҳам ўша ҳўбдан талаб қил фаражу амну амонни.

بطلب امن و امان را بگزین گوشه گران را

بشنو راه دهان را مگشا راه دهان را

Талаб эт амну амонни, иста бу оғир маконни,
Тинглагил роҳи даҳонни², очмагил роҳи даҳонни.

¹ Оғир паймона, жом, шароб идиши.

² Оғиз йўли.



تا به شب ای عارف شیرن نوا

آن مایی آن مایی آن ما

Тунгача, эй орифи шириннаво,
Биз билан қол, биз билан қилгил сахо.

تا به شب امروز ما را عشرتست

الصلا ای پاک بازان الصلا

Тунгача бизлар учун ишрат бутун,
Ас-сало, эй, покбозлар, ас-сало!

در خرام ای جان جان هر سماع

مه لقایي مه لقایي مه لقا

Қил хиром, эй жон жони ҳар самоъ,
Маҳ лиқосан, маҳ лиқосен, маҳлиқо.

در میان شکران گل ریز کن

مرحبا ای کان شکر مرحبا

Бир неча шаккарлар ичра гул тўкиб,
Марҳабо, эй кони шаккар, марҳабо!

عمر را نبود وفا الا تو عمر

با وفایی با وفایی با وفا

Умринг йўқдир вафоси, сен – вафо,

Бо вафосан, бовафосан, бовафо!

بس غریبی بس غریبی بس غریب

از کجایی از کجایی از کجا

Бас, ғарибсен, бас ғарибсен, бас ғариб,

Қайда манзилу маконинг, қайдаё!

با که می باشی و همراز تو کیست

با خدایی با خدایی با خدا

Ким билансен? Ҳамда ҳамрозинг ким у?

Сен Худо бирла, Худо бирла, Худо!

ای گزیده نقش از نقاش خود

کی جدایی کی جدایی کی جدا

Танлаб ўз нақшин ўшал наққошдан,

Сен жудомассан, жудомассан, жудо!..

با همه بیگانه ای و با غمش

آشنایی آشنایی آشنا

Барча бирла ёт, унинг қайғусига,

Ошносан, ошносан, ошно!

جزو جزو تو فکنده در فلک

رَبَّنَا و رَبَّنَا و رَبَّنَا

Жузв-жузвингни фалакда кўрдилар,

Раббано, ё Раббано, ё Раббано!

دل شکسته هين چرایی بر شکن

قلبها و قلبها و قلبها

Дилшикаста синдириб ташла тамом,

Қалбларни, қалбларни, қалбни, оҳ!..

آخر ای جان اول هر چیز را

منتھایی منتھایی منتھا

Охир, эй жон, ҳарна аввал бўлса-да,

Мунтаҳосан, мунтаҳосан, мунтаҳо!..

يوسفًا در چاه شاهی تو وليک

بی لوایی بی لوایی بی لوا

Юсуфо! Шоҳ чоҳи ичрасен, валеқ,

Беливосен, беливосен, беливо!..

چاه را چون قصر قیصر کرده‌ای

کیمیایی کیمیایی کیمیا

Чоҳни қайсар қасридек қилдинг, ахир,

Кимиёсан, кимиёсан, кимиё!..

یک ولی کی خوانمت که صد هزار

اولیایی اولیایی اولیا

Биру борсан, лек бунда неча юз,

Авлиёсан, авлиёсан, авлиё!..

حشرگاه هر حسینی گر کنون

کربلایی کربلایی کربلا

Ҳар Ҳусайн Ҳашргоҳи сен бугун,

Карбалосан, Карбалосан, Карбало!..

مشک را بر بند ای جان گر چه تو

خوش سقایی خوش سقایی خوش سقا

Мушкинг жондир бандаларга, гарчи сен

Хушсақосен, хушсақосен, хушсақо!..



سر برون کن از دریچه جان بین عشاق را

از صبحی‌های شاه آگاه کن فساق را

Дарчадан бошинг чиқар, эй жон, кўр ушшоқни,
Шоҳ сабуҳийси надир огоҳ қил фассоқни¹.

از عنایت‌های آن شاه حیات انگیز ما

جان نو ده مر جهاد و طاعت و انفاق را

Ул ҳаётбахш шоҳнинг бордир иноят – туҳфаси,
Янги жон бер бу жиҳоду тоату инфоқни.

چون عنایت‌های ابراهیم باشد دستگیر

سر بریدن کی زیان دارد لا اسحاق را

Бўлса Иброҳимга хос эҳсон-у иноятлар агар,
Бошини кесса зиён йўқдир, дилим, Исҳоқни.

طاق و ایوانی بدیدم شاه ما در وی چو ماه

نقش‌ها می‌رست و می‌شد در نهان آن طاق را

Тоқу айвонларни кўрдим шоҳимиз гўёки ой,
Нақши бир пайдо бўлиб, бўлгай ниҳон ул тоқни.

.....

¹ Фаррош.

غلبه‌ی جان‌ها در آن جا پشت پا بر پشت پا

رنگ رخ‌ها بی زبان می‌گفت آن اذواق را

Жонлар унда саф тизилмиш, ортда ҳам, аввалда ҳам,
Ранглари рухларни тилсиз сўйлашар азвоқни².

سرد گشتی باز ذوق مستی و نقل و سماع

چون بدیدندی بناگه ماه خوب اخلاق را

Сен совуқ қотдинг, яна завқ, майлинг, нақлу самоъ,
Кўрдилар ногоҳ мисоли ой ҳўб ахлоқни.

چون بدید آن شاه ما بر در نشستہ بندگان

وان دراز شکلی که نومیدی دهد مشتاق را

Кўрди бизнинг шоҳ эшик оғзида бир тўп бандалар,
Бу узун шакл ногаҳон навмид этар муштоқни.

شاه ما دستی بزد بشکست آن در را چنانک

چشم کس دیگر نبیند بند با اغلاق را

Шоҳимиз синдирди илкида ўшал дарвозани,
Энди ҳеч ким кўрмагай на банда, на ағлоқни³.

پارهای آن در بشکسته سبز و تازه شد

کانچ دست شه بر آمد نیست مر احراق را

Синдирилган қопқанинг ҳар пораси яшнара эди,
Шоҳимизнинг илки тегса йўқ қилар аҳроқни⁴.

جامه‌ی جانی که از آب دهانش شسته شد

تا چه خواهد کرد دست و منت دقاق را

.....

² Завқнинг қўлиги

³ Мушқиллик туғдирмоқ, эшикни ёпмоқ.

⁴ олов, аланга

Жон либосин оғзининг суви билан чун ювдилар,
Билганин қилди қўлию миннатин даққоқни⁵.

آنک در حبسش ازو پیغام پنهانی رسید

مست آن باشد نخواهد وعدهی اطلاق را

Кимки зиндон ичраю ундан паём келтирсалар,
Маст бўлур, сўнг истамас ҳеч ваъдаи атлоқни⁶.

بوی جانش چون رسد اندر عقیم سرمدی

زود از لذت شود شایسته مر اطلاق را

Жонининг бўйи етишса, жон топар қайта ҳаёт,
Лаззату шодликка кўмгай мутрибу машшоқни.

شاه جانست آن خداوند دل و سرشمس دین

کش مکان تبریز شد آن چشمهی رواق را

Шоҳ – жондир ҳам дилу бошлар Худоси – Шамси дин,
Ҳам макон Табриз ўлибдур чашмаи раввоқни.

ای خداوندا برای جانت در هجرم مکوب

همجو گربه می نگر آن گوشت بر معلق را

Эй, Худованд жонинг ҳаққи, қийнама ҳижронида,
Худ мушукдек термилурман гўштига маълоқни⁷.

ورنه از تشنیع و زاری ها جهانی پر کنم

از فراق خدمت آن شاه من آفاق را

Йўқ зору нола бирла тўлдираддим даҳрни,
Тўлдириб шоҳ хизмати ҳажрида бу офоқни.

پردهы صبرم فراق پای دارت خرق کرد

خرق عادت بود اندر لطف این مخراق را

.....
⁵ Куйдирмоқ, ўт қўймоқ.

⁶ Қўйиб юбормоқ, қутқармоқ.

⁷ Нимадир осиладиган нарсa. М: мих.

Пардаи сабрим уйинг остонасини поралар,
Поралар одат эди лутфида бу маҳроқни⁸.

⁸ Чиройли ва саховатли инсон.



ديده حاصل كن دلا آن گه ببين تبريز را

بى بصيرت كى توان ديدن چنين تبريز را

Дийда ҳосил қил, кўнгул, кўргил яқийн Табризни,
Сен басийратсиз кўролмассан тайин Табризни.

هر چه بر افلاك روحانيست از بهر شرف

مى نهد بر خاک پنهانى جبين تبريز را

Ҳар не руҳоний эрур афлокда шаъни учун,
Хокига пинҳона тўккайдир майин Табризни.

پا نهادى بر فلک از کبر و نخوت بى درنگ

گر به چشم سر بدیدستى زمين تبريز را

Сен оёқ қўйдинг фалакка кибру нахват бирла кўп,
Гар кўзинг бирла кўрар эрсанг замин Табризни.

روح حیوانى تو را و عقل شب كورى دگر

با همين ديده دلا بينى همين تبريز را

Руҳи ҳайвоний сенинг ҳам ақли шабкўр ўзганинг,
Бу каби кўз бирла ўтдинг кўрмайин Табризни.

تو اگر اوصاف خواهى هست فردوس برين

از صفا و نور سر بنده كمين تبريز را

Сен агар таъриф этарсан, боқ, мана, фирдавслар,
Ҳам сафою нурдан қурмиш камин Табризни.

نفس تو عجل سمین و تو مثال سامری

چون شناسد دیده‌ی عجل سمین تبریز را

Сомирийдирсан-да¹ нафсинг ҳам эрур ажли самийн²,
Ҳеч қачон билган эмас ажли самийн Табризни.

همچو دریا بیست تبریز از جواهر وز دُر

چشم در ناید دو صد درّ ثمین تبریز را

Дур жавоҳирлар тўла дарё эрур Табриз ўзи,
Икки юз дарвоза топмас бундаин Табризни.

گر بدان افلاک کین افلاک گردانست از آن

وا فروشی هست بر جانت غبین تبریز را

Билмасанг – билгилки афлок чархи ундадир аён,
Чарх гардон гирдида соат сайин Табризни.

گر نه جسمستی تو را من گفتمی بهر مثال

جوهرین یا از زمرد یا زرین تبریز را

Гар жисм бўлсанг, сенга мен айтайин бир муждани,
Жавҳарий бил ё зумуррад ё зарин Табризни.

چون همه روحانیون روح قدسی عاجزند

چون بدانی تو بدین رای زرین تبریز را

Қудс руҳи бу руҳонийларни асли чорасиз,
Сен билиб қўй, ҳам сева бил мендаин Табризни.

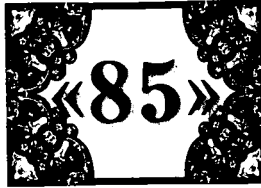
چون درختی را نبینی مرغ کی بینی برو

پس چه گویم با تو جان جان این تبریز را

Гар дарахтни кўрмасанг қушни сира бўлмас кўриб,
Унда мен қандай қилиб жон, сўйлайин Табризни?

1 Соҳир, афсоначи.

2 Семиз буроқ.



من چو موسی در زمان آتش شوق و لقا

سوی کوه طور رفتیم، حبّذا لی حبّذا

Мен-да Мусодек чекиб оташ аро шавқи лиқо,
Тур тоғи сори бордим, Ҳаббазо лий, ҳаббазо!

دیدم آن جا پادشاهی، خسروی، جان پروری

دلربایی، جانفزایی، بس لطیف و خوش لقا

Кўрдим унда подшоҳни, Хисраву жон малҳамин,
Дилрабони, жонфизони, бас латифу хушлиқо.

کوه طور و دشت و صحرا از فروغ نور او

چون بهشت جاودانی گشته از فر و ضیا

Тур тоғи, дашту саҳро нуридан топиши фуруғ,
Худ абад жаннат мисоли чулғамиш фарру зиё.

ساقیان سیم بر را جام زرینها به کف

رویشان چون ماه تابان پیش آن سلطان ما

Сийм жонли соқийлар илкидадир заррин қадаҳ,
Бизни султон қошида бир-бир кезарлар маҳлиқо.

روی های زعفران را از جمالش تابها

چشمهای محرمان را از غبارش توتیا

Заъфарон юзлар жамоли ҳуснидан тоблар ўзин,
Маҳрамона ул нигоҳларга ғубори тўтиё.

از نوای عشق او آن جا زمین در جوش بود

وز هوای وصل او در چرخ دایم شد سما

Жўш урар эрди замин унда навои ишқидан,
Ҳам ҳавои васлидан чархлар урар эрди само.

در فنا چون بنگرید آن شاه شاهان یک نظر

پای همت را فنا بنهاد بر فرق بقا

Гар ўшал шоҳлар шоҳига сиз фанодан боқсангиз,
Ул бақо кўйига ҳимматдан оёқ кўйган фано.

مطرب آن جا پرده‌ها بر هم، زند خود نور او
کی گذارد در دو عالم پرده‌ای را در هوا

Мутриб унда пардалар йиртгай ва лекин нуридан,
Икки оламда бирор-бир парда топмасдир амон.

جمع گشته سایه‌ی الطاف با خورشید فضل
جمع اضداد از کمال عشق او گشته روا

Жамъ бўлмишдир латойиф соялар, хуршиди фазл,
Жумла азод¹ ишқидан комил ўлиб, бўлгай раво.

چون نقاب از روی او باد صبا اندر ربود
محو گشت آن جا خیال جمله‌شان و شد هبا

Чун сабо боди юзидан тортди ногоҳ пардасин,
Маҳв ўлди ҳам хаёлу маҳв бўлди шаън, ҳаво.

تا بدیدم از ورای آن جهان جان صفت
ذره‌ها اندر هوایش از وفا و از صفا

Жон сифат ушбу жаҳонни кўрдим билдим ва лек,
Зарралар ҳатто вафодан, зарра-зарра ҳар сафо.

بس خجل گشتم ز رویش آن زمان تا لاجرم
هر زمان زنار می‌ببریدم از جور و جفا

Бас хижил бўлдим юзидан ул замон ва ложарам,
Ҳар замон зуннор кесардим, ҳам чекиб жабру жафо.

گفتم ای مه توبه کردم، تو بها را رد مکن
گفت بس را هست پشیت تا ببینی توبه را

Айтдим: «Эй, ой тавба қилдим, сен баҳони қилма рад»,
Айтди: «Қошингга келар ул тавба ҳам айни ато».

صادق آمد گفت او، وز ماه دور افتاده‌ام
چون حجاج گم شده اندر مغیلان فنا

Содиқ айтди: «Мен ўшал ойдан йироқ чўх ўлмишам»,
Худ Ҳижождек йўқ бўлибмен, бағрига олмиш фано.

نور آن مه چون سهیل و شهر تبریز آن یمن
این یکی رمزی بود از شاه ما صدر العلا

Нури онинг чун Суҳайлу, шаҳри Табриздир Яман,
Бу бизим ул шоҳдан бир рамздир садр ул ало.

.....
¹- қарама- қаршиликлар



مشکن دل مرد مشتری را
بگذار ره ستمگری را

Синдирма дилини муштарийни,
Тарк айла бу хил ситамгарингни.

رحم آر مها که در شریعت
قربان نکنند لاغری را

Раҳм айла, шариат ҳеч буюрмас,
Қурбон қил дея бу лоғарийни.

مخمور توم، به دست من ده
آن جام شراب گوهری را

Махмур ўлибмен, тут қўлимга,
Ул жоми шароби гавҳарийни.

پندی بده و به صلح آور
آن چشم خمار عبهری را

Панд айла-да сўнг сулҳга чорла,
Ул чашми хумори абҳарийни¹.

فرمای بھندوان جادو
کز حد نبرند ساحری را

Айтгил, бу жоду ҳиндуларга,
«Ҳаддидан оширма соҳарийни»².

در ششدره‌ای فتاد عاشق
بشکن در حبس ششدری را

Зиндонга тушиб қолиб ошиқ,
Синдир батамом зиндонларини.

سر می‌نهد این خمار از بن
هر لحظه شراب آن سری را

Бошимни эгиб ташлади хуммор,
Қўй, ёпма шароб дўконларини.

¹ Наргис, ёсуман.

² Сеҳргарлик.

صد جا چو قلم میان بیسته

تنگ شکر معسکری را

Юз жойда қалам мисоли шайдир,
Кўрдингми шароб лашкарини.

ای عشق برادرانه پیش آ

بگذار سلام سرسری را

Эй, Ишқ кел-ей биродарона,
Қўйгил бу саломи сарсарини.

ای ساقی روح از در حق

مگذار حق برادری را

Эй, соқий руҳ, Ҳақ даридан,
Тарк этма Ҳақин бародарингни.

ای نوح زمانه هین روان کن

این کشتی طبع لنگری را

Эй Нуҳи замон, энди равон қил,
Табъ кемаси бирла лангарини.

ای نایب مصطفی بگردان

آن ساغر زفت کوثری را

Айлантир-ей ноиби Паёмбар,
Ул соғари зафту³ кавсарийни.

پیغام ز نفخ صور داری

بگشای لب پیمبری را

Суру сасидан хатар эшитдинг,
Очгил лабини Паёмбарини.

ای سرخ صباغت علمدار

بگشا پر و بال جعفری را

Эй қирмизи рангми, эй аламдор,
Очгил пару болин жаъфарийдин.

پر لاله کن پر از گل سرخ

این صحن رخ مزعفری را

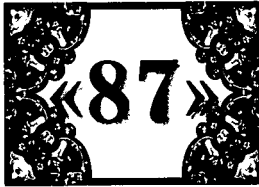
Алвон гулу лола бирла тўлдир,
Юз саҳнидаги суманбарини.

اسپید نمی کنم دگر من

در ریز ریحق احمری را

Мен оқиб ўтирмагум сира ҳам,
Тўккил бу шароби аҳмарийни.

.....
³ Тўла, лиммо-лим.



ساقی تو شراب لامکان را

آن نام و نشان بی نشان را

Соқий, сен шароби ломаконни,
Ул номи нишони бенишонни.

بفزا که فزایش روانی

سرمست و روانه کن روان را

Ортгирки равонасан фазога,
Сармаст равона қил равонни.

یکبار دگر بیا در آموز

ساقی گشتن تو ساقیان را

Келгил, яна бир қатла сабоқ бер,
Соқийлик фанидан соқийларни.

چون چشمه به جوش از دل سنگ

بشکن تو سبوی جسم و جان را

Тош қаърида чашмадек хуруш қил,
Синдиргил сабуи чашму жонни.

عشرت ده عاشقان می را

حسرت ده طالبان نان را

Май ошиғига ҳадя қил ишрат,
Нон толибига бер ғусса – нонни.

نان معماریست حبس تن را

می بارانیست باغ جان را

Зиндони вужудга меъмор – нон.

Май ёмғиридир бу боғи жонни.

بستم سر سفره‌ی زمین را

بگشا سر خم آسمان را

Ёр суфрасини тамом ёпдим,

Май хумларин очгил осмонни.

بربند دو چشم عیب بین را

بگشای دو چشم غیب دان را

Ёпгил икки айбжў назарни,

Очгил икки чашми ғайбдонни.

تا مسجد و بتکده نماند

تا نشناسیم این و آن را

Ул масжиду бутхонасини қўй,

Майли, танаймайлик ину онни.

خاموش که آن جهان خاموش

در بانگ درآرد این جهان را

Жим бўл, у жаҳон чуқур сукутда,

Бонг урдирадир у бу жаҳонни.



دیدم شه خوب خوش لقا را

آن چشم و چراغ سینه‌ها را

Кўрдим шаҳи хўбу хушлиқони,
Ул чашму чироғу сийнасини.

آن مونس و غم گسار دل را

آن جان و جهان جان فرا را

Ул мунису ғамгусори дилни,
Ул жону жаҳони жонфизони.

آن کس که خرد دهد خرد را

آن کس که صفا دهد صفا را

Улким берадир хирад хирадга,
Улким қиладир сафо сафони.

آن سجده گه مه و فلک را

آن قبله‌ی جان اولیا را

Ул саждагоҳи моҳу фалакни,
Ул қиблаи жони авлиёни.

هر پاره‌ی من جدا همی گفت

کای شکر و سپاس مر خدا را

Ҳар порам маним жудо-жудо дер:
«Шукрона била эсла Худони».

موسی چو بدید ناگهانی

از سوی درخت آن ضیا را

Мусо кўрибон қолди баногоҳ,

Бир тўда дарахт ичра зиёни.

گفتا که ز جست و جوی رستم

چون یافتم این چنین عطا را

Айтдики: «Сени қидирдим олис,

Топдим бу каби улуғ атони».

گفت ای موسی سفر رها کن

وز دست بیفکن آن عطا را

Дедики: «Эй Мусо, сафар қил,

От қўлингдаги ўша асони».

آن دم موسی ز دل برون کرد

همسایه و خویش و آشنا را

Мусо дилидан чиқади буткул,

Ҳамсоёю, хешу ошнони.

اخلع نعلیک این بود این

کز هر دو جهان ببر ولا را

«Ахлаъ наълайк» эрур бу,

Ҳар икки жаҳонда ташла «Ло»ни.

در خانه ی دل جز او ننگد

دل داند رشک انبیا را

Кўнгул уйига ўзгаси сигмас,

Дил билғуси рашкин анбиёни.

گفت ای موسی بکف چه داری

گفتا که عصاست راه ما را

«Эй Мусо, – деди, – қўлингда не бор?»

Айтди: «Бу – асо. Йўлим нишони».

گفتا که عصا ز کف بیفکن

بنگر تو عجایب سما را

Айтдики: «Асони ташла қўлдан,
Боққил, кўрасан ажиб самони».

افکنده عصاش ازدها شد

بگریخت چو دید ازدها را

Ирғитди асони – аждаҳо у,
Қочди кўрибон у аждаҳони.

گفتا که بگیر تا منش باز

چویی سازم پی شما را

Айтдики: «Қўрқмагил-да олгил,
Оғоч қиладурман неча жонни».

سازم ز عدوت دست یاری

سازم دشمنت متکا را

Душманни қилурман сенга ҳамдам,
Ағёрда кўргил муттакони.

تا از جز فضل من ندانی

یاران لطیف با وفا را

Фазлим дея бил, ўзгача бўлмас,
Ёронларда латиф вафони.

دست و پایت چو مار گردد

چون درد دهیم دست و پا را

Худ илон бўлар қўл ва оёғинг,
Дардманд этсам қўлу оёғни.

ای دست مگیر غیر ما را

ای پا مطلب جز انتها را

Эй қўл, олма ўзгани асло,
Танла, эё оёқ, сен интиҳони.

مگريز ز رنج ما که هر جا

رنجیست رهی بود دوا را

Қочма, ҳамма жойда ранжимиз бор,

Ранж бор, демак берай давони.

نگریخت کسی ز رنج الا

آمد بترش بی جزا را

Ким қочса агар бу дарду ранждан,

Баттар қиламиз унга жазони.

شمس تبریز لطف فرمود

چون رفت ببرد لطفها را

Шамси Табриз лутф этмиш,

Кетдиму олиб кетар ёрни...



از پی شمس حق و دین دیدهی گریان ما

از پی آن آفتابست اشک چون باران ما

Шамси ҳақ ва дин туфайли дийдаи гирёнимиз,

Ҷам ўшал офтоб боис кўзда ёш боронимиз.

кشتی آن نوح کی بینیم هنگام وصال

چونک هستیها نماند از پی طوفان ما

Васл чоғи бўлмагай асло кўриб Нуҳ кемасин,

Чунки борлиқ-да йитар кўзғолса гар тўфонимиз.

جسم ما پنهان شود در بحر باد اوصاف خویش

رو نماید کشتی آن نوح بس پنهان ما

Жисмимиз пинҳон бўлур ул бод баҳрин қаърида,

Қўзғолур Нуҳ киштиси олганда тин пинҳонимиз.

بحر و هجران رو نهد در وصل و ساحل رو دهد

پس بروید جمله عالم لاله و ریحان ما

Баҳру ҳижрон оқибат соҳил-да васл ўлгай тамом,

Гуллагайдир ер юзида лолаю райҳонимиз.

هر چه می‌بارید اکنون دیدهی گریان ما

سر آن پیدا کند صد گلشن خندان ما

Ҷар не ёғдирса агар бу дийдамиз гирён ўлиб,

Сиррини очгай унинг юз гулшани хандонимиз.

شرق و غرب این زمین از گلستان یکسان شود

خار و خس پیدا نباشد در گل یکسان ما

Бу заминнинг Шарқу Фарби бош-оёқ гул бўлгуси,
Хору хасларни йўлатмас бағрига бўстонишимиз.

زیر هر گلبن نشسته ماه رویی زهره رخ

چنگ عشرت می نوازد از بی خاقان ما

Гул ниҳоли остида ўлтирса ой юз, зуҳра рух,
Чалгай ишрат чангини хоқонишимиз, султонишимиз.

هر زمان شهره بتی بینی که از هر گوشه‌ای

جام می را می دهد در دست با دستان ما

Ҳар замон бир бутни кўргайсанки ҳар бир гўшадан,
Тутқазар май жомини, шулдир дағи армонишимиз.

دیدهی نادیده‌ی ما بوسه دیده زان بستان

تا ز حیرانی گذشته دیده‌ی حیران ما

Дийдаи нодийдамит тотгач ўшал бут бўсасин,
Ўтди ҳайрат даштидан бу дийдаи ҳайронишимиз.

جان سودا نعره زن، ها این بتان سیمبر

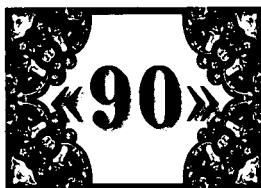
دل گوّد احسنت عیش خوب بی پایان ما

Наъра ур, савдойи жон, ҳо бу сиймбар бутлар,
Дил деюр: «Аҳсанта», на хуш айши бепоёнишимиз.

خاک تبریزست اندر رغبت لطف و صفا

چون صفای کوثر و چون چشمه‌ی حیوان ما

Рағбату лутфу сафода тупроғи Табризнинг,
Худ сафойи Кавсар у, чун чашмаи ҳайвонишимиз.



خدمت شمس حق و دين يادگار ت ساقيا

باده گردان چيست آخر دار دار ت ساقيا

Шамси ҳақ ва динга хизмат ёдгоринг, Соқие!

Бода айлангир, ахир не, роздоринг, Соқие!

ساقى گل رخ ز مى اين عقل ما را خار نه

تا بگردد جمله گل اين خار خارت ساقيا

Юзлари гул, Соқие, май бирла тўлдир жомимиз,

Токи гулга тўлсин энди хор-хоринг, Соқие!

جام چون طاوس پран کن بگرد باغ بزم

تا چو طاوسى شود اين زهر مارت ساقيا

Худди товус жомни тўлдир-да чарх ур базмни,

Токи товус мисли бўлсин заҳру моринг, Соқие!

کار را بگذار، مى را باز کن بر اسب جام

تا ز کيوان بگذرد اين کار و بارت ساقيا

Ишни қўй, май юкини орт жомлар тулпорига,

Токи кайвондан-да ўтсин қору боринг, Соқие!

تا تو باشى در عزيزى ها ببندد خود درى

مى کند اين سخت جان خاکی خوارت ساقيا

То азиздирсан, азизлар ичрасан, эшикни ёп,

Бўлгуси қаттиқ бу жон хокию хоринг, Соқие!

چشمه‌ی رواق می را نحل بگشا سوی عیش

تا ز چشمه می‌شود هر چشم و چارت ساقیا

Май равоқин чашмасин ори каби оч айш сари,
Токи бу май чашми бўлсин чашми чоринг, Соқіе!

عقل نامحرم برون ران تو ز خلوت زان شراب

تا نماید آن صنم رخسار نارت ساقیا

Ақли номаҳрамни қув хилват аро ул май била,
Токи қилсин ул санам рухсори норинг, Соқіе!

بی خودی از می بگیر و از خودی رو بر کنار

تا بگیرد در کنار خویش یارت ساقیا

Майда беҳудликни олгил, четга қўй худбинлигинг,
Токи хилватгоҳга тортсин ёри зоринг, Соқіе!

تو شوی از دست، بینی عیش خود را بر کنار

چون بگیرد در بر سیمین کنارت ساقیا

Сен кўрарсан айшни хилват ичида маст ўлиб,
Олса бағирига босиб сиймин каноринг, Соқіе!

گاه تو گیری ببر در، یار را از بی خودی

چونک بی خود تر شدی گیرد کنارت ساقیا

Гоҳ оларсан бир канорга ёрни ўздан кетиб,
Чунки беҳудроқ этар-да бул каноринг, Соқіе!

از می تبریز گردان کن پیایی رطلها

تا ببرد تارهای چنگ عارت ساقیا

Жомларни тўлдириб оқсин бу Табризий шароб,
Токи чангнинг торлари кесгуси оринг, Соқіе!



ای ساقی جان پر کن آن ساغر پیشن را

آن راه زن دل را آن راه بر دین را

Эй соқийи жон, тўлдир ул соғари пешинни,

Бул роҳзани¹ дилни, бул роҳзани динни.

ز آن می که ز دل خیزد با روح در آمیزد

مخمور کند جوشش مر چشم خدا بین را

Ул майки, урар дил жўш, ҳам руҳдадир жунбуш,

Махмур этар бешак ҳар чашми Худобинни².

آن باده‌ی انگوری مر امت عیسی را

وین باده‌ی منصورى، مر امت یاسین را

Ул уммати Ийсога бул бодайи ангурий³,

Бу бодайи мансурий ул уммати Ёсинни⁴.

خمها است از آن باده خمها است ازین باده

تا نشکنی آن خم را هرگز نجشی این را

Ул бодада ҳам хумлар, бул бодада ҳам хумлар,

То синмаса ул билмас ҳеч кимса-да ҳеч кимни.

¹ қароқчи

² Худони кўрувчи

³ узум шароби

⁴ маж: мусулмонлар

آن باده به جز یک دم دل را نکند بی غم

هرگز نکشد غم را هرگز نکند کین را

Беғам қиладир бир дам ул бода бу кўнгулни,
Ўлдирмагай ул ғамни, ўлдирмагай ул кинни.

یک قطره ازین ساغر کار تو کند چون زر

جانم به فدا باشد این ساغر زرین را

Ҳолингни қиладир зар, бир қатрайи ул соғар,
Жонимни фидо қилдим ул соғари зарринни.

این حالت اگر باشد اغلب به سحر باشد

آن را که بر اندازد او بستر و بالین را

Бу ҳолат агар бўлса, ағлаб у саҳар бўлса,
Отгай бошидан тортиб ҳам бистару болинни⁵.

زنهار که یار بد از وسوسه نفریبد

تا نشکنی از سستی مر عهد سلاطین را

Қуй, васваса не ҳожат, ул ёр агарчи маст,
Сустлик ила синдирма ҳар аҳди салотинни.

گر زخم خوری بر رو زخم دگر می جو

رستم چه کند در صف دسته گل و نسرين را

Бор бошқа захм иста, гар юзда захм бўлса,
Рустам на қилур жангда даста гули насринни?

.....
⁵ кўрна-тўшак



دوش من پیغام کردم سوی تو استاره را

گفتمش از من خبر ده دلبر خون خواره را

Неча пайғом айладим мен сен томон исторани¹,
Айтдим: «Қилгил хизматини мен учун маҳпорани».

سجده کردم گفتم این سجده بدان خورشید بر

و بتابش زر کند مر سنگ‌های خاره را

Сажда қилдим, айтдим: «Элтгил саждани ул ойга,
Айт, чиройи бирла қилсин зар санги хорани».

سینهی خود باز کردم زخم‌ها بنمودمش

گفتمش از من خبر ده دلبر خون خواره را

Очдиму сийнамни кўрсатдим унга бор захмини,
Айтдим: «Боргил, кўрганинг айт, йиғлатиб хунхорани».

سو به سو گفتم که تا طفل دلم خامش شود

طفل خسید چون بجنباند کسی گهواره را

Юрдим ҳар сори юрагим тифлин² ухлатсам дебон,
Тифл чўмди уйқуга ким тебратар гаҳворани³.

طفل در را شیر ده ما را ز گردش وا رهان

ای تو چاره کرده هر دم صد چو من بیچاره را

1 Юлдуз.

2 Гўдак, чақалоқ.

3 Бешик.

Кўнгил тифлига сут бергил, бизни тўхтат бир замон,
Эй, ҳамиша чора қилгувчи неча бечорани.

شهر وصلت بوده است آخر ز اول جای دل

چند داری در غریبی این دل آواره را

Шаҳри васлинг аввал-охир кўнгул манзили эрур,
Неча тутгайсан ғарибликда дили овворани.

من خمش کردم ولیکن از بی دفع خمار

ساقی عشاق گردان نرگس خماره را

Мен тин олдим, лек дафъ этмак учун хумморни,
Соқий, айлантир яна ул наргиси хамморани.



عقل دريابد تو را يا عشق يا جان صفا

لوح محفوظت شناسد يا ملايك بر سما

Ақл топгайдир сени ё Ишқ ё жони сафо?
Лаҳфи Маҳфузми танигай, ё Малоик, ё само?

جبرئيلت خواب بيند يا مسيحا يا كلیم

چرخ شايد جای تو يا سدرها يا منتها

Жабраил уйқуда кўргай, ё Масихо, ё Калим?
Чарх шоядки маконинг? Сидрадур? Ё Мунтаҳо?

طور موسی بارها خون گشت در سودای عشق

کز خداوند شمس دین افتد به طور اندر صدا

Ишқ савдосида бўлди Тури Мусо қонлар,
Ким Худованд дин қуёшин Турга этсин деб ато?

پر در پر بافته رشک احد گرد رخس

جان احمد نعره زن از شوق او وا شوقنا

Рахш гирдига Аҳад рашкдин чекибдир пардалар,
Ҳамда Аҳмад жони шавқидан берар ҳар ён садо.

غیرت و رشک خدا آتش زند اندر دو کون

گر سر مویی ز حسنش بی حجاب آید به ما

Тола сочи ҳуснидан гар беҳижоб келса тамом,
Ғайрату рашки Худонинг солгай ўт олам аро,

از وراى صد هزاران پرده حسنىش تافته

نعره‌ها در جان فتاده مرچبا شه مرچبا

Неча юз минг парда ортидан кўрингай талъати,
Наъралар солгай бу жонга: «Марҳабо, шоҳ, марҳабо!»

سجده ى تبريز را خم در شده سرو سهى

غاشيه ى تبريز را برداشت جان سها

Қилди Табриз саждаси деб қаддини ҳам сарвлар,
Юзидан тортмиш ниқобу пардасин жони Саҳо¹.

¹ Дубби Асгар туркум юлдузларидан бири.



امروز گزافی ده آن بادهی نابی را

بر هم زن و درهم زن این چرخ شتابی را

Қуйгил, менга қуйгил, эй, бу бодаи нобийни,
Синдиргилу тиндиргил бу чарх шитобини.

گیرم قدح غیبی از دیده نهان آمد

پنهان نتوان کردن مستی و خرابی را

Бу ғайб майин олдим кўзларда эди пинҳон,
Пинҳон қила билмассан бу маст, харобини.

ای عشق طرب پیشه خوش گفت خوش اندیشه

بر بای نقاب از رخ آن شاه نقابی را

Эй, ишқи тарабпеша, хуш деди хушандеша,
Бурёйи ниқобин оч ул шоҳи ниқобийни.

تا خیزد می فرخ زین سو آخ و زان سو آخ

برکن هلهای گلرخ سغراق و شرابی را

Бул ёнда уриб оҳлар, ул ёнда уриб оҳлар,
Тўлдир, менга эй гулрух кўзангда шаробини.

گر زآن که نمی خواهی تا جلوه شود گلشن

از بهر چه بگشادی دکان گلابی را

Ғар истамасанг гулшан то жилва қилиб ёнсин,
Не боис эди очдинг дўкони гулобийни.

ما را چو ز سر بردی وین جوی روان کردی

در آب فکن زوتر بط زادهی آبی را

Чун жўй равон ўлдик, айрилдик эсу ҳушдан,
Зудлик била сувга от батзодаи обийни¹.

ماييم چو كشت اى جان بر رسته در اين ميدان

لب خشك و به جان جويان باران سحابى را

Қатл айлади ул, эй жон, дор тикди улуғ майдон,
Лабташна қидиргаймиз борони саҳобийни².

هر سوى رسولى نو گويد كه نيابى، رو

لا حول بزن بر سر آن زاغ غرابى را

Ҳар ёнда расул янги, дер келмасанг кет нари,
«Ло ҳавла» дегил, ургил ул зоти ғуробийни³.

اى فتنه‌ى هر روحى كيسه بر هر جوحى

دزدیده رباب از كف بوبكر ربابى را

Ҳар руҳга солиб фитна чўнтак кесар жимгина,
Кафтида рубоби йўқ Бубакри рубобийни⁴.

امروز چنان خواهم تا مست و خرف سازى

اين جان محدث را وان عقل خطابى را

Кел, масту ҳариф айла, бул кун шуни истармен,
Бул жони муҳаддасни⁵, ул ақлу хатоийни.

اى آب حيات ما شوفاش چو حشر ار چه

شير شتر گرگين جانست عرابى را

Ошкор ўл ҳашр янглиғ, эй оби ҳаётимиз,
Тева сути ўлмишдир жони бу аробийни.

اى جاه و جمالت خوش خامش کن و دم درکش

آگاه مکن از ما هر غافل خوابى را

Хомуш бўлу дам урма, эй жоҳу жамоли хуш,
Огоҳ айлама биздан ҳар ғофилу хобийни.

.....

¹ Ўрдак боласи

² эрталабки ёмғир

³ қарға

⁴ ошиқ

⁵ қиссахон



جمله یاران تو سنگند و تویی مرجان چرا

آسمان با جملگان جسمست و با تو جان چرا

Тошдур ёронларинг қаҳрию сен маржон нечун?

Осмон аҳли ҳама жисму фақат сен жон нечун?

چو تو آبی جزو جزوم جمله دستک می زنند

چون تو رفتی جمله افتادند در افغان چرا

Жузв-жузвим титрагай ногоҳ сени кўрсам агар,

Сен кетурсан жумла чеккайдир бугун афғон нечун?

با خیالت جزو جزوم می شود خندان لبی

می شود با دشمن تو مو به مو دندان چرا

Жузв-жузвим ханда ургайдир хаёл оғушида,

Бўлгай у душманларинг қошида тиф дандон нечун?

بی خط و بی خال تو این عقل امی می بود

چون ببیند آن خطت را، می شود خط خوان چرا

Бехату холинг бу ақлим уммий бўлгайдир, тамом,

Ногаҳон кўрса хатингни бўлғуси хатхон нечун?

تن همی گوید به جان پرهیز کن از عشق او

جانش می گوید حذر از چشمه ی حیوان چرا

Тан деюр жонимгаким парҳез айла Ишқидан,

Жон дегай қилгил ҳазар бу чашмаи ҳайвон нечун?

روی تو پیغامبر خوبی و حسن ایزدست

جان به تو ایمان نیارد با چنین برهان چرا

Юзларинг – Оллоҳ жамоли ҳам паямбар хулқидир,
Сенга иймони агар йўқ эрса бу бурҳон нечун?

کو یکی برهان که آن از روی تو روشنترست

کف نبرد کفرها زین یوسف کنعان چرا

Юзларингдан-да гўзалроқ бормикин бурҳон яна,
Кесмаса бармоқларини Юсуфи Канъон нечун?

هر کجا تخمی بکاری آن بروید عاقبت

بر نروید هیچ از شه دانهی احسان چرا

Юз очар ҳар қайгаким сочсанг уруғ ё доналар,
Ҳеч шоҳдан унмагайдир донаи эҳсон нечун?

هر کجا ویران بود آن جا امید گنج هست

گنج حق را می نجویی در دل ویران چرا

Қайда вайрон бўлса унда бор умиди ганжнинг,
Ҳаққ ганжин изламайсен кўнгликим вайрон нечун?

بی ترازو هیچ بازاری ندیدم در جهان

جمله موزونند عالم نبودش میزان چرا

Бу жаҳонда мен тарози йўқ бозор кўрмадим,
Ҳамма мавзундир агар олам эмас мезон нечун?

گیرم این خر بندگان خود بار سرگین می کشند

این سواران باز می مانند از میدان چرا

Кўрки бу харбандаларнинг тезак ортмоқдир иши,
Бу суворийларга етмас каттакон майдон нечун?

هر ترانه اولی دارد دلا و آخری

بس کن آخر این ترانه نیستش پایان چرا

Ҳар қўшиқнинг аввали бор, эй дилим, ҳам охири,
Бас қил энди бу қўшиқни, йўқ анга поён нечун?



پردهی دیگر مزن جز پردهی دلدار ما

آن هزاران یوسف شیرین شیرین کار ما

Ўзга парда тортмагил бор пардаи дидоримиз,
Неча юз минг Юсуфи ширину ширинкоримиз.

یوسفان را مست کرد و پردهاشان بردرید

غمزهی خونی مست آن شه خمار ما

Пардаларни чок этиб, қилди ҳама Юсуфни маст,
Маст қонли ғамзаси бирла ўшал хумморимиз.

جان ما همچون سگان کوی او خون خوار شد

آفرین ها صد هزاران بر سگ خون خوار ما

Кўйининг кўппакларидек жонимиз қонхўр бўлиб,
Юз тасанно итимизга бўлдилар хунхоримиз.

در نوای عشق آن صد نوبهار سرمدی

صد هزاران بلبلان اندر گل و گلزار ما

Юз баҳорлар келдилар Ишқин навосин ҳажрида,
Неча юз минг андалибга тўлди гул, гулзоримиз.

دل جو زناری ز عشق آن مسیح عهد بست

لا جرم غیرت برد ایمان برین زنار او

Аҳд Масиҳин боғлади зуннордек дил ишқида,
Ложарам ғайрат қилар иймон бу зунноримиз.

آفتابی نی ز شرق و نی ز غرب از جان بتافت

ذره وار آمد به رقص از وی در و دیوار ما

Офтоб жондан чиқиб, не Фарб, не Шарқдан эмас,
Заррадек жавлон урар ундан дару деворимиз.

چون مثال ذره‌ایم اندر پی آن آفتاب

رقص باشد همچو ذره روز و شب کردار ما

Ул қуёшнинг қаршисида аслида бир заррамыз,
Рақс тушмоқ заррадек тун-кун эрур кирдоримиз.

عاشقان عشق را بسیار یاری‌ها دهیم

چونک شمس الدین تبریزی کنون شد یار ما

Ишқнинг ошиқларига биз мададлар қилгумиз,
Чунки Шамсуддини Табриз бўлди бизнинг ёримиз.



در میان پرده‌ی خون عشق را گلزارها

عاشقان را با جمال عشق بی چون کارها

Парда қони ўртасида Ишқдин гулзорлар,
Ошиқ аҳлига жамоли Ишқдин хўб корлар.

عقل گوید شش جهت حدست و بیرون راه نیست

عشق گوید راه هست و رفته‌ام من بارها

Ақл дейди: «Олти ёнинг ҳодису йўқ ўзга йўл»,
Ишқ дейди: «Бор йўлким мен бориб такрорлар».

عقل بازاری بدید و تاجری آغاز کرد

عشق دیدہ زان سوی بازار او بازارها

Ақл бозорини кўрди, бошлади тожирлигин,
Ишқ ўтиб бозоридан, кўрди неча бозорлар.

ای بسا منصور پنهان، ز اعتماد جان عشق

ترک منبرها بگفته بر شده بردارها

Эй, неча Мансур пинҳон, Ишқ жонин ичида,
Тарк этиб минбарни у бўйнига солди дорлар.

عاشقان درد کش را در درونه ذوقها

عقلان تیره دل را در درون انکارها

Дардкаш ошиқ элига ичкарида завқлар,
Тийрадил оқил учун ичда нега инкорлар.

عقل گوید پا منہ کندر فنا جز خار نیست

عشق گوید عقل را کندر تو نیست آن خارها

Ақл дейди: «Сен фанога бормагилким хор бор»,

Ишқ дейди: «Эй Ақл, асли ўзингда хорлар».

هين خموش کن خار هستی را ز پای دل بکن

تا ببینی در درون خویشتن گلزارها

Қил Хамуш борлиқ тиконин, уз уни товондин,

То кўрарсан ўз ичинда борлигин гулзорлар.

شمس تبریزی توی خورشید اندر ابر حرف

چون بر آمد آفتابت محو شد گفتارها

Шамс Табризий ўзингсан ҳарф булутида қуёш,

Чиқди борлиққа қуёш, йўқ бўлди бул гуфторлар.



غمزه‌ی عشقت بدان آرد یکی محتاج را

کو به یک جو بر نسجد هیچ صاحب تاج را

Ғамзаи Ишқинг қилур девоналар муҳтожни,
Бир «Ҳув»ига олмагай у неча соҳибтожни.

اطلس و دیباج بافد عاشق از خون جگر

تا کشد در پای معشوق اطلس و دیباج را

Атласу дебож¹ тўқийди ошиқ кўнгил қонидан,
Солгум маъшуқ пойига деб атласу дебожни.

در دل عاشق کجا یابی غم هر دو جهان

پیش مکی قدر کی باشد امیر حاج را

Ошиқ аҳли кўнглида йўқ икки олам ғуссаси,
Макканинг олдида не қадри амири Ҳожни?

عشق معراجیست سوی بام سلطان جمال

از رخ عاشق فرو خوان قصه‌ی معراج را

Ишқ меърожи эрур султон жамолин гумбази,
Ошиқ аҳлин юзидан уқ қиссаи меърожни.

زندگی ز آویختن دارد چو میوه از درخت

زان همی بینی در آویزان دو صد حلاج را

Ҳам дарахта мева янглиф бу тириклик дордир,
Кўрмаяпсанми осувлик икки юз Ҳалложни.

.....

¹ Дебо. Ипак матоҳ.

گر نه علم حال فوق قال بودی کی بُدی

بنده، احبار بخارا خواجهی نساچ را

Илми ҳол қолдан агар устун эса айб этмагил,
Банда бил аҳли Бухоро, Хожаи Нассожни².

بلمه‌ای هان تا نگیری ریش کوسه در نبرد

هندوی ترکی میامور آن ملک تمغاچ را

Кўса бўлсанг жангда соқол олмагайсан ҳеч қачон,
Ҳинду Туркий ўргата кўрма малик Тамфожни³.

همچو فرزین کز روست و رخ سیه بر نطع شاه

آنک تلقین می‌کند شطرنج مر لجلاج را

Каж эрур фарзин каби юзи қародурким унинг,
Мот қилмоқ истаса шатранж била Лажложни⁴.

ای که میر خوان بغراقان روحانی شدی

بر چنین خوانی چه چینی خرده‌ی تتماچ را

Сен агар руҳоний буғроқларга дастурхончисан,
Кеч бу дастурхонидан ушоғи йўқ Тутможни.

عاشق آشفته زآن گوید که اندر شهر دل

عشق دایم می‌کند این غارت و تاراج را

Ошиқи ошуфта дер шундай кўнгиллар шаҳрида,
Ишқ доим қилгуси бу ғорату торожни.

بس کن ای را بلبل عاشق نواها می‌زند

پیش بلبل چه محل باشد دمِ دَرّاج را

Ишқ булбули наволар айламоқда, тўхта, бас,
Булбул олдига қўйибдир ким ахир дуррожни.

.....

² Аслида «Ахбори Бухоро». Уламолардан киноя. Яҳуд руҳонийлари пешвоси.

³ Хирожи тўланган нарсага солинадиган муҳр, нишон, аломат.

⁴ Авом тилида «Лайлож». Машҳур шахматчи.



ساقيا در نوش آور شيرهی عنقود را

در صبح آور سبک، مستان خواب آلود را

Соқиё, ичмакка шай қил шираи анқудни¹,

Уйғот эй, тонгла сабуҳ бирла ўшал беҳудни.

یک به یک در آب افکن جمله تر و خشک را

اندر آتش امتحان کن چوب را و عود را

Хўл-қуруқнинг барчасин бир-бир улоқтир сувга,

Кел оловда имтиҳон қил чўпни ҳам удни.

سوی شورستان روان کن شاخی از آب حیات

چون گل نسرين بخندان خار غم فرسود را

Бу ҳаёт сувин равон қил бори шўристон сари,

Настарин гулдек яшартир хори ғамфарсудни.

بلبلان را مست گردان مطربان را شیر گیر

تا که در سازند با هم نغمهی داود را

Маст қил булбулнию мутрибни айла хушнаво,

Токи уйғун айласинлар нағмаи Довудни.

باده پيما، باد پيمايان خود را آب ده

كوري آن حرص افزون جوی كم پيمود را

Бода кечгил, бода кечгувчи ила бўл, сув узат,

Хирси афзун кўрларга ўргатиб қўй судни.

هم بزن بر صافيان آن درد درد انگيز را

هم بخور با صوفيان پالودهی بی دود را

.....

¹ Узум боши.

Ур бу софий аҳлига сен дардангиз дардни,
Ҷам егил сўфий била ул тўшан бевудни.

می میاور، زانیا ور که می از وی جوش کرد
آنک جوشش در وجود آورد هر موجود را

Май эмас, келтир униким майни жўш айлар тамом,
Ул ўзи энди вужудга келтириб мавжудни.

زان میی کندر جبل انداخت رقص الجمیل
زان میی کو روشنی بخشید دل مردود را

Ҳув ўшал майким жабални солди юз рақси жамол,
Ҳув ўшал майким ёритди сийнаи мардудни.

هر صباحی عید داریم از تو خاصه این صبح
کز گرم بر می فشانی بادهی موعود را

Ҳар сабоҳ биз ийд этурмиз, хосса бу сендан сабуҳ,
Ким карамдан май сочарсен бодаи мавъудни.

برفشان چندانک ما افشاندہ گردیم از وجود
تا که هر قاصد بیابد در فنا مقصود را

Сочгил-ей шундоқки бизлар сочилайлик жисмдан,
Токи ҳар қосид топар бўлсин фано мақсудни.

همچو آبی دیده در خود آفتاب و ماه را
چون ایازی دیده در خود هستی محمود را

Сув ўзида кўрганидек офтобу ойни,
Худ Аёз ўзида кўрди борлигин Маҳмудни.

شمس تبریزی بر آرز چاه مغرب مشرقی
همچو صبحی کو بر آرد خنجر مغمود را

Шамс Табризий чиқар Мағриб чоҳидан Шарқни,
Мисли субҳиким чиқарди ханжари мағмудни²!

.....
² қинга солинган



ساقيا گردان کن آخر آن شراب صاف را

محو کن هست و عدم را، بردار این لاف را

Соқиё, айлангир охир ул шароби софни,
Йўқ қил-ей борлиқ-адамни, йиртиб от бу лофни.

آن ميبى كز قوت و لطف و رواقى و طرب

بر كند از بيخ هستى چو كوه قاف را

Ул маеким, қуввату лутфу равоқу ҳам тараб
Бирла борлиқ томирин узгай чу Кўҳи Қофни.

در دماغ اندر بيفاد خمر صافى تا دماغ

در زمان بيرون كند جولاه هستى باف را

Хамри софий бир димоғдан яшнатар ўзга димоғ,
Бир замонда йўқ қилар борлиқ ясовчи довни.

آن ميبى كز ظلم و جور و كافرئهاى خوشش

شرم آيد عدل و داد و دين با انصاف را

Ул маеким, зулму жавру хуш ўшал кофирлиғи
Бирла орин келтирар дин, адлу дод, инсофни.

عقل و تدبير و صفات تست چون استارگان

ز آن مى خورشيد و شى تو محو کن اوصاف را

Ақлу тадбиру сифот хосдир сенга юлдуз каби,
Қил ўшал хуршидваш май бирла мавҳ авсофни.

جام جان پر کن از آن می، بنگر اندر لطف او

تا گشاید چشم جانت، ببند آن الطاف را

Жон жомин тўлдир ўшал майдан-да боққил лутфига,
Токи жонинг кўзин очсин, тингла ул алтофни.

تن چو کفشی، جان حیوانی درو چون کفشگر

راز دار شاه کی خوانند هر اسکاف را

Жисм – кафшу жони ҳайвон унда мисли кафшгар,
Шоҳларнинг роздори тингламас аскофни¹.

روح ناری از کجا دارد ز نور می خیر

آتش غیرت کجا باشد دل خراف را

Руҳ оловдир қайда топсин бода нуридан хабар,
Файрат ўти чулғамас ҳеч сийнаи хаззофни².

سیف حق گشتست شمس الدین مادر دست حق

آفرین آن سیف را و مرحبا سیاف را

Ҳақ қўли Ҳақ тиғида ўлдирди Шамсуддинни,
Офарин ул сайфга, юз марҳабо саййофни³!

اسب حاجت‌های مشتاقان بدو اندر رساد

ای خدا ضایع مکن این سیر و این الحاف را

Етгай унга барча муштоқ, барча муҳтожлар оти,
Эй, Худойим, зоеъ этма бу сайр, алҳофни.

شهر تبریزست آنک از شوق او مستی بود

گر خیر گردد ز سر سر او، اسلاف را

Шаҳри Табриздир шавқидан бўлибдир мастлар,
Гар хабар келса паёпай нуридек маҳтобни.

.....
¹ Кафшгар, сапол ясовчи.

² олдинги ҳамсуҳбатлар

³ Қиличбоз.

در کلام مولوی سخن از پرداخت شاعرانه‌ی کلام نیست بلکه بیان ماهرانه‌ی
غلیان درونی است که فطرت هر انسانی است و مولانا موفق و مؤید به کشف آن
حجاب بوده است تا شعوری یابد و شعر محبت و معرفت سر دهد.

دم به دم از ره دل پیک خیالش رسدم

تابشی نو به نو از حسن و جمالش رسدم

سرکشان از طرف غیب به من می‌آیند

وین مددها همه از لذت حالش رسدم

اکنون بار دیگر به لطف یزدان، ترجمه‌ای دیگر از شاهکارهای سترگ و بزرگ
ادب پارسی به دست داد تا غزلیاتی چند از دیوان کبیر شمس تبریزی به زبان
ازبکی ترجمه گردد و این ترجمه نیز به ترجمه‌ی شش دفتر مثنوی و غزلیات
سعدی و غزلیات حافظ و بسیاری از ترجمه‌های دیگر ازبکی اضافه گردد. از این
که این بخت در این ایام ما را یار شد خدای بزرگ را شاکریم. ترجمه‌ی غزلیات
شمس به ازبکی از سوی شاعر توانای ازبکستان و مولوی شناس نامی این دیار
جناب آقای اصغر محکم صورت گرفته است او که خود با مثنوی معنوی و زبان
مولوی آشنایی خوبی دارد و کتبی چند نیز نشر نموده است.

در پایان امیدواریم که انجام چنین کارهایی به پیوند قلبی و فرهنگی دو ملت
و دولت بزرگ و تاریخی ایران و ازبکستان بیانجامد. ان شاء الله

عباسعلی وفایی

رایزن فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران

ازبکستان - تاشکند

۱۳۸۵

به نام خدا

مقدمه

سخن گفتن از مولانا و نوشتن در عظمت آن مرد واصل و معنوی ساده نمی‌نماید چرا که «درنیاید حال پخته هیچ خام» لیکن متأثر از آثار بر جای مانده از ابن عارف شهیر و سخن پرداز بی‌نظیر، می‌توان اندکی از بسیار را در حال و هوای روحانی و شور دلدادگی او نمود. او که جذبات رحمانی چنان وی را به خویش کشانده، که هر حال و همه جا به «او» می‌نگردد و در شوق «او» داد سخن می‌دهد و فریاد هجران سر می‌دهد:

بشنو از نی چون شکایت می‌کند وز جدایی‌ها شکایت می‌کند
مثنوی دریای بی‌پایان از لطایف معنوی و حکمت‌های با ارزش از اندیشه‌های
آدمگری است و چه بسیار کس با آن زیسته‌اند و به کمال رسیده‌اند و جامی در
حق آن نیکو سرود که:

من چه گویم وصف آن عالی جناب نیست پیغمبر ولی دارد کتاب
غزلیات شمس او نیز حکایت از شوق و شور و شعور و دلدادگی و غم فراق
و امید به وصال عاشقی است دور از دلبر که مست و لایمقل فریاد در طلب او
دارد. غزل ابزاری است در بیان سوز درون و آتش برافروخته از فرقت. وزن و
قافیه او را مقید نمی‌دارد که مافی الضمیر بروز نیابد.

قافیه و مغلظه را گو همه سیلاب ببر

پوست بود پوست بود در خور مغز شعرا

غزلیات شمس تبریزی

«ترجمه منظوم به ازبکی»

مترجم

اصغر محکم

رایزنی فرهنگی

سفارت جمهوری اسلامی ایران

ازبکستان - تاشکند

